

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**Global
Communities**
Ukraine

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ

Новорайської територіальної громади на період до 2027 року

Стратегія розроблена в межах
Програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Новорайськ

2024

Цей документ став можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Фонду розвитку місцевої демократії ім. Єжи Регульського і не обов'язково відображає точку зору USAID чи уряду Сполучених Штатів.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Стратегія розроблена в межах
Програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)
стратегічною командою, що складається із лідерів/лідерок і представників/представниць
місцевої громади.

Роботу стратегічної команди координували експерти
Фонду розвитку місцевої демократії ім. Єжи Регульського (Польща)

Томаш Чубара

Ігор Каспрук

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Зміст

Вступне слово.....	5
1. Вступ	7
2. Методологія та опис процесу розробки	8
3. Структура стратегії розвитку Новорайської об'єднаної територіальної громади	14
4. Загальна характеристика громади	15
4.1. Вплив війни на громаду	17
4.2. Історичні відомості.....	21
4.3. Особливості здійснення місцевого самоврядування в умовах воєнного стану	23
4.3.1. Розвиток громадянського суспільства та ЗМІ	25
4.4. Природні ресурси	26
4.4.1. Клімат і тенденції зміни клімату	26
4.4.2. Земельні ресурси.....	28
4.4.3. Водні ресурси.....	31
4.4.4. Ґрунти.....	32
4.4.5. Землі лісового фонду	33
4.4.6. Природоохоронні території	33
4.4.7. Екологічна мережа	34
4.5. Економіка та фінанси	35
4.5.1. Розвиток земельних відносин	35
4.5.2. Сільське господарство	35
4.5.3. Будівництво	36
4.5.4. Інвестиційна діяльність	37
4.5.5. Бюджет.....	39
4.5.6. Основні галузі економіки.....	44
4.5.7. Торгівля та споживчий ринок	50
4.6. Стан інфраструктури.....	50
4.6.1. Житлова інфраструктура	50
4.6.2. Транспорт та дорожня інфраструктура	52
4.6.3. Житлово-комунальне господарство та комунальна інфраструктура.....	53
4.6.4. Енергетика	54
4.6.5. Соціальна інфраструктура.....	54
4.6.6. Інша інфраструктура.....	56

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**Global
Communities**
Ukraine

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

4.6.7.	Містобудівна документація	57
4.7.	Населення громади	58
4.8.	Надання послуг	61
4.8.1.	Освіта	61
4.8.2.	Медицина	64
4.8.3.	Культура, спорт та туризм	67
4.8.4.	Соціальний захист	68
4.8.5.	Адміністративні послуги	70
4.8.6.	Підтримка сім'ї, дітей та молоді	71
4.9.	Сфера безпеки	72
4.9.1.	Екологічна безпека	72
4.9.2.	Цивільний захист і надзвичайні ситуації	73
4.10.	Висновки	74
5.	Результати опитування мешканців та мешканок	80
6.	SWOT-аналіз сильних і слабких сторін	85
7.	Сценарії розвитку	89
8.	Стратегічне Бачення розвитку громади	94
9.	Структура цілей розвитку громади	95
10.	Взаємозв'язок цілей Стратегії розвитку Новорайської ТГ зі стратегічними цілями документів вищого рівня	102
11.	Моніторинг та оцінка реалізації Стратегії	105
12.	Індикатори досягнення цілей	107
	План заходів для реалізації Стратегії	109

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Вступне слово

ЗВЕРНЕННЯ ДО ГРОМАДИ

Шановна громадо!

Ми живемо в складний час, коли широкомасштабна війна РФ проти України руйнує життя людей, інфраструктуру, економіку та плани на майбутнє.

Війна для України сьогодні, це не тільки поточні втрати людей та економіки, це довготривалі негативні наслідки та обмеження майбутнього розвитку на довгі роки.

Це слід сприйняти як об'єктивну реальність і робити кроки, які б мінімізовували негативний вплив цих викликів на існування та розвиток нашої громади та держави в цілому.

Попри продовження війни уже сьогодні ми маємо планувати, як відновлювати уражені території, створювати умови для безпеки життєдіяльності, надання якісних послуг нашим мешканцям та мешканкам, якомога швидшого повернення в громаду вимушених переселенців та переселенок, відновлення місцевої економіки та розв'язання екологічних проблем.

Ми не можемо дозволити собі жити лише війною, починати думати про майбутнє нашої громади лише після перемоги. Це означатиме застигнути в минулому та згаяти час. Ми маємо вже зараз закладати фундамент нашого майбутнього життя в європейській спільноті.

Ми поставили собі декілька питань: яким ми бачимо майбутнє нашої громади після війни? У якому саме напрямі ми маємо розвиватися? Яке місце в країні та світі ми маємо займати? Тому важливо було проаналізувати та правильно сформулювати свої пріоритети, стратегічні та оперативні цілі з урахуванням особливостей сьогодення.

Нам потрібна Стратегія розвитку, нам потрібен чіткий, реальний, багатовекторний план, виконання якого дасть змогу активізувати інвестиційну політику, розвивати галузі, створити найбільш сприятливий клімат для підприємництва і багато іншого.

Приємно від того, що до розробки стратегії долучилися мешканці та мешканки сіл, представники та представниці бізнесу, громадська організація, представники та представниці молоді.

Дякую всім за участь у цій надважливій роботі та знаю, що ми будемо плідно працювати над реалізацію стратегії розвитку громади, адже саме зараз ми творимо своє майбутнє.

Не варто також забувати що Стратегія – «живий документ» до якого можна (навіть потрібно) вносити зміни, що виникають з розвитком суспільства, економічної та політичної ситуації в країні, а це означає що кожен небайдужий житель та жителька громади може й надалі запропонувати свою ідею подальшого руху нашої громади, бо саме активні мешканці та мешканки - рушійна сила нашого розвитку.

Лише сформувавши спільне бачення майбутнього громади, долучивши переважну кількість мешканців та мешканок до його реалізації ми зможемо досягти бажаних результатів. Сподіваюсь що у душі кожного жителя та жительки нашої громади проросте зерно віри у самодостатню та потужну громаду! Запорука нашого успіху – співпраця місцевої влади, бізнесу та громадян і громадян, які завдяки Стратегії розвитку зможуть скоординувати свою діяльність задля сталого розвитку нашої громади.

А розвивати нам є що, адже у нас для цього є всі ресурси: по-перше це розумні та працюючі громадяни та громадянки, вдале логістичне розташування, родючі землі, а також приголомшливі куточки незайманої природи, що може дати змогу розвивати громаду в напрямку туристичного бізнесу, а стратегія дозволить нам вдало ці ресурси використати.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Досягнення всього запланованого залежить тільки від нас самих, від ініціативності та ентузіазму кожного жителя та жительки Новорайської територіальної громади. Маленькими, але впевненими кроками будемо рухатися до поставленої мети.

Бажаю всім наполегливості в зміцненні громади та насаги в її соціально-економічному розвитку.

Успіхів нам та віри у свої сили!

***З повагою, голова Новорайської
територіальної громади
Олександр ШОКУРОВ***

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

1. Вступ

Стратегія розвитку Новорайської територіальної громади на 2025-2027 роки з перспективою до 2034 року (далі - Стратегія) – це основний документ планування економічного, соціального та екологічного розвитку громади; є основним орієнтиром для планування напрямків розвитку громади, а також для визначення критеріїв відбору та результативності окремих проєктів з метою реалізації стратегічних цілей.

В основу Стратегії покладено концепцію сталого розвитку, яка передбачає гармонійний розвиток економічної, соціальної та екологічної складових громади. Стратегія відповідає пріоритетам державної регіональної політики, зокрема, підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів та ефективного управління у сфері регіонального розвитку.

Стратегія визначає бачення розвитку Новорайської територіальної громади на 2025-2027 роки, чотири стратегічні напрямки розвитку (стратегічні цілі), індикатори результативності досягнення цілей під час реалізації програм та проєктів в межах реалізації стратегічних цілей.

Реалізація Стратегії полягатиме у розробці низки проєктів, цільових та інших програм соціально-економічного розвитку територіальної громади, які базуючись на розумінні поточної ситуації в громаді покликані забезпечити всебічний та рівномірний розвиток економіки та соціальної сфери в усіх населених пунктах громади. Кожен проєкт чи програма, що приймається громадою для впровадження упродовж 2025-2027 років, має відповідати індикаторам результативності та стратегічним цілям Стратегії.

Відтак, Стратегія розвитку Новорайської територіальної громади на 2025-2027 роки – цілісний комплекс бачення та взаємодоповнюючих цілей задля цілісного територіального економічного, соціального та екологічного розвитку.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

2. Методологія та опис процесу розробки

Процес розробки нової версії Стратегії був ініційований у зв'язку з об'єктивними причинами – повномасштабне вторгнення, окупація, наслідки бойових дій карколомно змінили ландшафт реальності та вихідні умови для функціонування громади, поставивши перед нею цілий ряд суто екзистенціальних викликів. В той же час, необхідність розробки нової версії Стратегії зумовлена актуалізацією Державної Стратегії регіонального розвитку до 2027 року, яка була завершена у серпні 2024 року і рекомендаціями Кабінету Міністрів України провести актуалізацію стратегій розвитку територіальних громад.

Розробка Стратегії розвитку до 2027 року (з перспективою до 2034 року) здійснювалася завдяки підтримці програми «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)», яка фінансується USAID та експертному супроводу фахівців із стратегічного планування – Томаша Чубари (Польща) та Ігоря Каспрука (Україна).

Основоположною засадою під час розробки Стратегії було прагнення, виходячи із складних реалій, зумовлених війною, досягнути гармонійного розвитку і консолідації громади та забезпечення балансу між ключовими галузями управління і діяльності / наданням послуг, а саме: суспільною, економічною сферами, сферою охорони навколишнього середовища та просторово-функціональною системою.

Процес розробки і офіційного прийняття документу Стратегії тривав поетапно, відповідно до методології партисипативного стратегічного планування. Це ілюструється на поданому нижче Рисунок 1.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

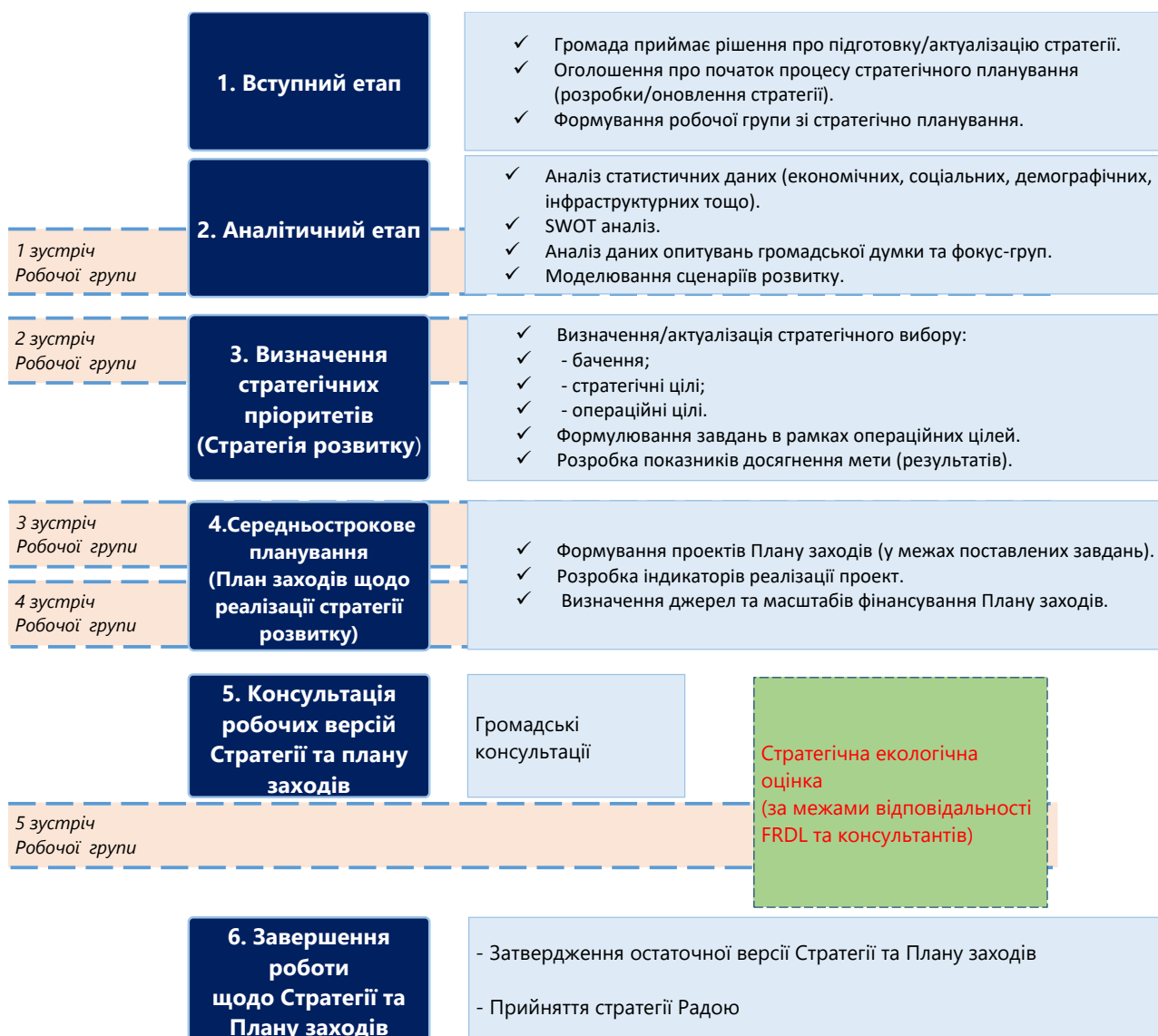

Рис. 1. Процес розробки і офіційного прийняття документу Стратегії

Джерело :Партисипативна Модель Стратегічного Планування FRDL

Підхід Проекту «DOBRE» до процесу стратегічного планування (у т.ч. до актуалізації діючих стратегій) базується на переконанні, що **стратегія розвитку – це не лише документ, який визначає основні напрями діяльності органів місцевого самоврядування** (тобто такий собі "внутрішній" документ місцевої влади), а **план розвитку всієї місцевої спільноти**. Це означає, що треба обов'язково досягти консенсусу навколо положень стратегії, а також узгодити ступінь і принципи залучення широкого кола зацікавлених сторін до її реалізації.

Методологія розглядає такі основні принципи розробки стратегічних та програмних документів місцевого розвитку:

об'єктивність – розроблення документів на основі даних органів державної статистики, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, результатів опитувань громадської

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

думки, з урахуванням реальних цілей та індикаторів (показників), яких можливо досягти та оцінити;

обґрунтованість та доцільність – розроблення документів на основі чітко визначених цілей розвитку та економічно обґрунтованих заходів та проектів, що сприяють їх досягненню із використанням кращого світового досвіду у сфері прогнозування економічного і соціального розвитку;

координація – взаємозв'язок та узгодженість довгострокових стратегій, планів і програм розвитку на державному, регіональному та місцевому рівнях;

відкритість та прозорість – забезпечення доступу громадськості, що передбачає інформування про цілі, завдання, очікувані результати та показники виконання стратегічних та програмних документів, а також забезпечує всіх суб'єктів господарської діяльності необхідними орієнтирами для планування власної виробничої діяльності;

недискримінація – забезпечення особі та/або групі осіб рівних прав та можливостей незалежно від ознак раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак під час розроблення та реалізації документів;

ефективність – визначення та забезпечення функціонування механізму досягнення цілей, виконання завдань, заходів у встановлені терміни;

історична спадкоємність – врахування та збереження позитивних надбань попереднього розвитку громад (и);

сталий розвиток – забезпечення розвитку громади для задоволення потреб нинішнього покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь.

Увесь процес розробки Стратегії розвитку Новорайської сільської територіальної громади проходив із залученням кола громадян та громадянок, що дозволило ідентифікувати та знайти прийнятні шляхи усунення проблем громади, забезпечити налагодження діалогу між громадськістю та владою. При цьому однією з основних складових процесу планування є обов'язкова участь у ньому активних та зацікавлених представників і представниць громади. Розроблена таким чином стратегія відображає інтереси усіх громадян та громадянок, а тому сприймається громадою як «своя». Створений таким чином разом з громадою документ незалежно від особистісних якостей керівників та керівниць або політичної ситуації спрямовується на покращення стандартів життя, зміцнення місцевої демократії, виховання суспільно-активних громадян і громадянок – патріотів і патріоток своєї громади.

Підготовка Стратегії розвитку Новорайської СТГ розпочалася з ухвалення розпорядження Начальника Новорайської сільської військової адміністрації №237 від 14 червня 2024 року «Про початок розроблення проекту Стратегії розвитку Новорайської сільської територіальної громади на 2025-2027 роки з перспективою до 2034 року», та яким розпорядженням Начальника Новорайської сільської військової адміністрації №238 від 14 червня 2024 року «Про утворено Робочої групи з розроблення проекту Стратегії розвитку Новорайської сільської територіальної громади на 2025-2027 роки з перспективою до 2034 року» затверджено склад робочої групи з розробки Стратегії у кількості 15 представників і представниць.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Склад Робочої групи:

1. Шокуров Олександр Анатолійович - Голова робочої групи, начальник Новорайської сільської військової адміністрації;
2. Луценко Марина Олександрівна - Заступниця голови робочої групи, керуюча справами (секретар) виконавчого комітету;
3. Корнієнко Ірина Олександрівна - Секретарка робочої групи, головний спеціаліст/спеціалістка сільської військової адміністрації;
4. Атаманчук Тетяна Григорівна - Начальниця ЦНАП;
5. Вороний Олександр Олександрович - Староста Червономаяцького старостинського округу;
6. Дармосюк Світлана Василівна - Начальниця відділу соціального захисту населення;
7. Дерлі Сергій Миколайович - Начальник відділу земельних відносин та комунальної власності;
8. Кречик Петро Федорович - Староста Степняського старостинського округу;
9. Литвиненко Наталя Іванівна - Начальниця відділу освіти, молоді, спорту, культури та туризму Новорайської сільської ради;
10. Надточій Наталія Віталіївна - Представниця громадської організації «Спільна Турбота плюс»;
11. Олексієнко Анна Миколаївна - Голова молодіжної ради;
12. Поліщук Альона Олександрівна - Депутатка сільської ради;
13. Соменко Ірина Василівна - Начальниця фінансового відділу Новорайської сільської ради;
14. Стешенко Ірина Пилипівна - Внутрішньо-переміщена особа;
15. Стешенко Сергій Васильович - Начальник КП «Комунальник».

Стратегія сталого розвитку Новорайської громади на 2019-2025 роки

У рамках Програми «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE), що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID), з метою забезпечення комплексного сталого розвитку Новорайської сільської територіальної громади, створення сприятливих умов для соціально-економічного розвитку громади була розроблена та затверджена Стратегія сталого розвитку Новорайської сільської територіальної громади на 2019-2025 роки.

Процес розробки Стратегії мав партиципативний характер – спільної роботи колективу представників та представниць всієї сільської територіальної громади (СТГ) (працівників і працівниць виконкому, депутатів і депутаток, старост, працівників і працівниць апарату і підпорядкованих відділів, комунальних установ та підприємств, представників і представниць молодіжної ради, громадської організації і підприємців/підприємниць).

План заходів щодо реалізації Стратегії передбачав реалізацію 60 проєктів. Протягом 2019-2024 років вдалося **повністю** реалізувати 18 проєктів:

1.1.4. Створення умов для розширення формату громади (приєднання Степнянської та Максимогорківської сільських рад)

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

1.3.1. Створення комерційно-розважального комплексу (реалізується в с. Новорайськ та с. Червоний Маяк)

2.1.4. Встановлення та облаштування зупинок громадського транспорту

2.3.2. Забезпечення населення якісною питною водою

2.3.3. Встановлення локальних очисних споруд в с. Червоний Маяк, вул. Центральна

2.3.6. Створення системи моніторингу стану безпеки в громадах

2.3.7. Поліпшення надання адміністративних послуг в с. Червоний Маяк

2.3.15. Придбання спеціалізованої техніки для забезпечення потреб населення громади

3.1.1. Заміна крісел в Новорайському Будинку культури

3.1.2. Покращення надання адміністративних послуг населенню

3.1.3. Затишний внутрішній шкільний дворик Новорайського опорного закладу повної загальної середньої освіти

3.1.12. Покращення роботи місцевого самоврядування через створення сучасних умов роботи вищого представницького органу ОТГ – Ради із забезпеченням широкого залучення громадськості

3.2.1. Створення умов для проведення змістовного дозвілля для дітей та молоді

3.2.2. Залучення молоді до культурного розвитку громади

3.2.3. Створення навчальних груп «50+» для навчання комп'ютерної грамотності

3.2.8. Створення бази даних населення Новорайської ОТГ

3.2.9. Покращення умов проживання особам з інвалідністю та людям похилого віку

3.2.10. Розробка програми щодо підтримки громадських ініціатив

Станом на 1 січня 2024 року **на етапі реалізації** (з різним ступенем готовності) перебувало 13 проєктів:

1.1.1. Виготовлення Схеми планування території громади та генерального плану 6 населених пунктів

1.1.3. Створення інвестиційного паспорту громади «Інвестиційно-приваблива Новорайська ОТГ, ресурси та можливості»

2.1.1.-2.1.3. Покращення дорожньої інфраструктури

2.1.5. Забезпечення транспортного автобусного сполучення між селами ТГ

2.3.1. Забезпечення населення якісною питною водою

2.3.5. Модернізація мереж зовнішнього освітлення

2.3.8.-2.3.10. Покращення умов надання освітніх послуг

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

3.1.5. Приведення закладів охорони здоров'я до відповідності сучасним вимогам.

3.1.11. Покращення якості надання публічних послуг

Рішенням 15 сесії сільської ради 7 скликання №249 від 28 листопада 2019 року було затверджено План покращення надання послуги з водопостачання на 2019-2025 роки (далі План). Відповідно до Плану основний реалізований проєкт - Реконструкція свердловин (заміна насоса, встановлення станції управління з частотним перетворювачем, встановлення лічильників, заміна труб, заміна проводу та всіх комплектуючих матеріалів) с. Новорайськ, с. Червоний Маяк, с. Монастирське, с. Костирка, с. Крупиця, с. Заможне та впровадження системи диспетчеризації для комунального підприємства «Комунальник». Результат реалізації даного проєкту - економія витрат на електроенергію для забезпечення подання 1м3 до 35%.

Крім того, з метою зміцнення економічних можливостей громади та реалізації компоненту «Місцевий економічний розвиток» Програми DOBRE розроблена та затверджена Програма місцевого економічного розвитку Новорайської сільської територіальної громади Херсонської області та План дій з її впровадження (далі – Програма). Над підготовкою Програми працювали члени і членкині Робочої групи з місцевого економічного розвитку, до складу якої увійшли представники та представниці різних цільових груп. Робоча група працювала у тісній співпраці із зовнішніми експертами/експертками програми DOBRE на всіх етапах підготовки Програми.

З метою систематизації важливої для бізнесу та інвесторів інформації про громаду, впровадження сучасних підходів до управління місцевим економічним розвитком підготовлений Економічний профіль Новорайської сільської територіальної громади, який також є результатом спільної роботи громади і експертів/експерток Програми DOBRE і став основою для розробки проєктів місцевого економічного розвитку (МЕР).

Після деокупації громади було розроблено та затверджено Програму комплексного відновлення території Новорайської сільської територіальної громади Бериславського району Херсонської області (Розроблено на підставі розпорядження начальника Новорайської сільської військової адміністрації від 23.05.2023 № 46 «Про розробку Програми комплексного відновлення території Новорайської сільської територіальної громади Бериславського району Херсонської області»).

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

3. Структура стратегії розвитку Новорайської об'єднаної територіальної громади

Структура Стратегії розвитку ОТГ відповідає підходам до стратегічного процесу, прийнятим для реалізації в рамках співпраці з програмою «DOBRE», і охоплює чотири основні частини. Перша частина включає діагностичні дані, що описують основні висновки щодо соціально-економічного становища громади, її потенціалів розвитку та основних проблем. Ця частина також містить основні висновки з вивчення якості життя жителів та жителям разом із SWOT-аналізом. Друга частина - опис визначених місії та бачення розвитку громади, які базуються на діагностичних висновках з першої частини документа. У третій частині містяться стратегічні цілі та операційні цілі разом із переліком проектів їх реалізації, що містять відповідні показники продуктів та результатів. План управління стратегією включений до четвертої основної частини документа (включаючи процедури для моніторингу виконання заходів та процедури оновлення стратегії).

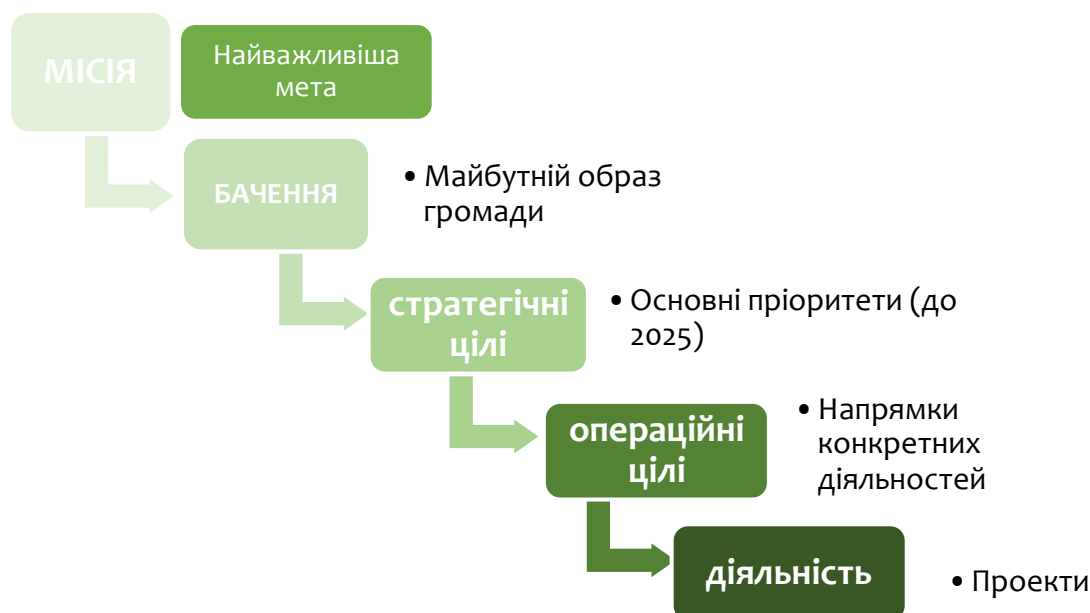

Рис. 2. Схема структури Стратегії розвитку Новорайської громади

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

4. Загальна характеристика громади

Новорайська сільська територіальна громада розташована у південній частині України, в Бериславському районі Херсонської області. Центром територіальної громади є населений пункт с.Новорайськ. Через громаду проходить транспортний коридор державного значення Т 04-03. Відстань до кордону із Польшею 835 км, Молдовою 275 км, російською федерацією 405 км. Громада має вихід до Чорного моря через Каховське водосховище (річка Дніпро). Відстань до Чорного моря по річці Дніпро становить 160 км.

Відстань до обласного центру – м. Херсон – становить 98 км. До районного центру – м. Берислав – 23 км. Відстані до міст:

- Миколаїв – 121 км;
- Кривий Ріг – 143 км;
- Запоріжжя – 199 км;
- Дніпро – 241 км.

Територіальна громада межує із територіями Милівської, Борозненської, Бериславської територіальними громадами Херсонської області.

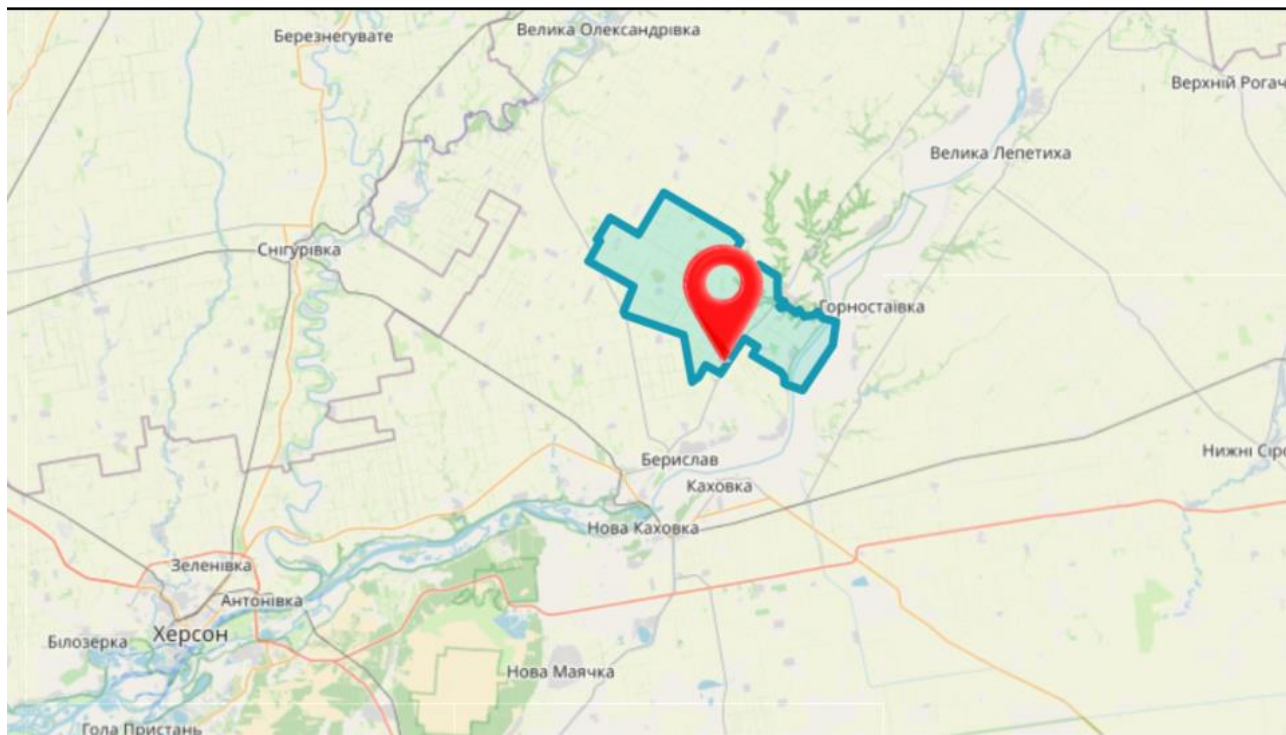

Рис. 3. Розташування Новорайської громади у Херсонській області

Новорайська сільська територіальна громада утворена 29 квітня 2018 року. Першочергово до складу громади увійшло 6 населених пунктів: селище Новорайськ, с. Костирка, с-ще Заможне, с-ще Червоний Маяк, с-ще Монастирське, с. Крупиця з адміністративним центром у селі Новорайськ.

Відповідно до Перспективного плану формування територій громад Херсонської області, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2020 року № 474-р

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

«Про затвердження перспективного плану формування територій громад Херсонської області» до складу спроможної територіальної громади - Новорайської сільської ради (СТГ) доєднано ще 2 сільські ради з 3 населеними пунктами.

Новорайська СТГ розміщена у степовій зоні Східно-Європейської рівнини в нижній течії Дніпра та займає площу 351,08 кв.км. Адміністративний центр СТГ розташований в 100 км на схід від обласного центру міста Херсон та 23 км від районного центру міста Берислав. Степові простори Новорайської СТГ 20 км на південь омиваються водами Каховського водосховища.

Рельєф переважно рівнинний, подекуди зустрічаються балки, поди та перелоги. Клімат загалом помірний, але інколи бувають посушливі сезони. Середньорічна температура за даними багаторічних спостережень складає +9 °С, Середня температура липня складає +24 °С, а січня: -5 °С. Середньорічна кількість опадів - від 300мм до 350 мм. Ліси займають близько 4,3% території громади (переважно це звичайні листяні дерева - клен, акація). На території протікає р. Дніпро.

Рис. 4. Карта розміщення населених пунктів громади

На території Новорайської СТГ станом на 01.09.2024 року час фактично проживає 2365 осіб, з них 340 дітей (до 24 лютого 2022 року населення становило – 6123 особи). В громаді налічується 779 ВПО з них 98 дітей.

Таблиця 1. Порівняння Новорайської громади із районом та областю

Регіони	Площа, км ²	Площа у % до загальної площі області	Населення, осіб	Населення у % до загального населення області	Густота населення
Громада	351	1,23	2497	1,52	7 осіб на км ²
Район	4747,1	16,68	40165	24,49	8 осіб на км ²
Область	28461	100	164000	100	6 осіб на км ²

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Новорайська сільська територіальна громада налічує 2 старостинські округи (Червономаяцький та Степнянський).

Таблиця 2. Основні характеристики населених пунктів ТГ до повномасштабного вторгнення

Назва старостинського округу	Назва населеного пункту	КАТОТТГ населеного пункту	Площа, га	Кількість домогосподарств (станом на 01.01.2022)
Новорайськ	Новорайськ	UA65020190010048952	365,3000	647
	Костирка	UA65020190020086731	83,3000	188
	Заможне	UA65020190070071656	30,9000	28
Червоний Маяк	Червоний Маяк	UA65020190090069341	182,2000	397
	Монастирське	UA65020190080090351	41,6000	80
	Крупиця	UA65020190040045403	29,4000	31
Степне	Степне	UA65020190060060993	93,4000	180
	Максима Горького	UA65020190050092764	105,0000	112
	Кошара	UA65020190030073530	33,1000	11

4.1. Вплив війни на громаду

3 09 квітня 2022 року громада була окупована та протягом більше 7 місяців знаходилась в зоні постійних бойових дій. Після деокупації 11 листопада 2022 року населені пункти громади знаходяться під постійними обстрілами з лівого берегу р.Дніпро особливо 3 населені пункти (Червоний Маяк, Монастирське, Крупиця). За час окупації та від обстрілів після деокупації **загинуло 21 особа громади та поранено 29 громадян і громадянок, знищено та пошкоджено майже 45% житлових будинків, об'єктів соціальної та критичної інфраструктури.**

Так внаслідок окупації було **пошкоджено 3 заклади повної загальної середньої освіти** із них Новорайський опорний заклад із трьома філіями (2 філії знищено на 90%), **4 дошкільні заклади освіти, 10 закладів культури, адмінбудівлі у Степнянському старостинському окрузі (у с. Степне, с. Максима Горького). Знищено аграрний ліцей у селищі Червоний Маяк.** Крім того, зруйновано та пошкоджено значну кількість приватних будинків, які продовжують щоденно обстрілювати. Окрім іншого, обстріли та руйнування спричинили наявність величезних куп будівельного сміття у центрах населених пунктів, які необхідно ліквідувати. Майже 70% із пошкоджених приватних будинків мають значні пошкодження покрівель, для ремонту яких необхідна техніка для подачі будівельних матеріалів: шиферу, дощок, цегли, профілів та інших матеріалів.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**Global
Communities**
Ukraine

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Рис. 5. Руйнування Новорайського опорного закладу повної загальної середньої освіти у с. Новорайськ

Бериславський професійний аграрний
ліцей

Степнянський ЗДО

Костирська філія Новорайського
опорного закладу

Костирська філія Новорайського
опорного закладу

Рис. 6. Руйнування внаслідок бойових дій у громаді

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Communities
Ukraine

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Рис. 7. Руйнування внаслідок бойових дій у громаді

На території Новорайської ТГ внаслідок російської збройної агресії зазнали пошкоджень та руйнувань 21 багатоквартирний житловий будинок на 137 квартир, 817 будинків садибної житлової забудови, 4 заклади дошкільної освіти та 6 шкіл, 5 закладів охорони здоров'я, 5 закладів культури та 3 адмінбудівлі.

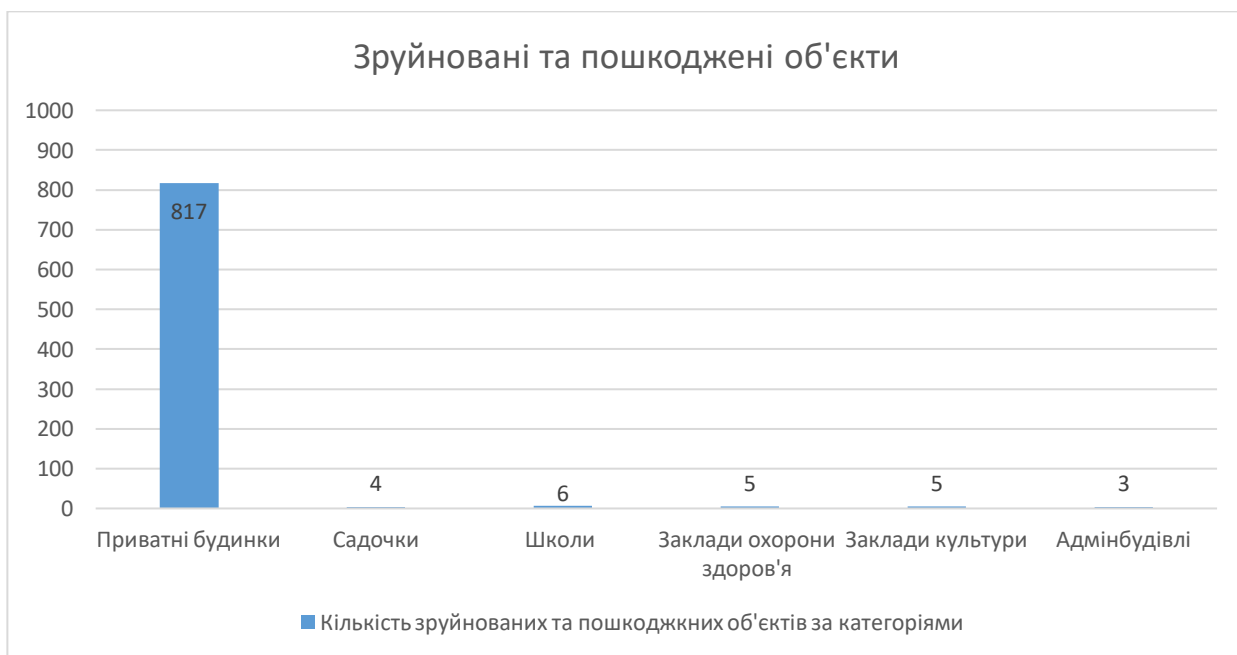

Рис. 8. Зруйновані та пошкоджені об'єкти

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Кількість пошкодженої та зруйнованої забудови тільки в частині садибної забудови становить 53,29% (817 будинків з 1533) а багатоквартирних 84,00 % (21 з 25 будинків та 137 квартир з 226 кварти, що становить 60,62% квартир у громаді.

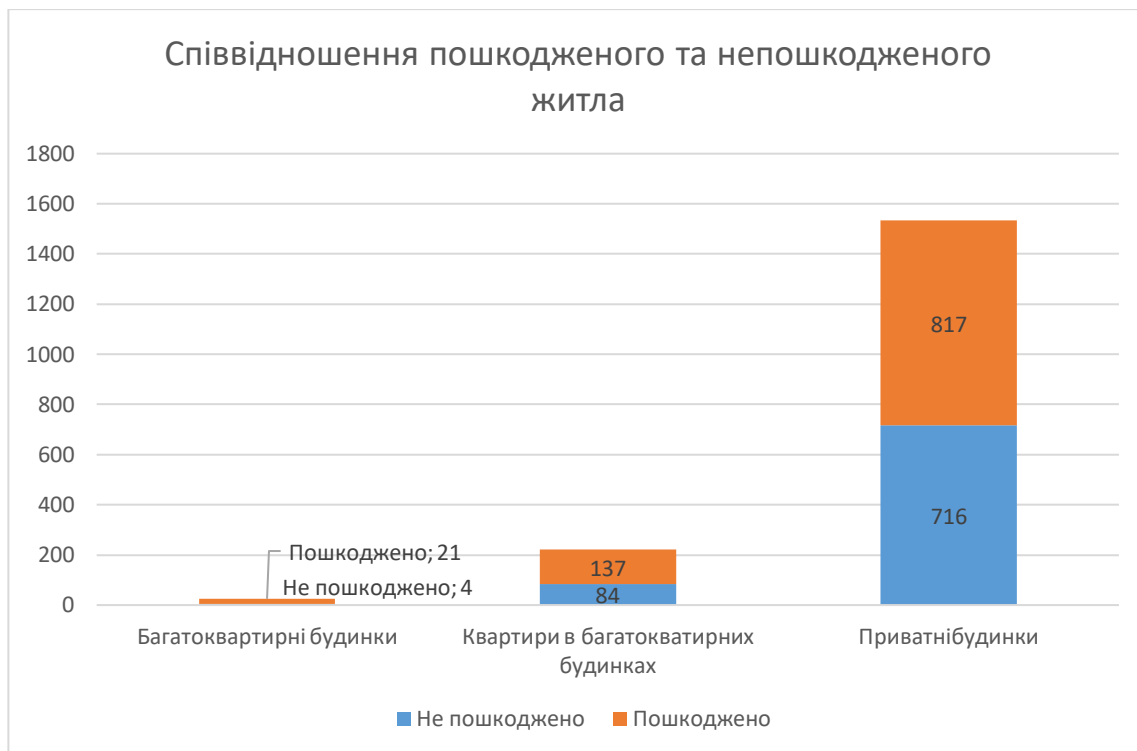

Рис. 9. Співвідношення пошкодженого та непошкодженого житла

Постійно проводиться робота щодо покращення життя у громаді, зокрема, забезпечуються першочергові потреби мешканців та мешканок – продукти харчування; засоби гігієни; паливні брикети, дрова; надання питної води декілька раз на тиждень (підключення свердловин з подачі води через генератори). Але основною проблемою залишається відновлення пошкоджених будинків громадян і громадянок, об'єктів критичної та соціальної інфраструктури, забезпечення питною водою, енергопостачанням.

На сьогоднішній день в Новорайській громаді залишається загроза загострення військової агресії, продовжуються обстріли населених пунктів, приватних будинків та об'єктів інфраструктури. В громаді відсутнє енергопостачання, якісний зв'язок та Інтернет. Для забезпечення потреб всіх верств населення громада потребує значної підтримки від партнерів та донорів.

Розпочата агресором війна завдала важкого удару українській економіці та бізнесу. З початку збройної агресії проти України підприємництво змушено здійснювати свою діяльність в умовах воєнного стану з певними обмеженнями або частково. Негативний вплив воєнних дій на території України унеможливорює розроблення реалістичних прогнозів економічного розвитку підприємств малого та середнього бізнесу.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Враховуючи обмеження для підприємницької діяльності, які виникли у зв'язку із запровадженням воєнного стану, а також розгортання інфляційних процесів, подорожчання паливно-мастильних матеріалів, підвищення цін на енергоносії, матеріали та сировину, переважна більшість показників розвитку малого підприємництва у звітному році прогнозується на рівні попереднього року.

За видами економічної діяльності найбільша кількість підприємств малого та середнього бізнесу зосереджена у сферах послуг, оптової та роздрібної торгівлі, промисловості. Сфера побутових послуг (перукарні, салони краси, ремонт одягу, та ін.) більш ніж на 90% формується за рахунок приватних підприємців-фізичних осіб.

Після деокупації на території громади здійснювались заходи щодо інформування платників податків про результати реалізації заходів підтримки громадян і громадянок та малого бізнесу, які запроваджені Урядом в умовах воєнного стану. Нестача робочих місць створює ризик зубожіння, і, як наслідок, мародерства, крадіжок приватного та комунального майна.

На даний час в громаді проживає 2411 громадян і громадянок та зареєстровано 506 внутрішньо-переміщені особи (з яких 87 дітей), в той час, як до війни проживало 6123 мешканця та мешканки. Таким чином, кількість населення громади скоротилася на 60%. Щоденно до сіл громади повертаються жителі і жительки, які раніше покинули домівки з міркувань безпеки, також продовжується наплив ВПО з дітьми із суміжних територіальних громад.

На найближчий час громаді необхідно вирішити деякі проблеми, які нададуть можливість покращити рівень життя населення та покращити надання комунальних послуг, а саме:

1. Відбудова пошкоджених в результаті обстрілів будинків громадян і громадянок. Забезпечення жителів і жительок громади будівельними матеріалами та допомога у їх відновленні;
2. Необхідне проведення технічного обстеження та відновлення адміністративних будівель, закладів освіти та культури, лікарняні заклади, що потребує значних витрат з сільського бюджету;
3. Відновлення економіки громади. Майже 75% підприємств втратили можливість здійснювати діяльність на нашій території (розграбована техніка, заміновані поля, відсутня можливість придбати ПММ, придбати посівний матеріал), як результат значно знизилась надходження до бюджету;
4. Проблемаю залишається розмінування сільськогосподарських угідь, що не дає змогу аграрним підприємствам громади провести весняно польові роботи на площі 27105 га. І як результат отримати урожай зернових у 2023 році близько 81000 тон;
5. Надання якісних комунальних послуг.

4.2. Історичні відомості

Територія громади заселена з часів неоліту та бронзи, згодом була важливим осередком перебування скіфів, свідченням чого є численні кургани на території.

Новорайськ – засноване у 1840-х роках під назвою хутір Рогулін, у 1855-1921 селище називалось Іванівка, з 1921 року – Новорайськ. У 1918-1920 роках влада у громаді

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

неодноразово змінювалась, поки селище остаточно не захопили більшовики. Із серпня 1941 року до березня 1944 року перебувало під німецькою окупацією. За радянський часів діяв зерновий радгосп «Бериславський». У 1964 році збудовано зрошувальну систему, що займала площу понад 500 га. У 1970-х рр. на території селища кіностудія ім. О. Довженка знімала фільм «Острів юності».

Костирка – засноване у 1806 році як німецька колонія Клюстердорф.

Максима Горького – засноване наприкінці XIX століття, історична назва Іванівка. У радянські часи тут розташовувалась центральна садиба колгоспу «Космос», який займався вирощуванням зернових, м'ясо-молочним тваринництвом.

Червоний Маяк. Територія селища заселена уже щонайменше кілька тисяч років. Поблизу виявлено неолітичний могильник, курганні поховання доби бронзи, а також два скіфо-сарматські городища й могильник. Зокрема відомий Запорозький городок — пізньоскіфське городище — місце, де розташовувалися козацькі форпости.

У 1781 році на місці сучасного Червоного Маяка, біля Пропасної балки, царський уряд виділив землю для заснування монастиря. Перші ченці створеної 1783 року Софронійової пустині жили в печерах, видовбаних у кручах (їх залишки збереглися до наших днів).

Через 20 років сюди зі Смоленської губернії переведено Бізюків монастир, і відтоді він дістав офіційну назву — Григоріївський Бізюків чоловічий монастир. Серед народу поширилася назва — Пропасний монастир (за гідронімом).

1781 р. засновано Григоріївський Бізюків чоловічий монастир. За радянських часів він припинив своє існування; зруйновано запорозьку церкву св. Григорія (1782 р), Вознесенський собор та дзвіницю (1894 р), розібрано частину огорожі.

Збереглися стіни з вежами (кін. XVIII — 1 чверть XIX ст.), Покровська церква, архієрейський будинок із церквою Трьох Святителів, Троїцька церква, Трапезна, корпус келій, готельний корпус, брама, фонтани (всі кін. XIX — поч. XX ст.), печерні келії (XVIII ст.). У 1991 року монастир відновлено.

Монастир відіграв важливу роль в часи війни 1918-1921 років. У січні 1918 року владу у селищі захопили більшовики, але вже у березні 1918 року селище зайняли австро-німецькі війська, які повернули реквізовані монастирські землі ченцям та озброїли їх. У січні 1919 року тут у засідку потрапив загін більшовиків. Комуністам вдалося захопити монастир лише у лютому 1919 року. На базі монастирського господарства в квітні створено радгосп. На його орних землях (1,5 тис. десятин) почалися роботи по створенню насінницького господарства, впорядкуванню старих і закладці нових виноградників; було організовано сільськогосподарську школу. Та вже у травні 1919 року сюди вдерлися загони отамана Григор'єва, а в серпні — денікінці. Пограбовані ними жителі і жительки залишали хутори; поля, виноградники і сади не оброблялись, будівлі руйнувались. І тільки навесні 1920 року, після того, як в січні більшовики перемогли денікінців, радгосп було відновлено. У 1928 році до селища Червоного Маяка приїхав журналіст газети «Наддніпрянська правда», в майбутньому відомий український радянський письменник Юрій Дольд-Михайлик. Всебічно ознайомившись з господарством радгоспу і життям робітників і робітниць, він розповів читачам газети, як на руїнах монастиря зростає радгосп «Червоний Маяк». У серпні 1941 року

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

селище захопили нацисти, влада яких супроводжувалася розстрілами беззбройних цивільних, у тому числі жінок і дітей, 20 молодих хлопців і дівчат були вивезені на роботи, більшість із них там і загинули.

Чергові окупанти прийшли у громаду у 2022 році і звірствували тут протягом понад 7 місяців. Знову внаслідок бойових дій постраждав монастир у Червоному Маяці.

Рис. 10. Руйнування внаслідок обстрілу монастиря у с. Червоний Маяк

4.3. Особливості здійснення місцевого самоврядування в умовах воєнного стану

Місцеве самоврядування здійснюється з обмеженнями, передбаченими відповідно до ст. 38, 64 Конституції України Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» (зі змінами), затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» (зі змінами).

Таблиця 3. Особливості здійснення місцевого самоврядування в умовах воєнного стану

На території ТГ утворено	Новорайську сільську військову адміністрацію Бериславського району Херсонської області
ВА НП утворено	Указом Президента України від 27.10.2022 р. № 738/2022 «Про утворення військових адміністрацій населених пунктів у Херсонській області» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738/2022#Text
Начальника ВА НП призначено	Розпорядженням Президента України 265/2022-рп «Про призначення О. Шокурова начальником Новорайської сільської військової адміністрації Бериславського району Херсонської області» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/2022-%D1%80%D0%BF#Text

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Начальнику ВА НП передано повноваження (сільської, селищної, міської) ради та її виконавчого комітету, (сільського, селищного, міського) голови	Постановою Верховної Ради України від 16.11.2022 р. № 2778-IX «Про здійснення начальниками військових адміністрацій населених пунктів у Херсонській області повноважень, передбачених частиною другою статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-IX#Text
---	--

У зв'язку з прийняттям відповідних рішень Президентом України та Верховною Радою України, на період дії воєнного стану та (у окремих випадках) протягом 90 днів з моменту припинення або скасування воєнного стану діяльність місцевої ради як представницького, а її виконавчого комітету – як головного виконавчого колегіального органів може обмежуватись, а їхні повноваження на цей період передаватись ВА НП або начальнику такої адміністрації.

Розуміти порядок організації місцевого самоврядування на відповідній території в умовах воєнного стану необхідно для визначення органів та посадових осіб, які від імені та у інтересах територіальної громади можуть вчиняти певні правочини та приймати рішення як суб'єкти владних повноважень. Також цю інформацію необхідно враховувати при плануванні строків та порядку виконання окремих етапів підготовки, погодження та виконання заходів Стратегії, у тому числі – пов'язаних із розпорядженням майном та ресурсами територіальної громади, залученням зовнішніх ресурсів для реалізації заходів Стратегії тощо.

На території Новорайської сільської ТГ введено згадані обмеження, і місцеве самоврядування на території здійснюється з особливостями, передбаченими Законом України «Про правовий режим воєнного стану»:

1) Новорайська сільська військова адміністрація здійснює повноваження місцевого самоврядування, передбачені ч. 2 ст. 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» з моменту набрання чинності Указом Президента України про утворення відповідної ВАНП;

2) крім повноважень, передбачених ч. 2 ст. 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» з моменту набрання чинності відповідної Постанови Верховної Ради України, начальник Новорайської сільської військової адміністрації від імені та у інтересах Новорайської сільської територіальної громади здійснює повноваження Новорайської сільської ради та її виконавчого комітету, а також Новорайського сільського голови;

3) повноваження депутатів і депутаток сільської ради не припиняються, однак сільська рада не проводить пленарні засідання та не приймає рішень як представницький орган місцевого самоврядування відповідно до ст.ст. 25-26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», а виконавчий комітет не здійснює свої повноваження як колегіальний виконавчий орган місцевого самоврядування, та згідно з ч. 2 ст. 52 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»;

4) діяльність відділів, управлінь та інших виконавчих органів селищної ради, підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності Новорайської сільської територіальної громади координує начальник Новорайської сільської військової адміністрації;

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

5) начальник Новорайської сільської військової адміністрації має право змінювати або скасовувати акти відділів, управлінь, інших виконавчих органів Новорайської сільської ради, а також їх посадових осіб, як особа, яка виконує повноваження виконавчого комітету Новорайської сільської ради.

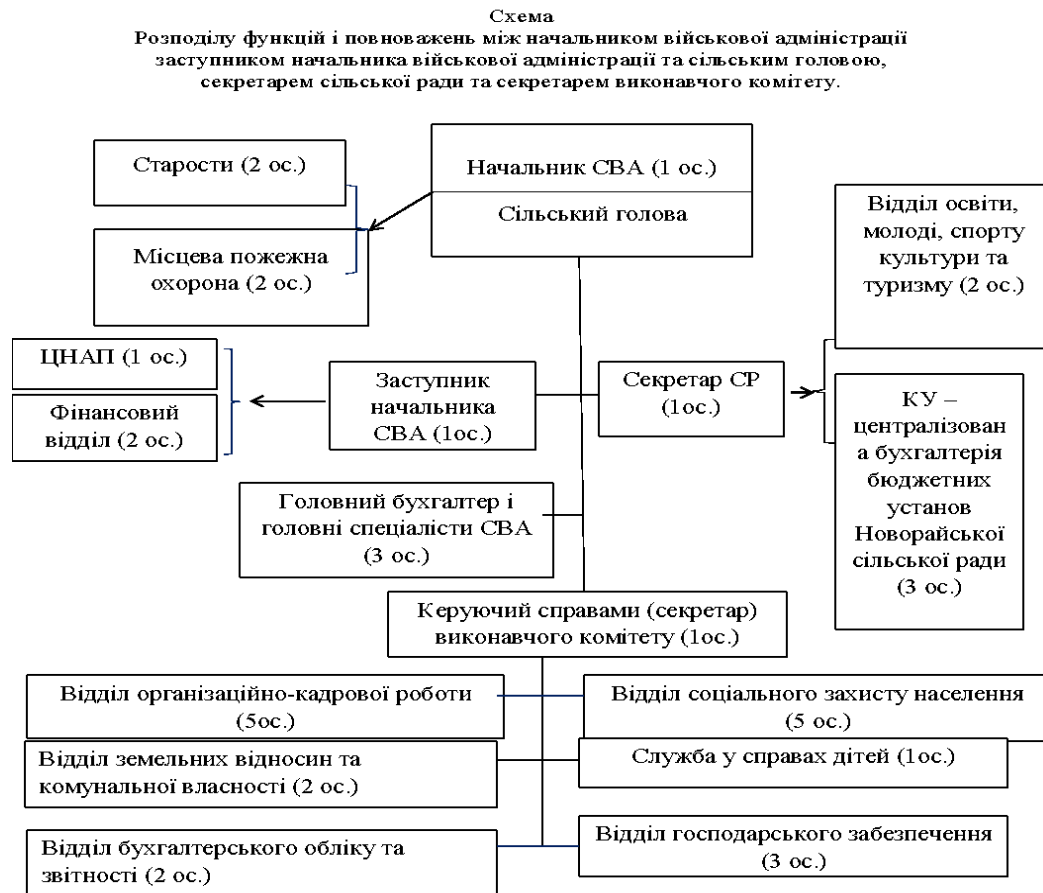

Рис. 11. Структура та гранична чисельність працівників і працівниць виконавчих органів Новорайської сільської ОТГ

4.3.1. Розвиток громадянського суспільства та ЗМІ

На території громади зареєстровано одну громадську організацію – «Спільна турбота плюс», яка продовжує свою діяльність так активно співпрацює із органом місцевого самоврядування. Основні напрямки діяльності організації - задоволення суспільних, інтересів громадян і громадян, сприяння у здійсненні та захисті їх прав і свобод, співробітництво та партнерство, в тому числі міжнародне, у сфері розвитку економіки, інфраструктури, культури, освіти, спорту, туризму.

Органи самоорганізації населення у громаді відсутні.

9 серпня 2023 року Розпорядженням голови Новорайської військової адміністрації утворено Раду з питань внутрішньо переміщених осіб. До складу Ради увійшло 13 людей, У тому числі представники і представниці ВПО, громадських організацій «ВПО України» та «Спільна турбота плюс», старости, представники і представниці виконавчого апарату, поліцейський офіцер громади.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Місцеві засоби масової інформації на території громади не функціонують.

Інформація про громаду публікується на офіційному веб-сайті Новорайської військової адміністрації <https://novorayskstg.gov.ua/> та на офіційній facebook-сторінці Новорайської сільської ради <https://www.facebook.com/groups/novorayskstg>. Також у мережі facebook створено публічні спільноти для обговорення новин із життя громади, зокрема: «Новорайська об'єднана територіальна громада», «Новорайськ після окупації».

4.4. Природні ресурси

4.4.1. Клімат і тенденції зміни клімату

Територія Новорайської громади знаходиться у степовій фізико-географічній області. Клімат регіону помірно-континентальний із загальним посиленням континентальності у напрямку на південний схід (у степовій зоні). Для степової зони характерні коротка, холодна й малосніжна зима з частими відлигами і незначним сніговим покривом, жарке й посушливе літо. Протягом року температура зазвичай коливається від -6 °C до 29°C і рідко буває нижче -16°C або вище 35°C. Теплий сезон у громаді триває 3,5 місяці, з 23 травня до 9 вересня, із середньодобовою максимальною температурою вище 23°C. Найспекотніший місяць року — липень із середньою максимальною температурою 28°C і найнижчою 17°C. Холодний сезон триває 3,8 місяця, з 18 листопада до 12 березня, із середньодобовою високою температурою нижче 6°C. Найхолодніший місяць року - січень із середньою мінімальною температурою -5°C і максимальною -0°C.

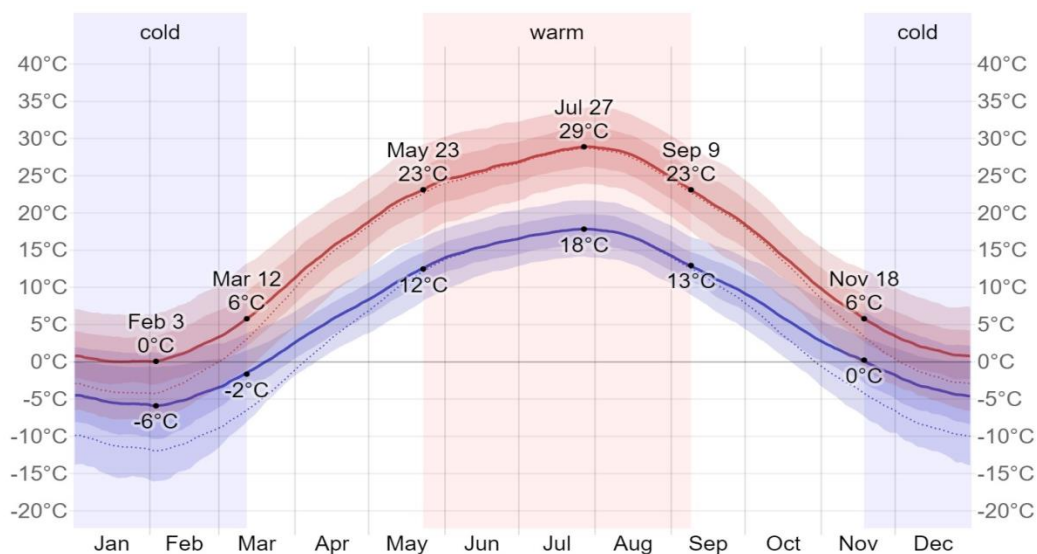

Рис. 12. Середня максимальна і низька температура¹

Середньодобова найвища (червона лінія) і найнижча (синя лінія) температура зі смугами від 25 до 75 і від 10 до 90 процентиля. Тонкі пунктирні лінії – це відповідні середні сприйняті температури.

Річна сума опадів складає 450-500 мм. Найбільше опадів випадає у червні, середня кількість опадів становить 40 мм. Найменше опадів у лютому, середня кількість опадів

¹Відповідно до ресурсу @ [WeatherSpark.com](https://www.weather-spark.com/).

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

становить 14 мм. Найбільш вологий сезон триває 2,0 місяці, з 11 травня до 10 липня, з більш ніж 18% ймовірністю того, що певний день буде вологим. Загалом у червні в середньому 6,8 дощових днів. Більш сухий сезон триває 10 місяців з 10 липня до 11 травня. Місяць з найменшою кількістю вологих днів – жовтень, в середньому 4,2 днів з не менше 1,0 міліметрів опадів.

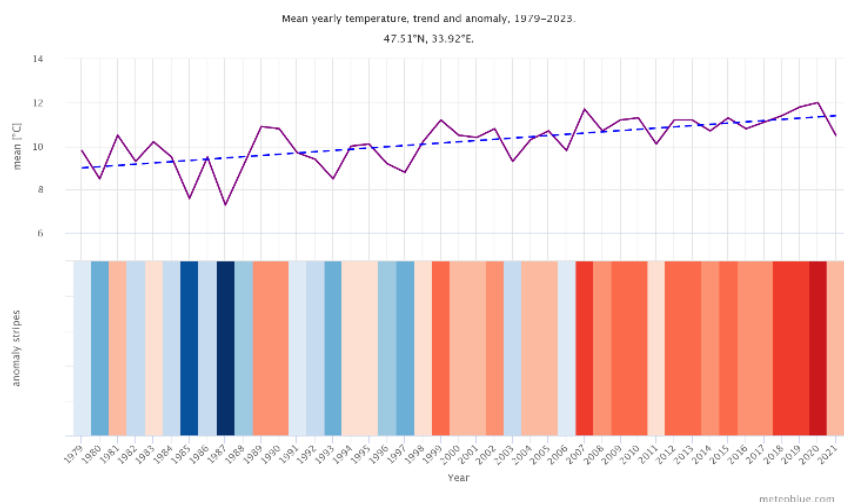

Рис. 13. Середньорічна зміна температури, тенденція та аномалія, 1979 – 2023 роки²

Пунктирна синя лінія — лінійна тенденція зміни клімату: температурний тренд позитивний, через зміну клімату у регіоні стає тепліше. У нижній частині графіка зображені так звані смуги зігрівання. Кожна кольорова смуга представляє середню температуру за рік - синя для холодніших і червона для теплих років.

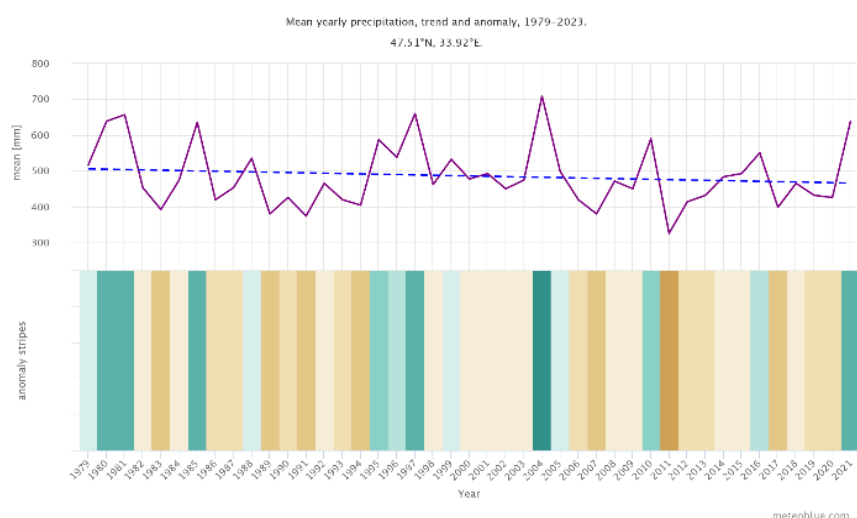

Рис. 14. Середньорічна кількість атмосферних опадів, тенденція і аномалії, 1979 – 2023 роки³

² Інформація за даними ресурсу <https://www.meteoblue.com/>.

³ Інформація за даними ресурсу <https://www.meteoblue.com/>.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Спостерігається тенденція до незначного зменшення середньорічної кількості атмосферних опадів. Загалом більш помітним є коливання із року в рік кількості опадів. Загальна тенденція для степової зони – незначні зміни опадів при збільшенні їхньої інтенсивності.

Прогнозні моделі зміни клімату згідно чотирьох соціально-економічних сценаріїв управління викидами парникових газів показують зростання середньої річної температури у перспективі до 2059 року. Для регіону це означає наростання посушливості клімату, більша потреба у водних ресурсах, зокрема для забезпечення сільського господарства.

Таблиця 4. Кліматичні моделі Climate Models: 2040 – 2059

Low Emissions (RCP 2.6) Temperature	Low Emissions (RCP 2.6) Precipitation	Moderate Emissions (RCP 4.5) Temperature	Moderate Emissions (RCP 4.5) Precipitation	High Emissions (RCP 6.0) Temperature	High Emissions (RCP 6.0) Precipitation	Very High Emissions (RCP 8.5) Temperature	Very High Emissions (RCP 8.5) Precipitation
1-1,5	0-50	1,5 - 2	0-50	1,5 - 2	0-50	2,5 – 2,75	0-50

4.4.2. Земельні ресурси

На сьогоднішній день близько 55% земель Новорайської територіальної громади залишаються потенційно забрудненими вибухонебезпечними предметами та потребують обстеження та за необхідності, розмінування.

Таблиця 5. Основні характеристики земельної території ТГ

Площа та характеристики земель ТГ	Одиниця виміру - га ⁴
Площа території територіальної громади, всього:	35108,5000
<i>у тому числі:</i>	
В межах населених пунктів: 964,2000	
сільбищні	615,5000
виробничі	8,6000
сільськогосподарські	178,0000
природоохоронні та ландшафтно-рекреаційні, всього:	162,1000
<i>у тому числі:</i>	
рекреаційно-туристичні	
лісів	
озеленені	162,1000
водні поверхні/об'єкти	
території природно-заповідного фонду	
території природних ландшафтів, призначені для проведення науково-дослідних робіт	
За межами населених пунктів: 34144,3000	
сільбищні	*
виробничі	34,0000
сільськогосподарські землі	27 668,1000
природоохоронні та ландшафтно-рекреаційні, всього:	6 442,2000
<i>у тому числі:</i>	
рекреаційно-туристичні	630,7000
лісів	1 207,0000

⁴ Інформація станом на 01.01.2022.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

в тому числі території природно-заповідного фонду	1081,6718
озеленені	1 820,0000
водні поверхні/об'єкти	2 757,0000
в тому числі території природно-заповідного фонду	2757,0000
території природних ландшафтів, призначені для проведення науково-дослідних робіт	27,5000
Кількість населених пунктів, всього	9
у тому числі:	*
- міст	*
- селищ міського типу	*
- сільських населених пунктів	9

Площа території Новорайської сільської територіальної громади складає орієнтовно 35108,5 га⁵. На рисунку 12 представлено розподіл земель громади, з якого видно, що основний потенціал громади – це землі за межами населених пунктів, що в більшості своїй відносяться до земель сільськогосподарського використання.

Рис. 15. Розподіл земель Новорайської ТГ

Відповідно до даних, що наявні в громаді, в межах населених пунктів наявні такі території:

- сельбищні;
- виробничі;
- сільськогосподарські;
- природоохоронні та ландшафтно-рекреаційні.

На рисунку 13 представлено розподіл земель в межах населених пунктів, з якого видно, що 64% території в межах населених пунктів зайняті житловою громадською забудовою та закладами обслуговування населення; 1% займають виробничі території, на яких розвивається

⁵ Орієнтовно, тому що станом на 2023 рік межа громади не встановлена і відповідні дані не внесені до Державного земельного кадастру.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

переробна промисловість; 17% - займають природоохоронні та ландшафтно-рекреаційні території і 18% займають сільськогосподарські території, в більшості випадків городництво, яке місцеві мешканці та мешканки використовують для задоволення потреб власного господарства.

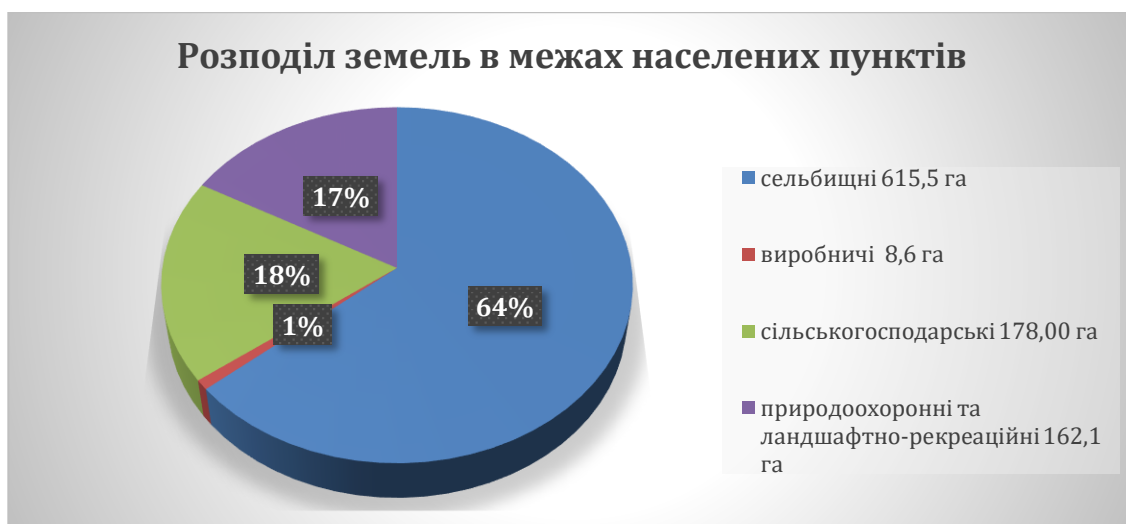

Рис. 16. Розподіл земель в межах населених пунктів

За даними громади розподіл земель за межами населених пунктів виглядає таким чином: найбільшу питому вагу складають землі сільськогосподарського призначення – 81%, водні об'єкти – займають 8% території; озеленені територій 5%, земель лісового фонду – 4%, а виробничих територій менше 1%.

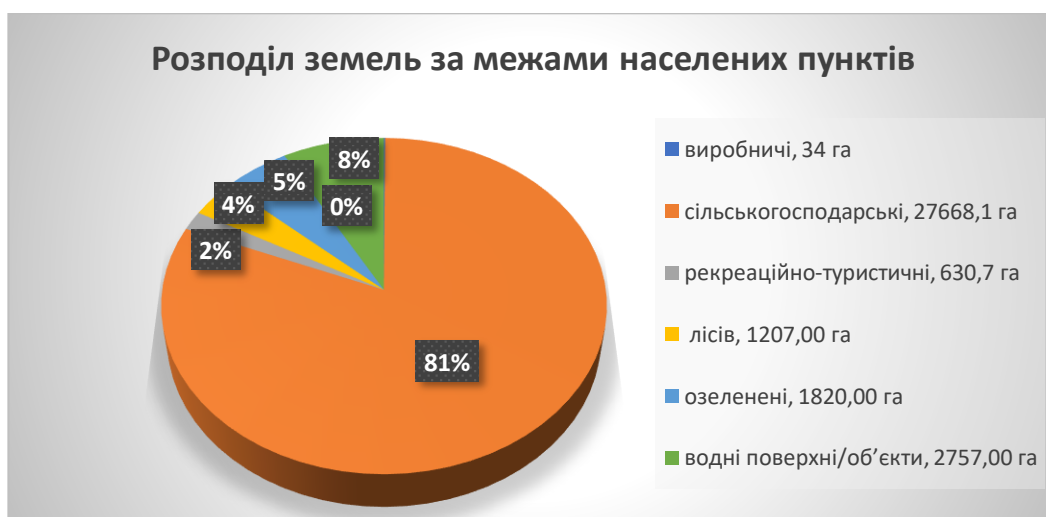

Рис. 17. Розподіл земель за межами населених пунктів

Станом на травень 2023 року в Державному земельному кадастрі було зареєстровано 6490 земельних ділянок загальною площею 27690,5191 га, що складає 78,8% від загальної площі громади і цей показник є середнім по всій території України. Наявність великої кількості земель водного фонду, які не всі належать до компетенції управління органів місцевого

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

самоврядування, зумовила малий відсоток реєстрації таких земель в Державному земельному кадастрі.

В приватній власності знаходиться 5642 земельних ділянок загальною площею 23391,5927 га, в комунальній власності 590 ділянок площею 3389,7984 га, у державній - 258 ділянок площею 909,128 га. Розподіл земель за формами власності у Новорайській сільській територіальній громаді представлено на рисунку 15.

Рис. 18. Розподіл земель за формами власності.

Землі сільськогосподарського призначення складають 27668,10 га, серед них:

- для ведення товарного сільськогосподарського виробництва – 22961,3304 га;
- для ведення фермерського господарства – 987,5454 га;
- для ведення особистого селянського господарства – 2609,1733 га;
- для ведення підсобного сільського господарства – 66,9412 га;
- для індивідуального садівництва – 2,0100 га;
- для городництва – 40,3150 га;
- для сінокошення і випасання худоби – 244,0048 га;
- для іншого сільськогосподарського використання – 451,0960 га;
- землі запасу – 297,3046 га;
- землі резервного фонду – 8,3793 га.

Оцінюючі географічне розташування громади, звернемо увагу, що Новорайська громада відрізняється вигідним географічним розташуванням та чималим туристичним потенціалом. Окрім того, на території громади є родючі землі, що дає можливість стверджувати про значний потенціал у сфері рослинництва. Також в громаді значна частина території відноситься до земель природно-заповідного фонду.

4.4.3. Водні ресурси

Територія Новорайської громади належить до басейну річки Дніпро. Східна частина громади мала вихід до Дніпра – Каховського водосховища (це мало стратегічне значення для громади, планувалось використати даний фактор для розвитку річкового судноплавства).

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Після знищення росіянами Каховської ГЕС, Каховське водосховище було осушене, річка Дніпро повернулася у своє природне русло. Тепер русло Дніпра проходить попід правим високим берегом. Ширина русла складає від 400 до 1000 метрів. На лівому березі Дніпра – відбувається відновлення природних заплавних екосистем. Також осушена гирло річки Кам'янки, яка протікає у північній частині громади на межі із Милівською громадою; русло відновило природний стан. Створена система зрошувальних каналів на ділянці від села Степне до с. Червоний Маяк.

4.4.4. Ґрунти

Чорноземи південні малогумусні важкосуглинкові є основними ґрунтами громади, де вони сформувалися під різнотравноковилово-типчакowymi степами на лісах в умовах недостатнього зволоження та глибокого рівня залягання ґрунтових вод. Вони займають вододіл, схили та лісові тераси річки. Вміст гумусу в ґрунтах громади досягає 3-4%, в перехідному горизонті спостерігається незначне ущільнення. Ґрунти мають велику ємкість вбирання, що характеризується значною насиченістю кальцієм та магнієм, малим вмістом натрію. Це зумовлює нейтральну або слаболужну реакцію ґрунтового розчину. На схилах балок та вздовж заплави сформувалися чорноземи південні малогумусні змиті середньосуглинкові з меншою потужністю прогумусованого профілю. Ці ґрунти найбільше піддаються водній ерозії – розмиву і змиву, утворенню ярів.

Найбільш знижені ділянки (поди та западини) на території громади (села: Максима Горького, Степне, Костирка) зайняті лучно-чорноземними осолоділими та лучно-чорноземними глейовими солонцювато-осолоділими важкосуглинковими ґрунтами. Надмірне зволоження, яке зумовлює гідроморфність ґрунтоутворення, відбувається переважно за рахунок делювіальних вод. Ці води через низьку водопроникність глинистої осолонцюваної ґрунтоутворюючої породи застоюються на поверхні ґрунту, зумовлюючи оглеєння профілю ґрунту й ґрунтоутворюючої породи. Завдяки поєднанню з солонцюватістю оглеєння лучно-чорноземних ґрунтів негативно впливає на їхні фізичні властивості.

Територія громади характеризується вираженням рельєфом, саме тому поширені переважно процеси інтенсивної водної ерозії ґрунтів, а також вітрової ерозії. Серед сільськогосподарських угідь дії ерозії найбільшою мірою зазнають орні землі.

Таблиця 6. Основні типи ґрунту, що поширені на території ТГ

Основні типи ґрунту	Особливо цінні ґрунти	Домінантні види деградації ґрунтів	Субдомінантні види деградації ґрунтів
Чорноземи південні на лесах	Особливо цінні ґрунти регіонального значення: Чорноземи південні малогумусні змиті середньо- та важкосуглинкові, чорноземи південні малогумусні важкосуглинкові	Дефляція, водна ерозія	Дуже висока водна ерозія (поверхневий змив і розмив ґрунтів)
Оглеєні ґрунти подів і западин: лучно-чорноземні глейові солонцювато-осолоділі важкосуглинкові, лучно-чорноземні осолоділі важкосуглинкові ґрунти		Підтоплення	Осолодіння

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

4.4.5. Землі лісового фонду

На території Новорайської громади лісові насадження створені вздовж схилів долини річки Кам'янка і Дніпро. Лісові насадження вузькою смугою пролягають від північної частини громади до Південної (район села Червоний Маяк). Ліси належать до Качарівського лісництва. Таким чином, основна функція цих лісових насаджень – запобігання водної ерозії та руйнування схилів долин, гальмування розростання балок на суміжні сільськогосподарські землі.

Таблиця 7. Статистична інформація щодо земель лісового фонду відносно території ТГ

Площа земель лісового фонду, га	Частка земель лісового фонду, %
1207,0	3,4

4.4.6. Природоохоронні території

На території Новорайської громади наявний один об'єкт природно-заповідного фонду – Національний природний парк загальнодержавного значення «Кам'янська Січ». У межах громади розміщена частина цієї природоохоронної території.

Частина території Новорайської громади, а саме долина річки Дніпро (Каховське водосховище), розміщена у межах затвердженої (Adopted sites) території Смарагдової мережі **Kakhovske Reservoir (SiteCode: UA0000106)**.

Таблиця 8. Відомості про території природно-заповідного фонду

Площа територій ПЗФ, га	Частка територій ПЗФ, %	Площа територій Смарагдової мережі, га	Частка територій Смарагдової мережі, %	Площа територій водно-болотних угідь, га	Частка територій водно-болотних угідь, %
3838,6718	10,9	1541,1723	4,3	-	-

На території Новорайської громади відсутні водно-болотні угіддя міжнародного значення. Місця поширення рідкісних видів рослин (що занесені до Червоної Книги України) та тварин (що занесені до Червоної Книги України) приурочені до ділянок, які визначені як перспективні для заповідання.

На території Новорайської громади визначено кілька цінних ділянок, які зарезервовані для заповідання природних територій і об'єктів Херсонської області. Також потенційними для заповідання у громаді є ареали подів і западин. Найбільша – це потенційна для заповідання територія у складі двох громад, де передбачається створення ботанічного заказника «Економія Іванівка Карла Фальц-Фейна» у північно-західній частині громади. У районі сіл Крупиця і Червоний Маяк запропоновані для заповідання ряд курганів.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Таблиця 9. Відомості про об'єкти природно-заповідного фонду

Назва	Площа, га	Розміщення	Опис
Ботанічний заказник місцевого значення «Економія Іванівка Карла Фальц-Фейна»	331	Бериславський район, Борозенська та Новорайська сільські територіальні громади, околиця с. Нова Кубань	Старовинний лісопарк «Іванівський ліс» при колишній економії Іванівка Карла Фальц-Фейна, навколо якого збереглися ділянки поду. Це один із небагатьох подів на Правобережжі, в якому збереглася природна, переважно лучна, рослинність. У складі рослинності поду відмічено ряд рідкісних видів рослин, типових для подових луків, включених до Червоного списку Херсонської області. Виявлено включений до Червоної книги України та Резолюції № 6 Бернської конвенції вид рослин – цибуля регеля (Allium regelianum). Значну цінність представляє також розташований на схилі поду віковий парк, у деревостані якого переважають дуб звичайний (Quercus robur) та ясен звичайний (Fraxinus excelsior), рослини, природні популяції яких також охороняються, оскільки включені до Червоного списку Херсонської області. Представлені оселища Резолюції № 4 (X36), (E1.2)
Курган біля Крупиці I		Бериславський район, Новорайська сільська територіальна громада, околиця с. Крупиця.	Курган (P28) серед поля 1,5 м заввишки та 20 м у діаметрі. Ніколи не орався, вкритий степовою рослинністю. Природоохоронну цінність кургану репрезентують наявність оселища Резолюції № 4 Бернської конвенції (E1.2) та видів рослин і рослинних угруповань, що занесені до регіональних природоохоронних списків
Курган біля Крупиці II		Бериславський район, Новорайська сільська територіальна громада, околиця с. Крупиця.	Курган (P29) серед поля 2 м заввишки та 18 м у діаметрі. Ніколи не орався, вкритий степовою рослинністю. Природоохоронну цінність кургану репрезентують наявність оселища Резолюції № 4 Бернської конвенції (E1.2) та видів рослин і рослинних угруповань, що занесені до регіональних природоохоронних списків
Курган біля Крупиці III		Бериславський район, Новорайська сільська територіальна громада, околиця с. Крупиця.	Курган (Pr52) серед поля при дорозі 4 м заввишки та 35 м у діаметрі. Ніколи не орався, вкритий степовою рослинністю. Природоохоронну цінність кургану репрезентують наявність оселища Резолюції № 4 Бернської конвенції (E1.2) та видів рослин і рослинних угруповань, що занесені до регіональних природоохоронних списків
Курган-майдан		Бериславський район, Новорайська сільська територіальна громада, околиця с. Червоний маяк.	Курган (P38) 3,5 м заввишки та близько 60 м у діаметрі. Розташований серед полів. Посередині кургану знаходиться досить глибокий кратер, що є характерною ознакою курганів-майданів. У козацькі часи з ґрунту насипу кургану виварювали селітру, яку використовували для виробництва пороху. Природоохоронну цінність кургану репрезентують наявність оселища Резолюції № 4 Бернської конвенції (E1.2) та видів рослин і рослинних угруповань, що занесені до регіональних природоохоронних списків
Довгі кургани		Бериславський район, Новорайська сільська територіальна громада, околиця с. Червоний Маяк	Два розташованих на відстані 60 м один від одного кургани: великий (P39) 5 та 3,5 м заввишки (дві верхівки), 40 м завширшки та 80 м завдовжки, малий (P40) 3 м заввишки, 30 м завширшки 60 м завдовжки. Розташовані серед полів. Ніколи не оралися, вкриті степовою рослинністю. Природоохоронну цінність курганів репрезентують наявність оселища Резолюції № 4 Бернської конвенції (E1.2) та видів рослин і рослинних угруповань, що занесені до регіональних природоохоронних списків

4.4.7. Екологічна мережа

Згідно Концептуальної схеми екомережі Херсонської області⁶ через територію Новорайської громади пролягає природний екологічний коридор національного рівня. Це –

⁶ Перелік резервованих цінних для заповідання природних територій та об'єктів в межах Херсонської області. Схвалено розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 21 травня 2014 року № 341 та листом від 29 травня 2014 року № 15-351-774/9-14/405 направлено для розгляду та затвердження до Херсонської обласної ради. Листом від 28 вересня 2018 року № 05-30/1409 Херсонський державний університет надав актуалізований Перелік

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

долина річки Дніпро, раніше це було водне дзеркало Каховського водосховища, після знищення водосховища – русло і природна заплава річки Дніпро, у якій розпочинаються процеси самовідновлення рослинного покриву і своєрідної ландшафтної структури.

4.5. Економіка та фінанси

4.5.1. Розвиток земельних відносин

Після звільнення Новорайської громади від російських загарбників та створення Новорайської сільської військової адміністрації, земельні відносини на території громади відбуваються у відповідності до чинного законодавства України та дещо обмежуються введеним в дію воєнним станом в Україні.

Станом на 01 грудня 2023 року відповідно до цільового використання маємо наступну структуру земельного фонду:

- загальна площа земель 35108,50 га., в тому числі:
- сільськогосподарські угіддя – 27 105,00 га;
- ліси та інші лісовкриті площі – 1 207,00 га;
- забудовані землі – 473,86 га;
- землі водного фонду – 2757,00 га;
- відкриті землі -144,28 га.

4.5.2. Сільське господарство

Основний напрямок діяльності сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств – вирощування зернових та технічних культур.

До початку російської агресії 24.02.2022, на території Новорайської ТГ функціонувало - 35 сільськогосподарських підприємств та інших орендарів, які здійснювали діяльність у галузі рослинництва та тваринництва (ТОВ «ЮТС-Агропродукт», ТОВ «Зоотехнологія», ФГ «Агро-Альянс», ПП «Агрофірма -Додола», ТОВ «КПТ-Агро», ФГ «Шанс + М», ФГ «Кучер», ФГ «Світанок 2», ФГ «Циркон», ФГ «Сігма», ФОП «Корчин», ФОП «Заплава», ТОВ "Українські фрукти", ПП "Богдан", ПАВКФ "Наdejда", Державний навчальний заклад «Бериславський професійний аграрний ліцей», СФГ "Істок - 2006", ФГ "Коміс", ФГ "БАСФ", ФГ "Куца балка", ФГ "Роднічок", ТОВ «Вінтекс-ІК», ПП «Михальчук», ПП «Степаниця», ПП «АГРО-ТЕКС», ФГ «Ботаніка Степова», ПП «Красносільська Агрокомпанія», ПП «Мальцев», ФГ «Торбік», ПП «Метельський», ФГ «Анісімов», гр. Снісаренко О.Б., гр. Галушко О.В., гр. Матвієнко М.В.).

Працювали в галузі сільського господарства 495 сільгоспвиробники-одноосібники та особисті селянські (підсобні) господарства.

В галузевій структурі сільського господарства рослинництво становило 96%, тваринництво – 4%. Сільськогосподарське підприємство, яке здійснювало діяльність у галузі тваринництва: ТОВ "Зоотехнологія" – вирощування молодняка свиней.

Станом на 01.12.2023 року на території Новорайської ТГ також обліковуються усі вищезгадані 35 сільськогосподарських підприємств, але перебуваючи в окупації, більша частина із них була розграбована, пошкоджена та зруйнована, а їх земельні ділянки

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

забруднені, або потенційно забруднені, вибухонебезпечними предметами і потребують обстеження та, за необхідності, очищення від вибухонебезпечних предметів.

Відразу після деокупації деякі сільгосппідприємства почали відновлювати свою роботу, але основну діяльність переважній більшості відновити поки що так і не вдалося по причині потреби у професійному обстеженні земельних ділянок на наявність вибухонебезпечних предметів та їх очищенні. Також земельні ділянки багатьох сільгосппідприємств опинилися в 20-ти кілометровій зоні від лінії бойових дій.

4.5.3. Будівництво

З лютого 2022 року, з початком військової агресії російської федерації проти України та впродовж 2023 року, житловий фонд дев'яти населених пунктів Новорайської сільської територіальної громади через бойові дії зазнає суттєвих руйнувань.

За попередніми даними обстеження пошкоджених/зруйнованих об'єктів деокупованих населених пунктів громади, станом на 01 жовтня 2024 року, пошкоджено та зруйновано 863 об'єкта (табл.10).

Таблиця 10. Кількість пошкоджених та зруйнованих об'єктів на території громади

№	Об'єкти	Кількість
1	багатоквартирні будинки	21
2	приватні будинки	817
3	заклади загальної середньої освіти	6
4	заклади дошкільної освіти	4
5	заклади охорони здоров'я	5
6	адмінбудівлі та ЦНАП	4
7	об'єкти культури та релігійні споруди	6
всього:		863

Першочергового відновлення потребують об'єкти соціальної сфери: школи, садочки, заклади охорони здоров'я, тощо. На даний час розроблена проектно-кошторисна документація з експертизою по 9 пошкоджених об'єктах громади:

- Новорайський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) Новорайської сільської ради, с-ще Новорайськ;
- Степнянський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) Новорайської сільської ради, с.Степне;
- будівля Костирського закладу дошкільної освіти (ясла-садок) Новорайської сільської ради, с.Костирка;
- будівля Новорайської амбулаторії загальної практики сімейної медицини, с-ще Новорайськ;
- Степнянська адміністративна будівля Новорайської сільської ради, с.Степне;
- Максимагорьківська адміністративна будівля Новорайської сільської ради, с.Максима Горького;
- Костирський сільський клуб Новорайської сільської ради, с.Костирка;
- Максимагорьківський сільський клуб Новорайської сільської ради, с.Максима Горького;

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

- Степнянського сільський будинок культури Новорайської сільської ради, с.Степне.

Крім того, розробляється проектно-кошторисна документація по Новорайській загально-освітній школі I-III ступенів та планується будівництво Центру безпеки в селищі Новорайськ.

На території громади реалізовується проект за програмою Президента України «Пліч-о-Пліч» при допомозі Житомирської області партнера. До проекту ввійшли п'ять з дев'яти населених пунктів, де є пошкоджені об'єкти та дозволяє безпекова ситуація: с-ще Новорайськ, с.Костирка, с.Степне, с.Максима Горького, с-ще Монастирське. Всього складено 186 актів обстеження, 140 дефектних актів. Наразі жоден з об'єктів ще не відновлений.

Новорайська сільська територіальна громада взяла участь у пілотному проекті комплексного відновлення за підтримки програми USAID DOBRE. Проект програми розроблений та знаходиться на фінальному етапі.

Створена та працює комісія по обстеженню на наданню компенсації за пошкоджене/зруйноване майно, станом на 10 жовтня 2024 року: по програмі «Відновлення» опрацьовано 17 заяв, з них по 10 заявам нараховано 1 592 937,64 грн, 1 заява – зупинена, 7 заяв – відмова відповідно до постанови 381 (зі змінами).

Значну роль у відновленні пошкоджених об'єктів відграють благодійні організації, фонди, громадські об'єднання тощо. Як приклад: за підтримки Херсонської обласної комунальної аварійної рятувальної служби громада отримала покрівельний матеріал, що дало можливість надати допомогу постраждалим домогосподарствам.

4.5.4. Інвестиційна діяльність

Основними негативними факторами та викликами, які впливають на сферу інвестиційної діяльності, є те, що відповідно до Наказу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією» (зі змінами) від 22.12.2022 року №309, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23 грудня 2022 року за №1668/39004 сім населених пунктів Новорайської сільської територіальної громади (UA65020190000013272) віднесено до зони можливих бойових дій, а с-ще Червоний Маяк та с. Крупиця віднесено до зони активних бойових дій.

Так з 09 квітня 2022 року громада була окупована та знаходилась в зоні постійних бойових дій, а це більше 7 місяців. Після деокупації 11 листопада 2022 року населені пункти громади знаходяться під постійними обстрілами з лівого берегу р. Дніпро особливо три населені пункти (с-ще Червоний Маяк, с-ще Монастирське, с. Крупиця).

Крім того негативними викликами є руйнація виробничого потенціалу, зростання безробіття, зниження платоспроможного споживчого попиту та його деформація, міграція трудового потенціалу, зниження рівня інвестиційної привабливості Новорайської громади.

Новорайською територіальною громадою провадиться низка заходів щодо поліпшення інвестиційного клімату громади, залучення міжнародної технічної допомоги задля відбудови регіону, зокрема, відповідно до термінів та умов Угоди між Урядом Сполучених Штатів Америки та Урядом України щодо Гуманітарного та Технічно- Економічного Співробітництва від 07 травня 1992 року, Новорайська сільська військова адміністрація має можливість

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

співпрацювати з Програмою «Децентралізація Приносить Кращі Результати та Ефективність» (DOBRE), що виконується Глобал Ком'юнітіз та заключила протокол про співробітництво від 06 січня 2023 року та до закінчення строку реалізації програми 30 вересня 2025 року.

Програма DOBRE направлена на підтримку громади протягом періоду воєнного стану та у подальшому післявоєнному відновленні. В рамках співпраці за результатами реалізації I етапу проекту швидкого реагування отримано: набори постільної білизни, ковдри, подушки, матраци КАПРІ, ліжка, які були передані до Новорайської амбулаторії загальної практики сімейної медицини для забезпечення ліжко-місць для тимчасового перебування ВПО та громадян і громадянок, у яких зруйноване житло; інструменти, які значно покращили технічне забезпечення комунальних підприємств; ємності для води; насосне обладнання, заміна якого надасть безперебійне водопостачання мешканцям та мешканкам громади, тощо. За результатами реалізації II етапу проекту швидкого реагування отримано міні-навантажувач TDC-1201.

Крім того, Новорайська сільська територіальна громада взяла участь у пілотному проекті комплексного відновлення за підтримки програми USAID DOBRE, а саме надано технічну експертну підтримку в роботі над Програмою комплексного відновлення території громади.

Відновлення життєзабезпечення в деокупованих населених пунктах громади здійснюється завдяки тісній співпраці з благодійними організаціями.

Основними постачальниками гуманітарної допомоги є БФ «Тарілка», БО «БФ Сергія Притули», БФ «Лелека», АДРА, UNICEF, Міжнародна організація з міграції, представництво в Україні (МОМ), Програма «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність DOBRE», БФ «Проліска».

За період співпраці з міжнародними організаціями, благодійними фондами, благодійними організаціями, волонтерами/волонтерками, за сприяння обласної військової адміністрації отримано та розподілено між населеними пунктами територіальної громади (для видачі громадянам і громадянкам) гуманітарну допомогу: продовольчі товари (хліб, консерви, печиво, молоко), продуктові набори, питну воду, гігієнічні набори, миючі засоби, ремонтні комплекти, ліхтарі, дрова, «буржуйки», генератори.

Більш того, Новорайська сільська військова адміністрація підписала меморандум 23 травня 2023 року про взаєморозуміння з Кімонікс Інтернешнл Інк./ Фондом «Партнерство за сильну Україну»: було надане пальне для обслуговування генераторів, які забезпечують роботу насосних станцій та подачу води населенню.

Від 09 червня 2023 року заключений меморандум про співпрацю і партнерство щодо надання благодійної допомоги цивільному населенню з благодійною організацією «Благодійний фонд «Янголи Спасіння». В рамках співпраці організація постачає питну воду до постраждалих верств населення.

19 червня 2023 року укладений договір про передачу товарно-матеріальних цінностей між Новорайською сільською військовою адміністрацією та ВПІНО «Філія Актед»: громада отримала бак для води на 20 000 літрів.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Таблиця 11. Планована інвестиційна діяльність у громаді в найближчий період (2024-2027 рр.)

Проект, орієнтовний термін виконання (рік початку – рік завершення)	Кошторисна вартість, млн. грн.	Джерело фінансування	Тип проекту (продовження будівництва/реконструкції; нове будівництво)
Створення міні-пекарні в селищі Новорайськ Новорайської сільської територіальної громади Херсонської області (Проект місцевого економічного розвитку)	1,2	інші не заборонені законодавством (донори) та бюджет Новорайської СТГ	ремонт наявного приміщення
Забезпечення гарантованого водопостачання населення та зміцнення матеріально-технічної бази місцевого комунального підприємства Новорайської сільської ради (Проект екстреного реагування та ліквідації наслідків підриву Каховської ГЕС)	2,51	інші не заборонені законодавством (донори)	придбання екскаватора-навантажувача JCB 3CX Sitemaster
Придбання спеціальної техніки для роботи з відновлення (Проект у рамках розробленої ПКВ)	1,78	інші не заборонені законодавством (донори)	Придбання мікроавтобусу з причіпом, що забезпечити:- прискорення проведення відновлювальних робіт інфраструктурним об'єктам з надання адміністративних послуг, відновлення житлових будинків, а також виїзне надання адміністративних послуг, підвезення маломобільних мешканців та мешканок до закладів медицини, виїзди служби у справах дітей.
Створення соціальної пральні	0,4	інші не заборонені законодавством (донори) та бюджет Новорайської СТГ	Облаштування соціальної пральні в наявному приміщенні
Будівництво центру безпеки на території Новорайської сільської територіальної громади з місцем розташування: с-ще Новорайськ	80,0	бюджет Новорайської СТГ та державний бюджет	Нове будівництво
Облаштування приміщення в цивільній споруді для молодіжної діяльності в приміщенні Новорайського закладу дошкільної освіти Новорайської сільської ради	1,0	інші не заборонені законодавством (донори) та бюджет Новорайської СТГ	Проведення ремонту ва наявній споруді цивільного захисту

Новорайська сільська військова адміністрація і надалі планує спрямовувати свої зусилля на співпрацю з благодійними організаціями та іншими партнерами для залучення інвестиційних ресурсів у галузі економіки, житлово-комунального господарства, вирішення актуальних проблем життєдіяльності громади.

4.5.5. Бюджет

У 2024 році в громаді вживалися заходи щодо забезпечення наповнення місцевого бюджету. Основною метою діяльності у сфері бюджетно-фінансової політики є формування достатніх ресурсів для фінансування пріоритетних напрямів соціально-економічного і культурного розвитку громади та підвищення ефективності використання бюджетних коштів. Сутність фінансово-бюджетної політики виявляється у поєднанні конкретних цілей та відповідних засобів, за допомогою яких вирішуються поставлені завдання.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Цілі фінансово-бюджетної політики зумовлені потребами економічного розвитку і досягненням високого рівня індивідуального та суспільного добробуту. Фінансово-бюджетна політика має конкретне спрямування, а її реалізація завжди пов'язана із знаходженням компромісу між певними потребами і реальними можливостями.

За підсумками 2023 року бюджет Новорайської сільської громади виконано з профіцитом – перевищення фактичних доходів над фактичними видатками склало 24,8 млн грн або 47,1 % від загальних надходжень, що забезпечило формування станом на 01.01.2024 року незначного обсягу вільного залишку коштів (20,6 млн грн).

У 2024 році частину вільного залишку коштів (10,4 млн грн) було спрямовано на виконання завдань щодо відсічі збройної агресії та захисту безпеки населення, а саме виділено допомогу військовим частинам та на проведення поточного ремонту захисної споруди цивільного захисту, яка розміщена в будівля дошкільного навчального закладу .

Структура надходжень бюджету. Структура доходів бюджету громади з початком воєнного стану зазнала значних змін.

Таблиця 12. Структура дохідної частини бюджету

Показники	2021 (сумарно)	2022 (сумарно)	2023 (сумарно)	2024 (прогноз)
Прибутковий податок з громадян/ Податок з доходів фізичних осіб	18,6	4,21	5	5,2
Єдиний податок(крім с/г виробників)	0,9	0,72	0,53	0,64
Єдиний податок від с/г виробників	3,6	1,47	0,34	0,22
Доходи від відчуження нерухомості та землі	0	0	0	
Податок на прибуток підприємств комунальної власності	0	0	0	
Плата за землю	5,2	0,83	0,13	0,02
Податок на нерухомість	0,3	0,09	0	
Акцизний збір	0,1	0,02	0	
Інші місцеві податки та збори	0,02	0	0	
Податкові надходження разом				
Дохід від оренди комунального майна	0	0	0	0
Інше	3,52	0,06	2,06	5,18
Всього	32,24	7,40	8,06	11,26

Частка міжбюджетних трансфертів в загальному обсязі доходів має виражену тенденцію до зростання та залишається доволі значною: за 2022 рік – 74,1 %; за 2023 рік – 88,4 %, на 2024 рік (станом на 01.10.2024)-90,0 %.

Збільшення у 2024 році частки міжбюджетних трансфертів відбулося, насамперед, внаслідок отримання - **додаткової дотації** з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією (питома вага якої в трансфертах за 9 місяців 2024 року становить 55,9 % або 30,8 млн грн).

Податкові надходження. У 2023 році в громаді налічувалось **4** бюджетоформуючих підприємства, обсяг планових надходжень яких до бюджету становить 33,0%.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Загальний обсяг податкових надходжень у 2023 році порівняно із 2022 роком зменшився на 17,6 % (2023 рік — 6,1 млн.грн, 2022 рік — 7,4 млн.грн), що передусім, зумовлено зменшенням надходжень по місцевим податкам і зборам на 67,7 % (у 2022 році надійшло 3,1 млн.грн, у 2023 році 1,0 млн.грн, такий стан надходжень виник у зв'язку з наданням пільг з плати за землю та по податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки).

Питома вага **ПДФО** в обсязі отриманих податкових надходжень у 2023 році склала 82 % (у 2022 році, відповідно, 56,8 %). Збільшення загального обсягу залученого у 2023 році ПДФО відбулося у зв'язку із відновленням роботи бюджетоутворюючого підприємства ТОВ «Новорайське» та зміни ставки податку, що відноситься до надходжень до місцевого бюджету з 60,0 % на 64,0 %.

За січень-вересень 2024 року отримано 4,2 млн грн **ПДФО** (при плані 3,9 млн грн), що складає 74,2 % від загального обсягу податкових надходжень, або 38,8 % власних податків і зборів (загальний (5,66 млн.грн і спеціальний фонд 5,16 млн.грн без урахування обсягу міжбюджетних трансфертів), залучених за відповідний період.

Внаслідок прямого впливу бойових дій та змін у чинному законодавстві громада має значні втрати **місцевих податків і зборів**, надходження яких у 2023 році порівняно з 2022 зменшилися на 67,7% або 2,1 млн.грн (3,1 млн грн у 2022 р. та 1,0 млн грн у 2023 р.).

У т. ч. порівняно із показниками 2022 року по підсумках 2023 року:

- на 84,8 % надійшло менше **податку на майно** (питома вага фактичних надходжень склала 2,3 % в податкових надходженнях 2023 року проти 12,4% - у 2022 році);
- на 60,7 % надійшло менше **єдиного податку** (питома вага фактичних надходжень склала 14,1% в податкових надходженнях 2023 року проти 29,6% - у 2022 році).

За січень-вересень 2024 року до бюджету громади надійшло 1,4 млн грн місцевих податків і зборів при планових показниках на 2024 рік - 0,89 млн.грн. Збільшення надходжень відбулося за рахунок єдиного податку з фізичних осіб, що за 9 місяців 2024 року становить 0,9 млн.грн. Відновлено роботу 43 платниками єдиного податку з фізичних осіб, що на 19 платників більше відповідного періоду 2023 року, у зв'язку з чим збільшено надходження до бюджету єдиного податку з фізичних осіб на 0,6 млн. грн(надходження за 9 місяців 2023 роу 0,3 млн.грн)

Надходження **внутрішніх податків на товари та послуги** у 2023 році порівняно з 2022 зменшилися на 75 % (0,02 млн грн у 2022 р. та 0,005 млн грн у 2023 р.) і склали 0,27 % податкових надходжень проти 0,08 % - у 2023 році.

Ризики:

- залежність бюджету громади від трансфертів з державного бюджету (частка базової дотації у загальному обсязі доходів громади за 9 місяців 2024 склала 15,3 %, а додаткова дотація на здійснення повноважень ОМС на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією РФ – 55,9 % відповідно);

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

- відсутність, внаслідок продовження військових дій, створення нових робочих місць для забезпечення сталої економічної ситуації в громаді;
- залежність бюджету громади від сплати податкових надходжень ТОП 4-ма найбільшими бюджетоутворюючими підприємствами громади. Продовження військових дій на території України несе потенційні ризики відновлення роботи підприємств та наповнення доходної частини бюджету.

Неподаткові надходження. Відбулось збільшення **неподаткових надходжень** на 0,031 млн.грн до місцевого бюджету у 2023 році порівняно з показниками 2022 року. Неподаткові надходження становили 0,57 % загального обсягу доходів бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів) проти 0,05 % у 2022 році.

Протягом січня-вересня 2024 року неподаткових надходжень до бюджету громади надійшло **0,02 млн грн** або 0,35 % від фактичних надходжень (без урахування міжбюджетних трансфертів) за відповідний період. Питома вага плати за надання адміністративних послуг за 9 місяців 2024 року становить 100 % неподаткових надходжень.

Ризики:

- Потенційно можливе зменшення обсягу плати за надання адміністративних послуг, у разі продовження воєнного стану

Видатки. Структура видатків бюджету Новорайської сільської територіальної громади за функціональною класифікацією зазнала змін. Основними сферами витрат сільського бюджету у 2023 році стали: освіта (становить 42,8 % загального обсягу видатків у 2023 р. Проти 74,2 % у 2022 р.), державне управління (становить 26,5 % видатків у 2023 р. Проти 28,4% у 2022 р.), соціальний захист та соціальне забезпечення (становить 4,6 % видатків у 2023 р. Проти 6,6 % у 2022 р.), житлово-комунальне господарство (становить 4,1 % видатків у 2023 р. Проти 0,2 % у 2022 р.), охорона здоров'я (становить 0,6 % у 2023 році та 0,05 % у 2022 році).

Планові на 2024 рік (з урахуванням змін станом на 01.10.2024) видатки на фінансування основних бюджетних галузей (освіта, державне управління, соціальний захист та соціальне забезпечення, житлово-комунальне господарство та охорона здоров'я) складають 64,3 % загального обсягу річних планових видаткових показників на 2024 рік. Частка здійснених видатків за основними бюджетними галузями за січень-вересень 2024 року становить 80,3% або 21,49 млн.грн. загальних фактичних видатків за 9 місяців 2024 р.(26,76 млн.грн.).

Таблиця 13. Структура видаткової частини бюджету

Показники	2021 (сумарно)	2022 (сумарно)	2023 (сумарно)	2024 (прогноз)
Загальнодержавні функції	12,09	3,54	10	16,03
Громадський порядок, безпека та судова влада	0,35	0,2	6,43	10,42
Економічна діяльність	2,14	0,01	0,11	1
Охорона навколишнього природного середовища	0	0	0	0
Житлово-комунальне господарство	1,71	0,04	1,44	1,43
Охорона здоров'я	0,19	0,01	0,23	1,24

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Духовний та фізичний розвиток	1,62	0,44	0,8	1,1
Освіта	37,9	16,35	15,06	26,41
Соціальний захист та соціальне забезпечення	1,15	1,46	1,14	2,80
Всього	57,15	22,05	35,21	60,43

Частка видатків на **заробітну плату працівників і працівниць бюджетної сфери** та оплату спожитих бюджетними установами **енергоносіїв** за січень-вересень 2024 року у загальному обсязі всіх здійснених видатків становить 66,8 % .

Станом на 01.10.2024 року **резервний фонд** місцевого бюджету становить 16,3 млн.грн.

Капітальні видатки у бюджеті громади на 2024 рік у первісному рішенні про бюджет були заплановані у розмірі 2,6 млн грн для виготовлення проєктно — кошторисної документації по 3 об'єктам інфраструктури. Протягом 9 місяців 2024 року касові видатки не проводилися.

Разом з цим громадою протягом 9 місяців 2024 року отримано у вигляді благодійних внесків, грантів та дарунків обладнання і предмети довгострокового користування в сумі 3,2 млн.грн.

Таблиця 14. Залучення зовнішнього фінансування для реалізації проєктів місцевого розвитку

Джерела залучених коштів	2021 (сумарно)	2022 (сумарно)	2023 (сумарно)
Програми міжнародної технічної допомоги	4 945 158	0	0
Державні програми	180 767	0	0
Регіональні (обласні, районні) програми	0	0	0

Ризики:

- відсутність можливості проводити:
 - капітальні видатки на заходи, спрямовані на подолання наслідків збройної агресії РФ та відновлення території громади у повному обсязі, що обумовлене відсутністю потенціалу формування достатньої суми доходів бюджету;
 - заходи із відновлення соціально-економічної інфраструктури у зв'язку із безпековою ситуацією у окремих населених пунктах громади (тривають постійні обстріли ворогом населених пунктів громади Червоний маяк та Крупиця);
- складність оптимізації поточних видатків, оскільки у січні- вересні 2024 року 66,8 % поточних видатків становлять видатки на зарплату працівників і працівниць бюджетних установ і оплату за спожиті енергоносії;
- залежність бюджету громади від отримання міжбюджетних трансфертів з державного бюджету. Частка базової дотації у загальному обсязі доходів громади за 9 місяців 2024 року склала 15,3 %, а додаткова дотація на здійснення повноважень ОМС на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією РФ – 55,9 % відповідно.

4.5.6. Основні галузі економіки

Після деокупації території громади ОМС доцільно повернутися до активізації та розвитку економічного сектору. Тому головною метою є аналіз ситуації та визначення пріоритетів, на яких будуть зосередженні зусилля та ресурси, для забезпечення економічного розвитку громади, забезпечення жителів і жителям громади робочими місцями і розвитку малого підприємництва.

Станом на кінець 2023 року кількість суб'єктів ЄДРПОУ у громаді, порівняно із 2021 роком, скоротилася із 113 до 52, зокрема, кількість малих підприємств скоротилася із 82 до 31.

Таблиця 15. Юридичні особи на території громади

Показники	2019	2020	2021	2022	2023
Усі суб'єкти ЄДРПОУ:	80	91	113	85	52
з них СПД - юридичні особи *	26	31	31	18	21
з них малі підприємства	54	60	82	67	31

Таблиця 16. Фізичні-особи-підприємці, які сплачують податки

	2019	2020	2021	2022	2023
Громада	54	60	82	67	31

Кількість зайнятих осіб у 2023 році порівняно із 2021 роком скоротилася із 2274 до 637. Найбільше скорочення спостерігається у сфері сільського господарства (із 1600 до 250), сфері торгівлі та ремонту (із 50 до 20), державному управлінні (із 74 до 26), зайнятості в особистих селянських господарствах (із 319 до 180).

Таблиця 17. Показники стану економіки

Назва галузі	на 01.01.2021		на 01.01.2022		на 01.01.2023	
	Кількість суб'єктів, од.	Кількість зайнятих осіб	Кількість суб'єктів, од.	Кількість зайнятих осіб	Кількість суб'єктів, од.	Кількість зайнятих осіб
Сільське господарство, у т.ч.:	27	1 600	27	1 600	27	250
рослинництво	26	1 582	26	1 582	26	195
тваринництво	1	18	1	18	1	55
Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	23	50	23	50	12	20
Готелі та ресторани	2	4	2	4	0	0
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	3	4	3	6	1	2
Державне управління й оборона	8	74	8	74	9	26

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Освіта	8	150	8	150	7	130
Охорона здоров'я та соціальна допомога	6	24	5	22	5	17
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	10	15	10	15	10	2
Фінансова діяльність	1	4	1	4	1	2
Зайнятість в особистих селянських (підсобних) господарствах	319	319	319	319	180	180
Інше: надання комунальних та індивідуальних послуг	5	30	5	30	1	8
Всього:	93	2 274	92	2 274	73	637

Таблиця 18. Зареєстровані суб'єкти господарської діяльності за видами діяльності

Галузі та види діяльності	2019	2020	2021	2022	2023
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	26	31	31	18	21
Рибне господарство					
Промисловість, у т.ч.:					
добувна промисловість					
обробна промисловість					
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води					
Будівництво					
Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	54	60	82	67	31
Готелі та ресторани	0	0	0	0	0
Транспорт і зв'язок	3	5	5	1	2
Фінансова діяльність		1	1	1	1
Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам					
Освіта	6	8	8	6	6
Охорона здоров'я та соціальна допомога	4	6	6	4	4
Колективні, громадські та особисті послуги	1	1	1	1	1
Інші види економічної діяльності	11	15	14	13	13
Всього	105	127	148	111	79

Аналіз даних свідчить, що в Новорайській ТГ ширше всього представлені сільськогосподарські підприємства зі спеціалізацією у рослинництві. Також на території громади є підприємства у сферах оптової і роздрібно торгівлі; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту; інформація та телекомунікації і освіта.

Податкові надходження в громаді суттєво знизилися, оскільки частина підприємств суттєво зменшила надходження до місцевого бюджету.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Таблиця 19. Основні платники податків на території ТГ

Назва (із зазначенням скороченої організаційно-правової форми)	Адреса місцезнаходження	Вид діяльності (основний)	за 2022 рік		за I півріччя 2023	
			Сума податків, тис. грн	Чисельність працівників/працівниць, осіб	Сума податків, тис. грн	Чисельність працівників/працівниць, осіб
ТОВ "ЮТС-АГРОПРОДУКТ"	Новорайськ	Вирощування зернових та технічних культур	2876,9	293	192,4	20
ТОВ "ДОДОЛА 2021"	с.Милове	Вирощування зернових та технічних культур	82,9	16	-7,0	12
ТОВ "Айворі Південь"	Новорайськ,	Розведення свиней	34,2	18	0,0	55
ФГ «АГРО-АЛЬЯНС»	с.Костирка,	Вирощування зернових та технічних культур	329,9	18	0,8	10
ТОВ "КПТ-АГРО"	Новорайськ	Вирощування зернових та технічних культур	16,4	8	73,6	6
НОВОРАЙСЬКА СІЛЬСЬКА РАДА	Новорайськ	місцеве самоврядування	156,8	48	451,6	21
ТОВ "ЄВРОПА ТРАНС АГРО"	Новорайськ	вантажний автомобільний транспорт	301,1	62	220,6	6
Новорайський опорний заклад повної загальної середньої освіти	Новорайськ	загальна середня освіта	547,5	45	315,7	35
ТОВ "УКРАЇНСЬКІ ФРУКТИ"	Монастирське	відновлення рослин, вирощування зернових та технічних культур, виноградарство	34,6	4	11,1	3
ФГ "УКР АГРО КРАЙ"	Червоний Маяк	Вирощування зернових та технічних культур	21,8	3	62,2	3
ТОВ "ВІНТЕКС-ІК"	Червоний Маяк	Вирощування зернових та технічних культур	66,9	4	1,6	3
ПП "Агрофірма-Додола"	Новорайськ	Вирощування зернових та технічних культур	228,6	10	112,6	8
КП"Комунальник"	Новорайськ	забір, очищення та постачання води	7	5	0,0	8
ФОП Шолох Валентина Дмитрівна	Новорайськ	роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах з перевагою продовольчого асортименту	6,8	2	0,0	1
Шолох Галина Володимирівна	Новорайськ	роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах з перевагою продовольчого асортименту	11,7	3	0,0	3

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Основне падіння сплати податків відбулося у сільськогосподарських підприємств. Враховуючи, що вони є основними платниками податків у громаді, відновлення економічної діяльності сільськогосподарських підприємств на пряму пов'язано із розмінуванням території громади та поверненням жителів і жителячок після підвищення рівня безпеки в громаді.

Таблиця 20. Основні роботодавці на території ТГ

Назва (із зазначенням скороченої організаційно-правової форми)	Адреса місцезнаходження	Вид діяльності (основний)	Чисельність працівників/працівниць, осіб, станом на:	
			01.01.2022	01.01.2023
ТОВ "ЮТС-АГРОПРОДУКТ"	с-ще Новорайськ, вул Промислова, 3	Вирощування зернових та технічних культур	293	20
ТОВ "ДОДОЛА 2021"	с. Милове, вул. Степова	Вирощування зернових та технічних культур	16	12
ТОВ "Айвері Південь"	с-ще Новорайськ, вул, Промислова	Розведення свиней	18	55
ФГ «АГРО-АЛЪЯНС»	с. Костирка, вул. Фермерська, 1	Вирощування зернових та технічних культур	18	10
ТОВ "КПТ-АГРО"	с-ще Новорайськ	Вирощування зернових та технічних культур	8	6
НОВОРАЙСЬКА СІЛЬСЬКА РАДА	с-ще Новорайськ, вул. Промислова, 21	місцеве самоврядування	48	21
ТОВ "ЄВРОПА ТРАНС АГРО"	с-ще Новорайськ, вул, Промислова	вантажний автомобільний транспорт	62	6
Новорайський опорний заклад повної загальної середньої освіти	с-ще Новорайськ, вул, Соборна, 29	загальна середня освіта	45	35
ТОВ "УКРАЇНСЬКІ ФРУКТИ"	с-ще Монастирське, вул. Будівельна	відновлення рослин, вирощування зернових та технічних культур, виноградарство	4	3
ФГ "УКР АГРО КРАЙ"	с-ще Червоний Маяк, вул. Центральна	Вирощування зернових та технічних культур	3	3
ТОВ "ВІНТЕКС-ІК"	с-ще Червоний Маяк, вул. Центральна	Вирощування зернових та технічних культур	4	3
ПП "Агрофірма-Додола"	с-ще Новорайськ, вул, Бериславська	Вирощування зернових та технічних культур	10	8
КП "Комунальник"	с-ще Новорайськ, вул, Соборна, 23	забір, очищення та постачання води	5	8
ФОП Шолох Валентина Дмитрівна	с-ще Новорайськ, вул, Соборна	роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах з перевагою продовольчого асортименту	2	1

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

ФОП Шолох Галина Володимирівна	с-ще Новорайськ, вул.Першотравнева	роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах з перевагою продовольчого асортименту	3	3
-----------------------------------	---------------------------------------	---	---	---

Більшість роботодавців зменшили кількість працюючих, що пов'язано із ускладненням їх діяльності через мінно-вибухову забрудненість території, у зв'язку із якою сільськогосподарські підприємства не можуть здійснювати свою діяльність та виїздом населення через військові дії та загрози обстрілів.

Таблиця 21. Інформація про суб'єктів господарської діяльності, які в умовах війни зупинили свою діяльність або які релоковані з території ТГ

Назва (із зазначенням скороченої організаційно- правової форми)	Адреса місцерозташування	Для зупинених позначено "З", для релокованих - "Р"	Вид діяльності (основний)	Чисельність працівників/ працівниць на 01.01.2022р., осіб
ТОВ "ЮТС- АГРОПРОДУКТ"	с-ще Новорайськ, вул.Промислова, 3	Р	Вирощування зернових та технічних культур	293
ТОВ "ЄВРОПА ТРАНС АГРО"	с-ще Новорайськ, вул.Промислова, 3	Р	вантажний автомобільний транспорт	62

3 території громади офіційно релоковані два підприємства, які намагаються продовжувати свою діяльність на території громади і за попередньою інформацією в разі покращення безпекової ситуації повернуться у громаду.

Таблиця 22. Інформація про стан зайнятості населення на території громади

Загальна оцінка зайнятості населення ТГ								
на 01.01.2021			на 01.01.2022			на 01.01.2023		
Кількість зайнятих, осіб	Кількість безробітних, осіб	Кількість незайнятих, осіб	Кількість зайнятих, осіб	Кількість безробітних, осіб	Кількість незайнятих, осіб	Кількість зайнятих, осіб	Кількість безробітних, осіб	Кількість незайнятих, осіб
2274	60	1500	2274	80	1 390	637	75	2 900
Загальна інформація про зареєстрованих у ТГ суб'єктів господарювання								
на 01.01.2021			на 01.01.2022			на 01.01.2023		
Кількість юридичних осіб	Кількість ФОП	Самозайнятих осіб	Кількість юридичних осіб	Кількість ФОП	Самозайнятих осіб	Кількість юридичних осіб	Кількість ФОП	Самозайнятих осіб
15	79	319	15	79	319	13	60	180

Кількість безробітних після початку російської збройної агресії в громаді зменшилася, що не є показником покращення економічної ситуації в громаді, оскільки насамперед пов'язано із виїздом населення з території громади із безпекових міркувань. Також збільшилася кількість

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

самозайнятих осіб більше ніж в 2 рази, що свідчить про падіння рівня економічного життя в громаді.

Рівень працевлаштування у громаді, враховуючи спеціалізацію основних роботодавців, буде напряму залежати від швидкості розмінування території, на якій вони здійснюють свою діяльність.

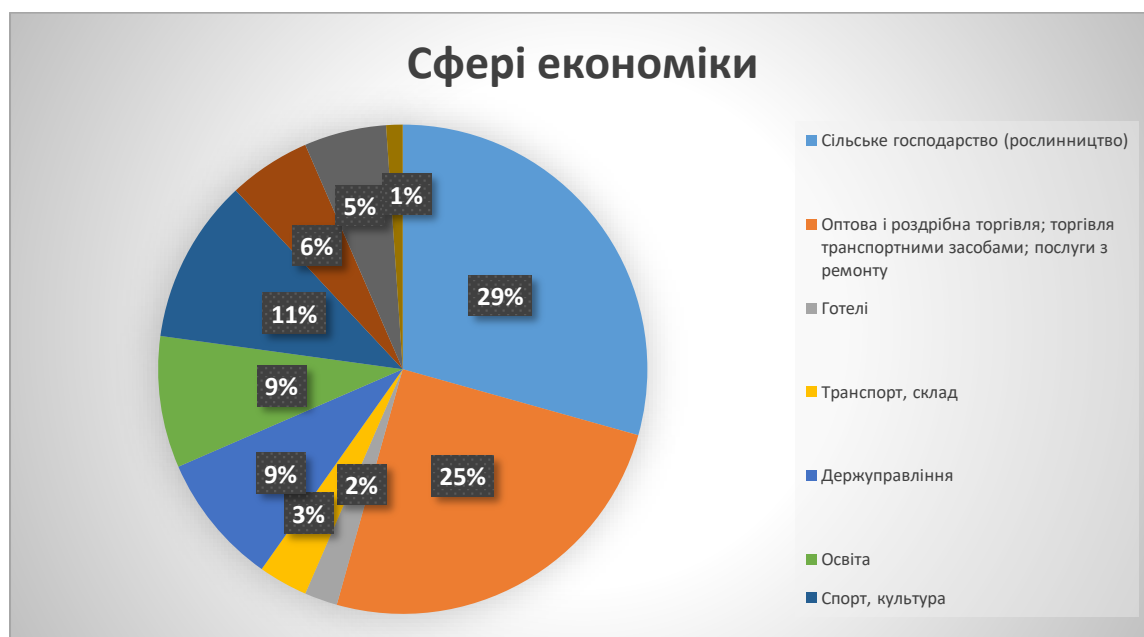

Рис. 19. Сфери економіки громади

Найбільше зайнятих на території громади працюють у сфері роздрібної торгівлі та сільського господарства (в сумі 54%).

Таблиця 23. Зайнятість за видами діяльності на кінець року

Галузі та види діяльності	2023
Сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство	293
Промисловість	0
Будівництво	0
Оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з їх ремонту.	30
Готелі та ресторани	0
Транспорт і зв'язок	2
Фінансова діяльність	2
Операції з нерухомістю, здавання під наймання та послуги юридичним особам	0
Державне управління	26
Освіта	130
Охорона здоров'я	12
Соціальна допомога	3

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Колективні, громадські та особисті послуги	3
Інші види діяльності	104

Середня заробітна плата у громаді у 2023 році, порівняно із 2021 роком, зросла із 13000 грн до 15100 грн.

Таблиця 24. Середня заробітна плата по громаді, грн

	2019	2020	2021	2022	2023
Громада	10800	11000	13000	12200	15100

4.5.7. Торгівля та споживчий ринок

Незважаючи на нестабільну ситуацію через повномасштабне вторгнення в Україну, роздрібна торгівля залишається однією з небагатьох галузей, яка розвивається і не тільки збільшує власні прибутки, а й є помітною підтримкою всієї економіки країни. До початку військової агресії на території громади здійснювали свою діяльність 37 магазинів змішаної форми, 3 салони краси, 2 аптеки, 1 АЗС.

Через постійні обстріли населених пунктів громади, пошкодження окупантами інфраструктурних об'єктів, перебої зі світлом та його відсутністю до даного часу в 3-х населених пунктах (Червономаяцький старостинський округ) та евакуацією населення у більш безпечні регіони, у галузі роздрібної торгівлі громади відбулися негативні процеси - припинення діяльності та як результат скорочення чисельності торговельних об'єктів.

Станом на 01 жовтня 2023 року на території громади здійснюють діяльність 14 закладів торгівлі, 2 аптеки, 1 салон краси.

Ціни (тарифи) на воду, електроенергію, та інші види палива залишилися без змін.

Першочерговими завданнями на сьогодні є сприяння суб'єктам господарювання у сфері торгівлі з відновлення діяльності у всіх населених пунктах громади та забезпечення населення якісними товарами першої необхідності.

4.6. Стан інфраструктури

4.6.1. Житлова інфраструктура

До початку російської збройної агресії в громаді було 24 багатоквартирних житлових будинки та 1528 будинків садибної житлової забудови. Після закінчення окупації знищено 21 будинки. Найбільше будинків знищено с. Червоний Маяк (16), Степне (4) та Костирка (1).

Проте описана ситуація не включає пошкоджені будинки та не є остаточною, оскільки обстріли продовжуються і після 01.10.2024 відбулася значна кількість руйнувань. Окрім того окремі пошкоджені будинки в результаті дослідження можуть бути визнані не придатними до відновлення та проживання, тому кількість знищеного житла буде збільшуватися.

Таблиця 25. Загальна інформація про житлову забудову на території ТГ

Назва населеного пункту	Тип житлової забудови	на 01.01.2022			на 01.01.2023			Динаміка		
		К-сть, од.	Загальна площа, м²	К-сть квартир	К-сть, од.	Загальна площа, м²	К-сть квартир	К-сть, од.	Загальна площа, м²	К-сть квартир

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Новорайськ	Багатокварт. будинок	12	4 800	96,00	12	4 800	96	0	0	0
	Садібна житлова будівля	610	45 750	0,00	610	45 750	0	0	0	0
Червоний Маяк	Багатокварт. будинок	8	5 950	119,00	8	5 950	119	0	0	0
	Садібна житлова будівля	315	18 900	0	299	17 940	0	-16	-960	0
Костирка	Багатокварт. будинок	2	800	16,00	2	800	16	0	0	0
	Садібна житлова будівля	178	13 350	0	177	13 275	0	-1	-75	0
Степне	Багатокварт. будинок	2	600	10,00	2	600	10	0	0	0
	Садібна житлова будівля	172	12 900	0	168	12 600	0	-4	-300	0
Максима Горького	Багатокварт. будинок	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Садібна житлова будівля	110	8 250	0	110	8 250	0	0	0	0
Монастирське	Багатокварт. будинок	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Садібна житлова будівля	80	6 000	0	80	6 000	0	0	0	0
Заможне	Багатокварт. будинок	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Садібна житлова будівля	28	2 100	0	28	2 100	0	0	0	0
Крупниця	Багатокварт. будинок	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Садібна житлова будівля	46	3 050	0	46	3 050	0	0	0	0
Кошара	Багатокварт. будинок	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Садібна житлова будівля	10	750	0	10	750	0	0	0	0
Всього в громаді	Багатокварт. будинок	24	12 150	241	24	12 150	241	0	0	0
	Садібна житлова будівля	1 549	111 050	0	1 528	109 715	0	-21	-1 335	0

Загальна площа житлового фонду, придатного для проживання, внаслідок війни скоротилася із 120 тис м² до 69 тис м². 85% житлового фонду підключено до комунального водопостачання, проте відсутнє підключення до централізованого водовідведення і до газопостачання.

Таблиця 26. Стан житлового фонду

Показники	2019	2020	2021	2022	2023
Заселені будинки разом	1717	2086	2086	2086	1324
у тому числі:- індивідуальні будинки	1698	2062	2062	2062	1300
Житловий фонд, придатний для проживання, тис. кв. м загальної площі	84,941	120,103	120,103	120,103	69,206
% помешкань, підключених до комунального водопостачання	99	99	99	85	85
% помешкань, підключених до комунального газопостачання	-	-	-	-	-
% помешкань, підключених до комунальної системи каналізації	-	-	-	-	-
% помешкань, підключених до центрального опалення	-	-	-	-	-

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Враховуючи відтік населення, зумовлений бойовими діями, забезпечення житлом на одну особу після початку війни зросло із 19,6 м² до 26,3 м².

Таблиця 27. Забезпеченість житлом

Показники	2019	2020	2021	2022	2023
Загальна площа придатного для проживання житла в громаді, 1000 м ²	84,941	120,103	120,103	120,103	69,206
Забезпеченість житлом 1 кв. м на особу по громаді	16,57	19,83	19,64	19,61	26,34

4.6.2. Транспорт та дорожня інфраструктура

Пасажирські перевезення з огляду на безпекову ситуацію здійснюються по Новорайській сільській територіальній громаді завдяки роботі соціального пасажирського транспорту зі сполученням Новорайськ – Велика Олександрівка з періодичністю один раз на тиждень. Також, працює приватний автоперевізник зі сполученням Новорайськ – Широке раз на тиждень.

Крім того, відновлена робота поштового зв'язку: працює відділення «Укрпошта» та «Нова пошта» з місцезнаходженням с-ще Новорайськ. Інші населені пункти громади обслуговуються пересувним відділенням поштового зв'язку.

Проведено аналіз стану дорожнього покриття в населених пунктах громади. Внаслідок бойових дій пошкоджене асфальтобетонне покриття та узбіччя доріг комунальної власності:

- вул. Соборна, с-ще Новорайськ;
- вул. Гардимана, с-ще Новорайськ;
- вул. Першотравнева, с-ще Новорайськ;
- вул. Водонапірна, с-ще Червоний Маяк;
- вул. Центральна, с-ще Червоний Маяк;
- вул. Перемоги, с.Степне;
- вул. Горького, с.Максима Горького;
- вул. 1 Травня, с.Костирка;
- вул. Будівельна, с-ще Монастирське;
- вул. Веремка, с.Крупця;
- вул. Садова, с-ще Заможне.

Автомобільні дороги частково підсипані задля можливості сполучення всіх населених пунктів громади, з метою формування переліку об'єктів, які пропонуватимуться для фінансування із субвенції державного бюджету у 2024 році, будуть надаватись пропозиції щодо ремонту вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах, а також пропозиції щодо ремонту (поточного середнього та поточного дрібного) автомобільних доріг загального користування місцевого значення на підпорядкованих територіях (за межами населених пунктів).

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Таблиця 28. Мережа автомобільних доріг громади

Назва населеного пункту	Позначення дороги	Протяжність, км	ДМ- державного (міжнародного) значення; МЗ – місцевого значення	Стан дороги (добрий, задовільний, незадовільний)
Новорайськ	O220103	1,5	МЗ	незадовільний
Костирка	O220103	1,5	МЗ	незадовільний
Заможне	O220121	3,5	МЗ	незадовільний
Червоний Маяк	O220111	26	МЗ	незадовільний
Монастирське	O220101	1,5	МЗ	незадовільний
Крупця	O220102	1	МЗ	незадовільний
Степне	O220102; O220123	7,5	МЗ	незадовільний
Кошара	O220113	1,5	МЗ	незадовільний
М. Горького	O220112	2	МЗ	незадовільний

Залізничне сполучення на території громади відсутнє.

4.6.3. Житлово-комунальне господарство та комунальна інфраструктура

Основним першочерговим завданням у 2023 році, в умовах воєнного стану, залишалося недопущення зниження рівня якості та своєчасності надання житлово-комунальних послуг. В період з 30 жовтня 2022 року і до 28 червня 2023 року внаслідок пошкоджених ліній електропередач спричинених збройною агресією російської федерації була відсутня електроенергія. Водопостачання в громаді забезпечувалось за допомогою роботи генераторів. Наразі електропостачання відновлено в шести населених пунктах: с-ще Новорайськ, с.Костирка, с.Заможне, с.Степне, с.Максима Горького, с.Кошара. Населені пункти Червоний Маяк, Крупця, Монастирське знаходяться без світла, так як безпекова ситуація не дозволяє проводити ремонтні роботи.

Населення громади забезпечується питною водою з 17 артезіанських свердловин: проте, дві з них виведено із системи водогону. З підривом греблі Каховської ГЕС та за результатами проведення аналізу наявної ситуації (відбулось падіння статистичного рівня води в артезіанських свердловинах) прийнято рішення про необхідність в бурінні 9 артезіанських свердловин (8 – в першу чергу, 1 – в другу). Складений план графік проведення робіт, проведено розмінування земель, які відведені під буріння артезіанських свердловин та прокладання нових водогонів та завершено буріння першої свердловини в с-щі Новорайськ. Об'єкти водопостачання (артезіанські свердловини) Новорайської СТГ забезпечені альтернативними джерелами енергії – генераторами для роботи насосів, створений резерв матеріально-технічних засобів та утримано їх у готовності до використання у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій.

Таблиця 29. Водопостачання та водовідведення

Показники	2019	2020	2021	2022	2023
Протяжність мереж водопостачання, км	73,5	98	98	98	98
Протяжність мереж водовідведення, км	-	-	-	-	-
Споживання питної води, тис. м ³ – всього	137,6	185,8	187,3	139,5	89

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

у тому числі:	-	-	-	-	-
- населення	137,6	185,8	187,3	139,5	89
- підприємства	-	-	-	-	-

Ремонтно-експлуатаційні служби КП «Комунальник» своєчасно проводять ремонтні роботи водопровідної мережі та забезпечують безперебійну подачу води. Проведена заміна насосного обладнання за підтримки Програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE). За рахунок проведення заміни старого і фізично зношеного насосного обладнання на нове надпотужне та енергоємне, на артезіанських свердловинах очікується зменшення споживання електричної енергії від 35% за рік при збільшенні видобутку питної води на 15%. Отримані від партнерів Програми DOBRE інструменти (шліфмашини кутові Dnipro-M GL-280, дріль-шуруповерти Dnipro-M CD-218, відбійний молоток Dnipro-M SH-40, Перфоратор прямий Dnipro-M RH-100Q, зварювальний апарат IGBT Dnipro-M M-18D) значно покращили технічне забезпечення комунальних підприємств, це сприяє забезпеченню життєдіяльності мешканців та мешканок громади та відновленню в подальшому централізованого водопостачання в повному обсязі.

Об'єкти соціальної сфери Новорайської сільської територіальної громади забезпечені резервними та автономними джерелами електропостачання на випадок кризової ситуації.

Для обслуговування автомобільних доріг в наявності спеціальна техніка: навантажувачі, екскаватори. За рахунок бюджетних коштів було придбано причіп тракторний 2 ПТС-4 та MFF 3226 Навантажувач DIECI AGRI STAR 37.7.

Велику роль у забезпеченні потреб громади особливо в осінньо-зимовий період відіграє допомога від благодійних організацій, надають: «буржуйки», вугілля, паливні брикети, дрова. Для забезпечення подачі електроенергії до артезіанських свердловин використовуються генератори придбані за рахунок Херсонської ОВА, Міжнародної програми ЮНІСЕФ, тощо.

4.6.4. Енергетика

Споживання природного газу у громаді відсутнє. Основні види палива, споживання яких здійснюється на території громади, - кам'яне вугілля, бензин, дизельне паливо.

Таблиця 30. Споживання палива у 2023 році

	Газ природний, тис. куб. м	Вугілля, т	Бензин моторний, т	Паливо дизельне, т
Громада	0	103,5	18	36

4.6.5. Соціальна інфраструктура

Серед об'єктів соціальної інфраструктури Новорайської громади налічується 4 заклади дошкільної освіти (не використовуються за призначенням з міркувань безпеки, усі будівлі пошкоджені, одна – на 15%, дві на 25%, одна – на 50%), 5 закладів загальної середньої освіти (3 школи повністю зруйновано, одна пошкоджена на 25%, одна – на 50%), 1 заклад професійно-технічної освіти (повністю зруйнований), 4 заклади охорони здоров'я (1

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

зруйновано повністю, інші пошкоджено на 15%, 25%, 30%), 4 будинки культури та 1 сільський клуб (усі будівлі пошкоджено на 15-50%), 4 адміністративні будівлі (1 зруйнована, дві пошкоджено).

Таблиця 31. Соціальна інфраструктура

Назва населеного пункту	Тип соціальної інфраструктури та назва закладу	Місцезнаходження (адреса)	Загальна площа, м ²	Проект на потужність	Фактична наповнюваність		Стан зруйновано / пошкоджено	орієнтовний % пошкодження
					на 01.01.22	на 01.01.23		
Новорайськ	- заклади дошкільної освіти	вул. Першотравнева, 17	3 094,50	204	53	0	Пошк.	15
	- заклади загальної середньої освіти	вул. Соборна, 29	6 401,90	1 200	193	204	Пошк.	50
	- лікарні (амбулаторії)	вул.Першотравнева, 2	1 233,8	2500	50	50	Пошк.	15
	- аптеки	вул.Першотравнева,2	620,00	150	15	15	Пошк.	15
	- будинок культури	вул.Соборна,30	977,30	420	300	0	Пошк.	15
	адміністративні будівлі	вул.Соборна,21	1586,40	58	150	200	Пошк.	15
Червоний Маяк	- заклади дошкільної освіти	вул. Морська, 1 А	2 504,60	117	39	0	Пошк.	25
	- заклади загальної середньої освіти	вул. Дніпровська, 1А	3 128,30	300	163	123	Пошк.	25
	- заклади професійно-технічної освіти	с-ще Червоний Маяк вулиця Центральна будинок 2а	4 700,00	1000	165	0	Зруйн.	
	- лікарні (амбулаторії)	вул.Центральна буд.3	525,00	100	30	0	Пошк.	30
	адміністративні будівлі	вул.Центральна, буд.5а	2 170,50	50	100	0	Пошк.	30
Степне	заклади дошкільної освіти	вул. Перемоги, 6	1 183,20	85	10	0	Пошк.	50
	- заклади загальної середньої освіти	вул. Нова, 5	3 415,50	200	85	0	Зруйн.	
	- будинок культури	вул.Перемоги,3	509,30	200	50	0	Пошк.	50
	адміністративні будівлі	вул.Шкільна,10	168,50	15	30	50		
Максима	- заклади загальної середньої освіти	вул. Богдана Хмельницького, 10 а	1 485,8	20	20	0	Зруйн.	

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Горьког о	фельдшерсько-акушерські пункти	вул.Урожайна,1 в	109,50	100	20	0	Пошк.	25
	- будинок культури	вул.Урожайна	210,00	120	50	0	Пошк.	50
	адміністративні будівлі	вул. Горького, 1	358,80	15	20	0	Зруйн.	
Костирк а	заклади дошкільної освіти	вул. Першого Травня, 34	606,00	62	18	0	Пошк.	25
	- заклади загальної середньої освіти	вул. Дружби,30	4 356,30	304	23	0	Зруйн.	
	фельдшерсько-акушерські пункти	с.Костирка, вул Дружби, 32	128,60	200	20	0	Зруйн.	
	- будинок культури	вул. 1Травня,42	211,80	150	100	100	Пошк.	30
Заможн е	-	-	-	-	-	-	-	-
Монаст ирське	заклади загальної середньої освіти	вул. Нова, 7	334,70	25	14	0		
	- сільський клуб	вул.Нова , 13	250	100	40	0	Пошк.	15
Кошара	-	-	-	-	-	-	-	-
Крупиц я	-	-	-	-	-	-	-	-

4.6.6. Інша інфраструктура

На даний час в селищі Новорайськ працює стаціонарне відділення «Укрпошти» інші населені пункти громади обслуговуються пересувним відділенням поштового зв'язку. Проблема - постійні обстріли селища Червоний Маяк, селища Монастирське, села Крупиця. Крім того в с-щі Новорайськ працює мобільне відділення Нової пошти.

Фахівцями мобільного зв'язку на даний час проведена наступна робота:

- Київстар: с-ще Новорайськ - 1 базова станція, відновлена.
- Vodafone: с-ще Новорайськ - 1 базова станція, відновлена.

Відповідно до розпорядження начальника Новорайської сільської військової адміністрації від 26.09.2023року №136 «Про організацію та функціонування «Пунктів Незламності», створення комісії щодо їх обстеження та готовність до приймання населення в осінньо-зимовий період 2023/2024 року» на території Новорайської СТГ відновили свою роботу 5 «Пунктів Незламності». Пункти незламності укомплектовані відповідно до постанови КМУ від 17 грудня 2023року №1401 «Питання організації та функціонування пунктів незламності»

В Новорайській сільській територіальній громаді прокладано оптико-волоконна мережа інтернет «Digicom». До данної мережі підключено 2 пункти незламності в с.Максима Горького та с-щі Новорайськ. Очікуємо підключення до 3 «Пунктів Незламності».

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

У населених пунктах громади станом на сьогодні відсутні банківські відділення та точки самообслуговування населення (банкомати, термінали).

З 27 червня 2023 року шість населених пунктів громади підключено до електропостачання. Три населені пункти Червономаяцького старостинського округу залишається без енергопостачання у зв'язку з тим, що знаходяться під постійними обстрілами з лівого берега р. Дніпро.

4.6.7. Містобудівна документація

Забезпечення сталого містобудівного, економічного та соціального розвитку Новорайської сільської територіальної громади, а також вирішення проблемних питань із раціональної забудови територій, визначення черговості і пріоритетності її відбудови, створення належних умов для життєзабезпечення, уточнення планувальної структури та просторової композиції територій, потрібна якісна сучасна містобудівна документація.

В межах громади наявна містобудівна документація на регіональному та місцевому рівні:

- *на регіональному рівні:* «Схема планування території Херсонської області», яка розроблена державним підприємством УДНДІПМ «Діпромiсто» імені Ю.М. Білокозя, у 2013 р. було розроблено та затверджено рішенням Херсонської обласної ради від 08.08.2014 р №1070;
- *на місцевому рівні:* містобудівна документація представлена генеральними планами селище Новорайське та селище Червоний Маяк (таблиця 32).

Таблиця 32. Перелік містобудівної документації в межах територіальної громади

Назва містобудівної документації	Населений пункт (якщо за межами - вказати територію на яку розроблена документація)	Рік розробки	Наявність електронної копії (вказати формат)	Наявність паперового примірника,	Необхідність внесення змін/розроблення	Ступінь реалізації містобудівної документації, %	Наявність плану зонування території
Схема планування території Херсонської області	Херсонської	2013	.jpg	наявна	ні	-	-
Схема планування території району	Новорайська ТГ	2021	PDF	наявна	ні	в процесі реалізації	-
Генеральний план	с. Новорайськ	2020	PDF	наявна	ні	в процесі реалізації	-
Генеральний план	с. Червоний Маяк	2021	PDF	наявна	ні	в процесі реалізації	-
Генеральний план	с.Заможне	-	-	-	-	-	-

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Генеральний план	с. Костирка	-	-	-	-	-	-
Генеральний план	с. Крупиця	-	-	-	-	-	-
Генеральний план	с. Монастирське	-	-	-	-	-	-
Генеральний план	с. Максима Горького	-	-	-	-	-	-
Генеральний план	с. Степне	-	-	-	-	-	-
Генеральний план	с. Кошара	-	-	-	-	-	-

4.7. Населення громади

Загальна кількість постійного населення Новорайської сільської територіальної громади станом на 01.09.2024 року становила 2365 особи. З них 51,38 % - жінки, 48,61 % - чоловіки. Подібний статевий розподіл відрізняється від загальнонаціонального показника по Україні (53,8 % - жінки, 46,2 % - чоловіки).

Вікова структура населення територіальної громади є відмінною як від загальноукраїнських, так і регіональних тенденцій. Спостерігається менший рівень народжуваності, менша частина активно працездатного населення та істотно більша частина населення поважного віку, особливо з урахуванням довоєнної динаміки у регіоні.

Така динаміка свідчить про необхідність вжиття заходів, які б сприяли омолодженню населення громади для запобігання остаточного збезлюднення території та підтримки спроможності громади вже у середньостроковій перспективі.

Створення нових виробничих потужностей та бізнесу на території ТГ є критичною для такої динаміки, а отже, одним з ключових пріоритетів для виживання територіальної громади є збереження існуючих та створення нових робочих місць безпосередньо у громаді.

Розподіл наявного населення за віковими групами та статтю станом на 01.01.2023 р. наведено у Таблиці 33.

Таблиця 33. Вікова та статева структура населення громади

Назва населеного пункту	Вікова група, повних років	Жінки		Чоловіки		Загалом	
		на 01.01.2023		на 01.01.2023		на 01.01.2023	
		постійні мешканці та мешканки	ВПО	постійні мешканці та мешканки	ВПО	постійні мешканці та мешканки	ВПО
Новорайськ	0-5	23	1	20	2	43	3
	6-14	53	8	47	4	100	12
	15-18	24	3	18	2	42	5
	19-35	134	12	125	13	259	25
	36-59	160	31	146	19	306	50
	60+	224	22	214	12	438	34
	Всього	618	77	570	52	1 188	129

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Червоний Маяк	0-5	0	0	0	0	0	0
	6-14	1	0	3	0	4	0
	15-18	0	0	0	0	0	0
	19-35	1	0	3	0	4	0
	36-59	16	1	27	1	43	2
	60+	102	0	116	0	218	0
	Всього	120	1	149	1	269	2
Костирка	0-5	8	0	3	1	11	1
	6-14	13	0	9	0	22	0
	15-18	6	0	7	0	13	0
	19-35	13	1	11	1	24	2
	36-59	33	8	29	6	62	14
	60+	53	3	47	1	100	4
	Всього	126	12	106	9	232	21
Заможне	0-5	0		1		1	0
	6-14	0		0		0	0
	15-18	0		0		0	0
	19-35	3		3		6	0
	36-59	3		0		3	0
	60+	3		3		6	0
	Всього	9	0	7	0	16	0
Крупця	0-5	0	0	0	0	0	0
	6-14	3	0	1	0	4	0
	15-18	0	0	1	0	1	0
	19-35	0	1	1	1	1	2
	36-59	8	3	11	3	19	6
	60+	15	2	9	1	24	3
	Всього	26	6	23	5	49	11
Монастирське	0-5	0		0	0	0	0
	6-14	0		0	0	0	0
	15-18	0		0	0	0	0
	19-35	1		6	0	7	0
	36-59	13		17	1	30	1
	60+	25		10	0	35	0
	Всього	39	0	33	1	72	1
Максима Горького	0-5	3	4	6	2	9	6
	6-14	18	0	25	2	43	2
	15-18	3	0	4	0	7	0
	19-35	23	6	12	3	35	9
	36-59	58	16	55	11	113	27
	60+	46	11	35	5	81	16
	Всього	151	37	137	23	288	60
Степне	0-5	4	0	6	0	10	0
	6-14	5	0	16	0	21	0
	15-18	4	0	6	0	10	0

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

	19-35	18	2	14	2	32	4
	36-59	50	4	47	2	97	6
	60+	49	11	41	3	90	14
	Всього	130	17	130	7	260	24
Кошара	0-5	0		0		0	0
	6-14	0		0		0	0
	15-18	0		0		0	0
	19-35	0		0		0	0
	36-59	1		0		1	0
	60+	2		1		3	0
	Всього	3	0	1	0	4	0
Громада загалом	0-5	38	5	36	5	74	10
	6-14	93	8	101	6	194	14
	15-18	37	3	36	2	73	5
	19-35	193	22	175	20	368	42
	36-59	342	63	332	43	674	106
	60+	519	49	476	22	995	71
	Всього	1 222	150	1 156	98	2 378	248

Таблиця 34. Динаміка кількості населення громади у 2021-2023 роках

Назва населеного пункту	Загалом							
	На 01.01.2021		На 01.01.2022		На 01.01.2023		На 01.01.2024	
	постійні меш-ці	ВПО	постійні меш-ці	ВПО	постійні меш-ці	ВПО	постійні меш-ці	ВПО
Новорайськ	2320	0	2 320	0	1288	112	1240	287
Заможне	78	0	78	0	16	0	25	6
Костирка	611	0	611	0	232	8	244	38
Червоний Маяк	1614	0	1 607	0	269	5	214	7
Крупця	151	0	147	0	49	9	36	13
Монастирське	343	0	345	0	72	0	56	6
М. Горького	296	0	385	0	288	49	304	83
Степне	607	0	579	0	260	24	297	86
Кошара	35	0	33	0	4	0	3	0
Всього	6055	0	6105	0	2 378	207	2419	526

Таблиця 35. Динаміка кількості ВПО на території громади

Показник	Роки			
	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023	30.04.2024
Кількість ВПО загалом, в т.ч.:	0	3	536	620
ВПО з інших з інших частин громади	0	0	88	98

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

ВПО з інших територіальних громад, регіонів України	0	3	448	530
з них осіб до 18 років	0	0	86	91

Повномасштабна російська збройна агресія проти України призвела до втрати значної частки постійного населення – станом на 01.01.2023 р. територію територіальної громади покинуло 3835 мешканців, та мешканок тобто 64,51 % постійного населення. Таким чином, відбулося істотне обезлюднення території ТГ. У окремих населених пунктах територіальної громади станом на 01.01.2023 р. проживало менше, ніж 20 (с. Заможне), а у окремих випадках – менше 10 мешканців та мешканок (с. Кошара).

Переважає кількість померлих над кількістю народжених спостерігалось як до повномасштабного вторгнення так і після. Впродовж 2020-2023 років кількість померлих на 206 осіб переважала кількість народжених. Така динаміка є загрозливою та призводить до ще більшого «старіння» населення громади, що посилює небезпеку депопуляції території громади.

Таблиця 36. Природний та міграційний рух населення

Показники	2020	2021	2022	2023
Народжені	19	46	5	10
Померлі	49	132	57	48
Природний приріст	-30	-86	-52	-38
Прибулі	305	208	10	546
Вибулі	245	302	998	3295
Сальдо міграції	+60	-94	-988	-2749
Загиблі внаслідок воєнних дій	0	0	13	6
Загальне збільшення/зменшення	+30	-180	-1040	-2787

4.8. Надання послуг

4.8.1. Освіта

Внаслідок окупації було пошкоджено 3 заклади повної загальної середньої освіти із них Новорайський опорний заклад з трьома філіями (2 філії знищено на 90%), 4 дошкільні заклади освіти, 10 закладів культури. Знищено аграрний ліцей в селищі Червоний Маяк.

У 2022/2023 навчальному році здійснювали освітню діяльність у дистанційному режимі 2 заклади загальної середньої освіти, в яких навчалось 354 здобувачі/здобувачки освіти. За 2022-2023 навчальний рік було замовлено та видано: 41 свідоцтво про здобуття базової середньої освіти, 15 свідоцтв про здобуття повної загальної середньої освіти.

Дошкільні навчальні заклади не проводили освітню діяльність через безпекову ситуацію

Таблиця 37. Мережа дошкільних навчальних закладів

Показники	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Кількість дошкільних закладів, одиниць	3+1(Філія НВК)	5+1(Філія НВК)	4+2(Філія НВК)	4+2(Філія НВК)	4+2(Філія НВК)	4+2(Філія НВК)

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Кількість дітей в дошкільних закладах, осіб	133	158	158	0	0	0
Завантаженість дошкільних закладів (дітей на 100 місць)	0,3	0,3	0,3			

Мережа закладів загальної середньої освіти на 2023/2024 навчальний рік складається з 2 закладів загальної середньої освіти (1 заклад загальної середньої освіти знаходиться в простої). Навчальний процес організовано у дистанційній формі за українськими стандартами, де здобувають освіту 361 учень та учениця. Освітній процес здійснюють 41 педагогічний працівник і працівниця. 17 педагогів і педагогинь перебувають в простої, двоє в декретній відпустці, один – проходить строкову військову службу, з трьома педагогами/педагогинями призупинено трудові відносини. Педагогічні працівники та працівниці пройшли курси підвищення кваліфікації для здійснення освітнього процесу за програмою Нової української школи.

Таблиця 38. Мережа загальноосвітніх навчальних закладів

Показники	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Кількість загальноосвітніх навчальних закладів, одиниць	2+2 філії	4+ 2 філії	4+2 філії	3+3 філії	3+3філії	3+3філії
Кількість учнів та учениць у загальноосвітніх навчальних закладах, осіб	474	582	550	390	372	357
Кількість вчителів і вчительок у загальноосвітніх навчальних закладах, осіб	58	78	77	71	64	65

Оптимізація закладів загальної середньої освіти Новорайської сільської ради не відбувалася.

Таблиця 39. Структура учнів та учениць у загальноосвітніх закладах

Назва навчального закладу	Кількість учнів/учениць – внутрішньо переміщених осіб	Кількість учнів/учениць, які перебувають за кордоном	Кількість учнів/учениць, які навчаються дистанційно (за винятком осіб, які перебувають за кордоном)	Кількість вчителів і вчительок, які перебувають за кордоном	Учні та учениці всього
Новорайський ОЗПЗСО	37	24	203	1	227
Червономаяцький ЗЗСО	55	41	89	2	130

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

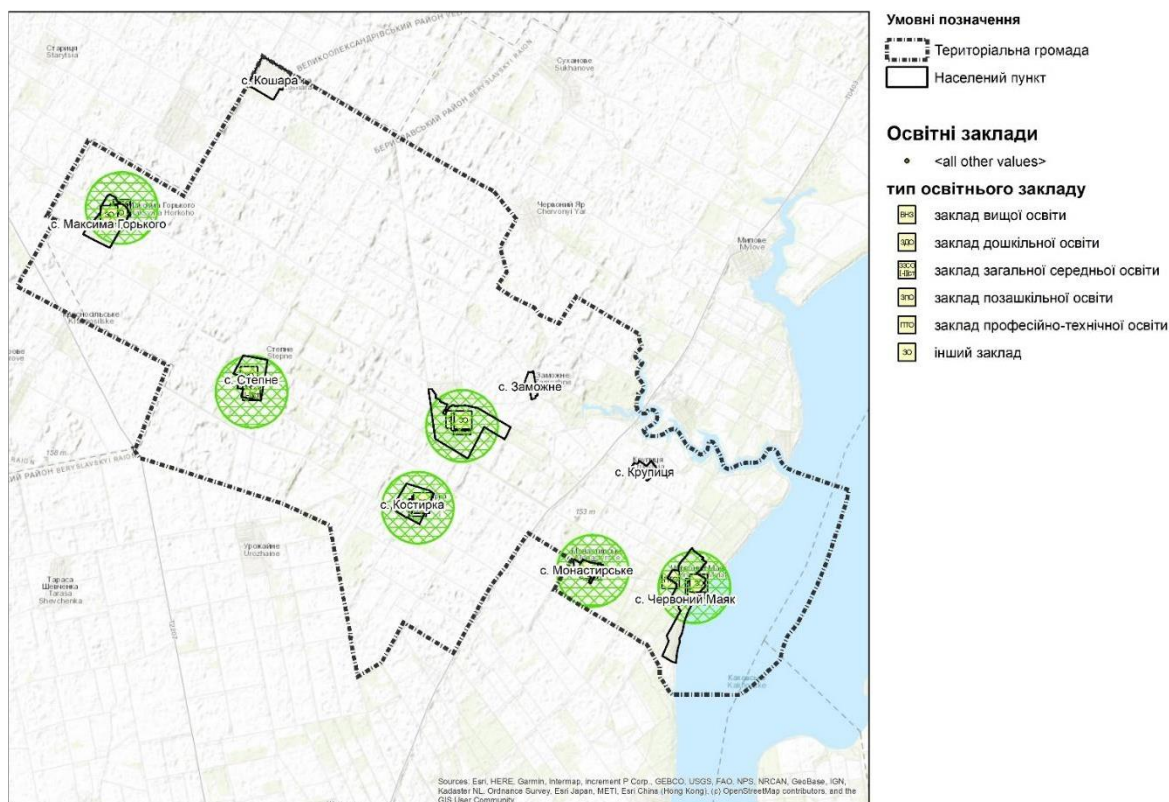

Рис. 20. Території доступності закладів освіти

З метою створення належних умов для організації дистанційного навчання до закладів загальної середньої освіти Новорайської громади поставлено комп'ютерне обладнання (ноутбуки для вчителів і вчительок) у кількості 55 одиниць, 77 планшетів та 59 ноутбуків для здобувачів/здобувачок освіти.

Таблиця 40. Перелік та опис дошкільних та шкільних закладів (станом на 2024 р.)

Назва та місце розміщення	Технічний стан	Проектна потужність	Кількість дітей	Витрати на 1 дитину	Основна проблема	Наявність укриття
Новорайський заклад дошкільної освіти	потребує капітального ремонту;	204	0		безпекова ситуація	так
Костирський заклад дошкільної освіти	потребує капітального ремонту;	62	0		безпекова ситуація	ні
Степнянський заклад дошкільної освіти	підлягає відновленню	85	0		безпекова ситуація	ні
Максимогорьківська філія	руйнування не дозволяють використовувати споруду за призначенням в майбутньому	20	0		безпекова ситуація	ні

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Монастирський НВК	потребує капітального ремонту;	25	0		безпекова ситуація	ні
Червономаяцький заклад дошкільної освіти	підлягає відновленню	117	0		безпекова ситуація	ні
Новорайський ОЗПЗСО	підлягає відновленню	1176	237	32355,73 грн	безпекова ситуація	так
Костирська філія НОЗПЗСО	руйнування не дозволяють використовувати споруду за призначенням в майбутньому	304	0		безпекова ситуація	ні
Червономаяцький ЗПЗСО	підлягає відновленню	600	130	55185,38 грн	безпекова ситуація	ні
Степнянський ЗПЗСО	руйнування не дозволяють використовувати споруду за призначенням в майбутньому	200	0		безпекова ситуація	так

Заклади позашкільної освіти (ДЮСШ, музичні школи, школи мистецтв) на території громади відсутні.

4.8.2. Медицина

На території Новорайської сільської територіальної громади мережа закладів охорони здоров'я з надання первинно-медичної допомоги складалась з 5 закладів, а саме: 2 амбулаторії, 3 фельдшерських пункти.

Для надання медичної допомоги населенню громади діє Новорайська амбулаторія загальної практики сімейної медицини та 3 ФАП (мобільний ФАП в с. Максима Горького, модульний ФАП в с. Костирка та с. Степне), де працює 2 сімейних лікарів та 7 медичних сестер. Медична допомога надається через «лікарів без меж».

Базується бригада КНП «Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф».

Для забезпечення якості та доступності первинної медичної допомоги та спеціалізованих медичних послуг мешканцям та мешканкам деокупованих та прифронтових територій, шляхом відкриття у нашій громаді Телемедичного центру від Громадської організації «Кейсерс».

Під час відключення електропостачання медичні заклади забезпечені альтернативними джерелами (генераторами). На випадок відсутності зв'язку заклади забезпечені старлінками.

В с-щі Новорайськ здійснює свою діяльність аптека, яка працює за програмою «Доступні ліки» та щотижня їх доставляють.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

На даний час 4 заклади пошкоджено (зруйновано) та потребують відновлення:

- Новорайська амбулаторія загальної практики сімейної медицини – зруйнована 14 вересня 2024 року в результаті обстрілів КАБ;
- Червономаяцька лікарська амбулаторія загальної практики сімейної медицини - пошкоджений обстрілами;
- Костирський фельдшерський пункт - зруйнований;
- Степнянський фельдшерський пункт - пошкоджений обстрілами, розграбований.

Для надання медичної допомоги населенню громади працює 2 сімейних лікарів та 4 медичні сестри. Сімейними лікарями медична допомога надається в першу чергу незахищеним верствам населення. Крім того медична допомога надається через швидку допомогу або «лікарі без меж».

Медичні заклади громади забезпечені ліками першої необхідності.

Таблиця 41. Мережа закладів охорони здоров'я

Вид об'єкта (лікарня, амбулаторія, ФАП, пункт здоров'я)	Розташування	Технічний стан	Площа, м ²	Кількість працівників і працівниць	Основні проблеми
Новорайська амбулаторія загальної практики сімейної медицини	с-ще Новорайськ, вул. Першотравнева, 2	Зруйновано. Переміщена тимчасово в інше приміщення де надаються медичні послуги населенню громади. Планується встановлення модульної амбулаторії	783,9	9	
Костирський Фельдшерський пункт	с.Костирка, вул. Дружби, 32	Зруйновано. Встановлено мобільний ФАП	128,6	1	
Максима Горьківський Фельдшерський пункт	с.Максима Горького, вул. Урожайна, 2	Пошкоджено. Встановлено модульний ФАП	109,5	1	
Степнянський Фельдшерський пункт	с.Степне	Дозволяє надавати послуги, підлягає ремонту	40	1	

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

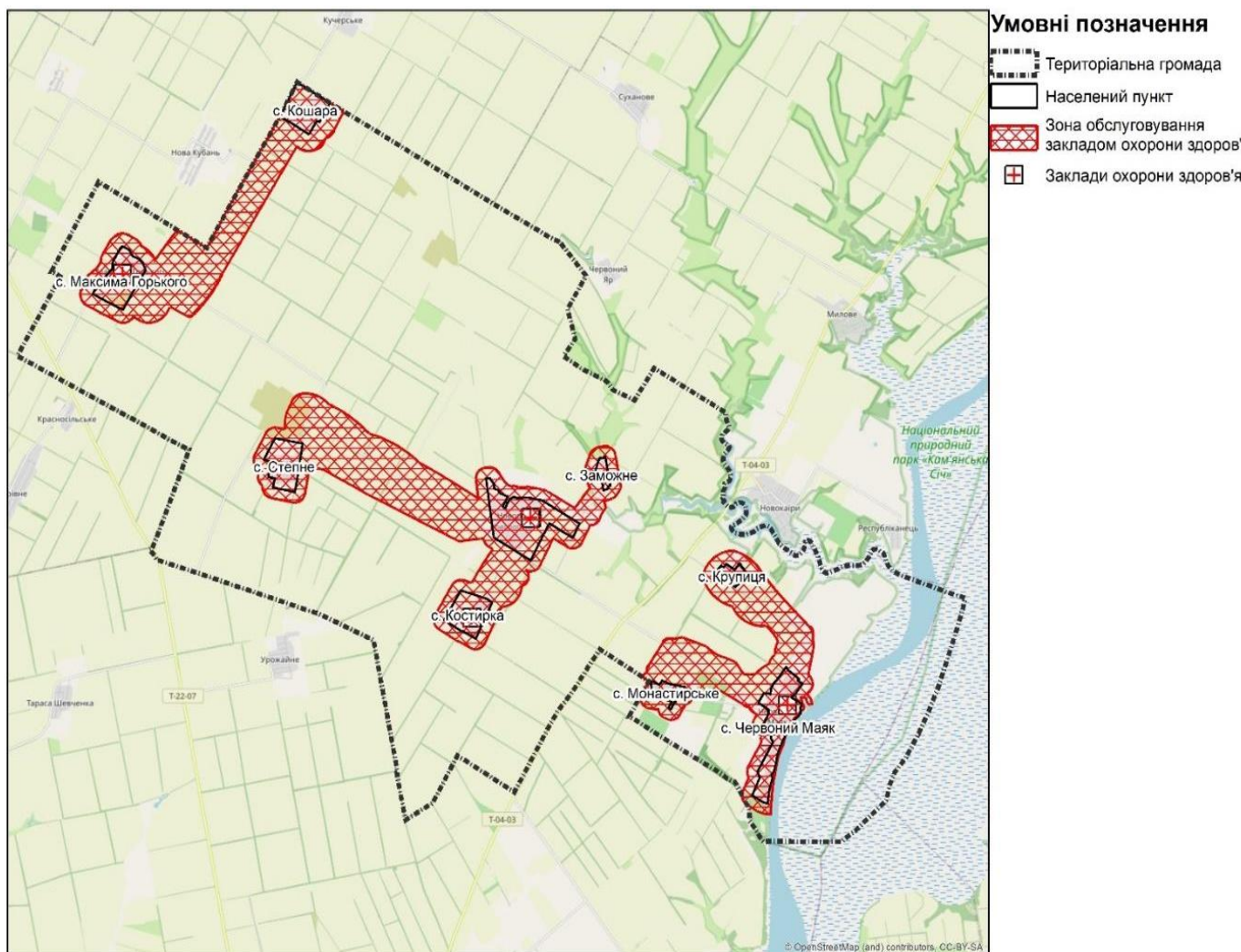

Рис. 21. Території доступності закладів охорони здоров'я

У зв'язку з тісною співпрацею з Програмою «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE) Новорайською сільською військовою адміністрацією за результатами реалізації проекту швидкого реагування у лютому отримано 20 Наборів постільної білизни, 20 Ковдр, 20 Подушок, 20 Матраців КАПРІ та 20 ліжок. Отримані товари передано до Новорайської амбулаторії загальної практики сімейної медицини для забезпечення ліжок-місць для тимчасового перебування ВПО, громадян і громадянок, у яких зруйновано або пошкоджено житло та не передбачає можливості проживати в ньому. Також передбачено здійснення лікування внутрішньо переміщених осіб та мешканців і мешканок нашої громади в належних умовах та був пунктом обігріву в лютому. Так, значна кількість мешканців та мешканок не має можливості обігрівати будинки (відсутні дрова в необхідній кількості), крім того під час обстрілів пошкоджено будинки, які потребують відновлення та в яких не має можливості проживати.

Обладнане приміщення у першу чергу розраховано для допомоги дітям, людям літнього віку та ВПО, які матимуть можливість тут зігрітись, та розраховане на розміщення 20 осіб одночасно. Обслуговуються жителі та жительки всіх населених пунктів громади.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

За сприяння Департаменту охорони здоров'я Херсонської обласної державної адміністрації Новорайська амбулаторія загальної практики сімейної медицини отримала автомобіль швидкої медичної допомоги.

4.8.3. Культура, спорт та туризм

У Новорайській громаді з моменту повномасштабного вторгнення РФ на територію України галузь туризму не функціонувала. Туристичних об'єктів на території громади не було. Пляжні місця, які застосовувалися для відпочинку жителів і жительок та гостей громади, було заміновано. Після підриву Каховської ГЕС місця відпочинку, які використовувалися як туристичні локації, були знищені.

Частина громади, зокрема місця, які приваблювали відпочивальників, знаходяться під постійними щоденними обстрілами.

Оцінюючи географічне розташування громади, звернемо увагу, що Новорайська громада відрізняється вигідним географічним розташуванням та чималим туристичним потенціалом. Також в громаді значна частина території відноситься до земель природно-заповідного фонду, зокрема на території громади розміщені:

- Національний природний парк «Кам'янська Січ»;
- Свято- Григорівський Бізюків Монастир на березі Каховського водосховища Дніпра;
- Пам'ятки національного значення:
- Червономаяцьке пізньоскіфське городище;
- Могильних «Червономаяцький».

Загалом на території Новорайської сільської територіальної громади налічується 135 пам'яток культурної спадщини (129 археології та 6 історії).

Пам'ятки археології:

- Кургани /17/ - с. Заможне
- Кургани /25/ - с. Костирка
- Кургани /6/ - с. Кошара
- Кургани /12/ - с. Крупиця
- Кургани /10/ - с. Максима Горького
- Кургани /1/ - с. Монастирське
- Кургани /22/ - с. Новорайськ
- Кургани /12/ - с. Степне
- Кургани /24/ - с. Червоний Маяк
- Пам'ятки історії:
- Братська могила воїнів Червоної армії /1/ - с. Костирка
- Пам'ятник на честь воїнів-односельчан /1/ - с. Максима Горького
- Братська могила воїнів Червоної армії /2/ - с. Новорайськ
- Пам'ятник на честь воїнів-односельчан /1/ - с. Новорайськ
- Братська могила воїнів Червоної армії /1/ - с. Червоний Маяк.

Це дає громаді можливість розвивати туристичний та рекреаційний потенціал, планувати вело- та пішохідні маршрути (за умови відновлення миру).

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

На території Новорайської громади до початку повномасштабної війни росії проти України налічувалося 2 Будинки Культури та 3 сільські клуби, 6 бібліотек. Усі будівлі закладів культури було пошкоджено/зруйновано. Заклади культури сьогодні не надають культурних послуг, не працюють через безпечову ситуацію сьогодні і бібліотеки. Дві бібліотеки працюють в змішаному форматі (Костирська та Новорайська)

Таблиця 42. Мережа культурно-спортивних споруд

Споруда	Технічний стан	Скільки відвідувачів / відвідувачок вміщує	Події чи заходи, що викликали найбільший приплив гостей у 2023 році
Об'єкти інфраструктури культури: будинки культури, сільські клуби, бібліотеки			
Новорайський Будинок Культури	придатний для проведення культурних або спортивних заходів	420	не проводилися заходи
Червономаяцький Будинок Культури	підлягає відновленню	100	не проводилися заходи
Степнянський Будинок Культури	підлягає відновленню	200	не проводилися заходи
Костирський сільський клуб	вимагає капітального ремонту;	150	не проводилися заходи
Монастирський сільський клуб	вимагає капітального ремонту;	100	не проводилися заходи
Максимогорьківський сільський клуб	вимагає капітального ремонту;	120	не проводилися заходи
Спортивні зали			
	-	-	-
Стадіони			
	-	-	-

У зв'язку з тим, що на території громади продовжуються активні бойові дії, прогнозувати подальший ступінь цілісності будівель культурної інфраструктури громади та пам'яток культурної спадщини фактично неможливо.

4.8.4. Соціальний захист

На території Новорайської сільської ради станом на 01 грудня 2023 року проживає 2436 мешканців та мешканок, з них 474 внутрішньо переміщених осіб. На обліку відділу соціального захисту населення перебувають пільгові категорії населення:

- особи з інвалідністю – 134 людей, з них 18 внутрішньо переміщені особи;
- маломобільні особи – 97 людей, з них 5 внутрішньо переміщені;
- люди пенсійного віку – 982 (із них 11 осіб, яким за 90 років), з них 183 внутрішньо переміщені особи;
- багатодітні родини – 22, з них 4 родини ВПО.

Станом на 01 грудня 2023 року обліковується 126 військовослужбовців /військовослужбовиць Збройних сил України, з них – 8 загиблих.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

На обліку знаходяться 35 людей, які постраждали в результаті збройних конфліктів російської федерації, з них 17 загинуло. Було зібрано пакет документів з постраждалих, для отримання матеріальної одноразової допомоги з обласного бюджету.

За рахунок бюджету Новорайської сільської територіальної громади виплачена одноразова матеріальна допомоги 3 пораненим цивільним особам в розмірі по 15000 грн. кожному.

На території громади функціонує програма поховання загиблих, невідомих та безрідних громадян і громадянок на території Новорайської сільської територіальної громади, внаслідок збройної агресії російської федерації на 2023 рік, згідно якої одній родині була надана матеріальна допомога на поховання військовослужбовця.

У відділі соціального захисту населення на постійній основі функціонує банк одягу сезонного асортименту, який постійно поповнюється за рахунок населення громади.

З метою забезпечення та захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб, сприяння діяльності територіальної громади у розвитку ефективних механізмів їх адаптації та інтеграції в громаді утворено Раду з питань внутрішньо переміщених осіб при Новорайській сільській військовій адміністрації Бериславського району Херсонської області (далі - Рада ВПО), склад та положення якої затверджено розпорядженням начальника Новорайської СВА від 09.08.2023 року №108. Рада ВПО є консультативно-дорадчим органом при Новорайській сільській військовій адміністрації.

Протягом жовтня- грудня 2023 року прийнято 98 заяв щодо надання статусу дітям, які постраждали внаслідок військових дій та збройних конфліктів, з яких статус дитини яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів отримали 55 дітей.

За підтримки благодійного фонду Карітас Бериславської УГКЦ на постійній основі надається допомога сім'ям внутрішньо переміщеним особам, сім'ям з дітьми, вразливим категоріям населення у вигляді: засоби реабілітації, матраси, дитячі ліжка, іграшки, солодоші, пледи, засоби гігієни, одяг, взуття.

З метою покращення надання соціальних послуг у сфері соціального захисту населення на території Новорайської сільської територіальної громади 18 грудня 2018 року, рішенням сесії №100 створено комунальну установу «Центр надання соціальних послуг», на обслуговуванні якого знаходяться 22 одиноких (проживаючих самотньо) громадян і громадянок. Із них 6 осіб, яким за 90 років, 2 особи, яким понад 85 років. Всі громадяни і громадянки обслуговуються на безоплатній основі, в зв'язку з воєнним часом. Всього за звітний період працівниками і працівницями соціального захисту населення здійснено - 3102 відвідувань. Соціальні робітники і робітниці забезпеченні велосипедами в кількості 3 шт, засобами індивідуального захисту (мед.масками, рукавичками, антисептичними засобами). Працівники та працівниці проходять щорічний мед. огляд. В період воєнного часу працюють в посиленому режимі. Підопічні соціальної допомоги вдома отримують всі необхідні соціальні послуги вчасно, постійно забезпечуються товарами першої необхідності (гуманітарна допомога, продукти харчування, питна вода, засоби особистої гігієни, ліки).

За рахунок волонтерів і волонтерок, благодійних фондів та громадських організацій громада є в наявності засоби реабілітації, а саме: інвалідні коляски, милиці алюмінієві ліктьові, милиці підпальові, палиці алюмінієві, ходунки крокуючі, крісло з санітарним оснащенням,

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

біотуалет, якими постійно забезпечуються вразливі категорії населення. Громадськими організаціями та волонтерами і волонтерками надано 2 протипролежневі матраци з компресором для людей, прикутих до ліжка.

4.8.5. Адміністративні послуги

У громаді здійснює свою діяльність Центр надання адміністративних послуг. На території Новорайської сільської територіальної громади роботу відділу ЦНАП відновлено 01 січня 2023 року.

В ЦНАП забезпечується робота щодо надання адміністративних послуг за принципом «єдиного вікна» та «єдиного офісу». Для забезпечення належної взаємодії всіх учасників та учасниць у ЦНАП працює 3 адміністратори/адміністраторки.

У мешканців та мешканок громади є можливість зручно отримати адміністративні послуги органів місцевого самоврядування, послуги соціального характеру, послуги комунальних підприємств та інші. Для забезпечення прийому заяв та документів від осіб, які обмежені у пересуванні та мешканців і мешканок віддалених сіл відділ ЦНАП отримав в межах проєкту «Зміцнення громадської довіри» (UCBI 4), у співпраці USAID, ГО «СПІЛЬНО ХАБ» та БФ «За Херсонщину» мобільний кейс (віддалене робоче місце адміністратора/адміністраторки ЦНАП).

Прийом мешканців та мешканок здійснюється за адресою: вул. Соборна, 32, с-ще Новорайськ. Також ведеться виїзний прийом громадян і громадянок в с-ще Монастирське, с. Максима Горького, с. Степне, с. Костирка. Селище Червоний Маяк зазнає постійних обстрілів, тому на даний час, прийоми громадян і громадянок ведуться в с-щі Новорайськ.

Ведеться прийом документів для призначення всіх видів державних допомог, житлових субсидій, пільг, компенсацій, взяття на облік ВПО та компенсації на проживання ВПО. Відновлений доступ до ПК «ІІС Соціальна громада». Ведеться робота в РТГ та РПЗМ, опрацьовуються заяви по компенсації за пошкоджене та знищене майно.

На території Новорайської сільської територіальної громади у відділі з питань забезпечення діяльності ЦНАП впроваджено «Єдине вікно ветерана», де ветерани і ветеранки війни, члени їхніх родин та сімей загиблих (померлих) військовослужбовців позачергово зможуть отримати консультації про всі пільги та соціальні гарантії, що їм належать, подати заяви для отримання певних документів та скористатися будь-якою адміністративною послугою.

Постійно проводиться інформування мешканців та мешканок Новорайської громади про роботу ЦНАП шляхом розміщення відповідної інформації на інформаційних стендах та в соціальних мережах.

Протягом січня – вересня 2024 року в умовах воєнного стану відділом ЦНАП надано 1 989 послуг різного характеру:

Надано адміністративних послуг:

- Отримано повідомлень про пошкоджене майно - 76;
- Складено актів обстеження пошкодженого майна - 175;
- Прийнято заяв про компенсацію Є відновлення – 37;
- Внесено відомості про пошкодження об'єктів до РПЗМ – 274;

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

- Фактичне місце проживання особи – 243;
- Взяття на облік ВПО – 379;
- Допомога на проживання ВПО (ПКМУ №332) – 318;
- Реєстрація місця проживання/перебування особи – 37;
- Оформлення посвідчення батьків багатодітної сім'ї та посвідчення дитини з багатодітної сім'ї – 4;
- Видача витягу з реєстру територіальної громади про реєстрацію місця проживання/перебування особи – 167;
- Видача довідки про пічне опалення та скраплений газ – 195;
- Допомога при народженні – 5;
- Допомога на дітей, які виховуються в багатодітних сім'ях – 3;
- Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами непрацюючим жінкам -5;
- Призначення державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям -37;
- Надання субсидій для відшкодування витрат на оплату ЖКП, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива – 175;
- Призначення пільги на придбання палива, у тому числі рідкого, скрапленого балонного газу для побутових потреб – 14;
- Видача довідки про склад сім'ї або зареєстрованих у житловому приміщенні/будинку осіб – 205;
- Зняття з реєстрації місця проживання – 47;
- Громадська характеристика – 16;
- Присвоєння адреси будинку/приміщенню – 19;
- Видача довідки на момент смерті – 21;
- Надання відомостей про нормативну грошову оцінку земельної ділянки (землі населених пунктів) – 4;
- Витяг з інформаційно-аналітичної системи «Облік відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості» - 6;
- Компенсація за догляд для фізичних осіб, які надають соціальні послуги з догляду без провадження підприємницької діяльності на непрофесійній основі – 8;
- Компенсація витрат за тимчасове розміщення внутрішньо переміщених осіб – 3;
- Уточнення персональних даних призовників, військовозобов'язаних та резервістів – 241;
- Оформлення міжнародної грошової допомоги від фонду Save the children – 105;
- Оформлення міжнародної грошової допомоги від благодійної організації «Людина в біді» - 914 ;

4.8.6. Підтримка сім'ї, дітей та молоді

Станом на 01 жовтня 2024 року на обліку служби у справах дітей Новорайської сільської ради Бериславського району Херсонської області перебуває 12 дітей пільгової категорії, а саме:

- під опікою 5 дітей,
- в прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу (далі – ДБСТ)-7 дітей.

На звітну дату на деокупованій території Новорайської громади проживає чотири родини опікунів в яких виховується 5 дітей.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Також на території Новорайської громади в с. Максима Горького проживає 1 ДБСТ, в якому виховується 7 дітей, яка знаходиться на обліку в районній службі у справах дітей.

Наданий час на території Новорайської громади проживає 202 сімей з дітьми, з них 47 сімей ВПО. Загальна кількість дітей на території громади складає 335, з них 78 дітей ВПО.

Протягом 2024 року в громаді вирішуються питання спрямовані на поліпшення становища дітей, фізичного та інтелектуального розвитку, соціального захисту, забезпечення прав, свобод та законних інтересів дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування. Особлива увага приділяється оздоровленню дітей, як для пільгових категорій, так і для дітей які з 24.02.2022 по сьогоднішній день перебувають на території громади. Протягом серпня вересня 2024 року в дитячих оздоровчих таборах відпочили 5 дітей (з них 1 дитина з опікунської родини) в Польщу та ще 4 дітей поїхали на оздоровлення до табору «Трембіта» Закарпатської області

На постійній основі надається допомога сім'ям з дітьми, ВПО греко-католицькою церкви Карітас Берислав УГКЦ. Для першачків були наданні ранці з канцелярією. Була надана допомога внутрішньо переміщеним особам з дітьми у вигляді теплого одягу, взуття, іграшок, солодощів, розвиваючих ігор, дитячих ліжок та матраців, ковдр. На теперішній час Карітас Берислав УГКЦ надає допомогу всім вразливим категоріям населення і людям які потребують підтримки та допомоги.

4.9. Сфера безпеки

Територія громади обслуговується Бериславським районним відділом поліції Головного управління Національної поліції України в Херсонській області та створена «Поліцейська станція», яка обладнана меблями, комп'ютерною технікою. Отримано спеціальний автомобіль для поліцейського офіцера громади.

Відновила свою діяльність місцева пожежна охорона.

Під'їзні дороги до сіл громади розміновані.

4.9.1. Екологічна безпека

З метою забезпечення відновлення діяльності комунальних підприємств у сфері поводження з побутовими відходами Новорайська СВА всебічно сприяє обстеженню наявності вибухонебезпечних предметів земельних ділянок, що відведені для тимчасового розміщення ТПВ відповідно до схеми поводження із відходами в населених пунктах громади. Також проводяться заходи щодо ремонту та відновлення техніки, яка задіяна у забезпеченні покращення санітарного стану та екологічної безпеки населених пунктів Новорайської сільської територіальної громади.

В структурі землекористування найбільший відсоток належить агроугіддям, що порушує екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь і негативно впливає на стійкість агроландшафтів. Степові ландшафти, які домінували у минулому на території Новорайської громади, – тотально перетворені на агроландшафти і інтенсивно використовуються під ріллю. Рільництво є основним чинником впливу на навколишнє середовище у громаді. Прямий негативний вплив на екологічну ситуацію – через посилення деградації ґрунтів на сільськогосподарських землях. Вітрова і водна ерозія – головні чинники

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

деградації земель. Опосередковано сільське господарство може чинити негативний вплив на стан Дніпра через інтенсивний змив ґрунтового покриття.

Результати дослідження Державного агентства водних ресурсів України вмісту забруднювачів у річці Дніпро на ділянці між смт. Велика Лепетиха та м. Берислав⁷ за 2018 рік вказують на відсутність перевищень нормативів. Середньорічні концентрації забруднюючих речовин у контрольних створах Каховського водосховища за 2020 рік (дані Херсонського обласного гідрометеорологічного центру) по основних показниках та властивостям (мг/л)⁸ загалом не перевищували гранично допустимі концентрації, виняток – нафтопродукти.

Ризики забруднення компонентів навколишнього середовища пов'язані із відсутністю каналізації; системи централізованого вивозу та сортування відходів.

4.9.2. Цивільний захист і надзвичайні ситуації

Протягом січня – квітня 2024 року організовано роботу 5 «**Пунктів Незламності**», які функціонують згідно затверджених графіків роботи у населених пунктах територіальної громади.

До 27 червня 2023 року на території громади електропостачання було відсутнє. Створені «**Пункти Незламності**» (с-ще Новорайськ, с.Степне, с.Максима Горького, с-ще Червоний Маяк, с.Костирка) були підключені до генераторів, та давали змогу населенню заряджати свої гаджети.

Протягом січня – червня 2023 року комісією з обстеження пошкоджених об'єктів внаслідок збройної агресії російської федерації, яка утворена територіальною громадою, проведено 99 обстежень зруйнованих житлових будинків та комунальних установ.

За результатами проведених обстежень у Новорайській громаді руйнування об'єктів нерухомості в 6 з 9 населених пунктів. Станом на 01 червня 2023 року зафіксовано пошкодження в населених пунктах Новорайськ, Червоний Маяк, Монастирське, Костирка, Максима Горького, Степне, в яких пошкоджено 186 житлових будинків, із них 8 багатоквартирних будинків (через постійні обстріли інформація постійно оновлюється), повністю зруйнованих – 8 будинків.

Таблиця 43. Руйнування і пошкодження внаслідок бойових дій

Найменування об'єктів	Загальна кількість	Кількість пошкоджених	Кількість зруйнованих
Житлові будинки	2402	186	8
Заклади освіти	10	6	3
Заклади охорони здоров'я	5	4	1
Заклади культури	10	9	1
Підприємства	27	25	2

Середній відсоток пошкодження та руйнування по громаді – 10 %.

⁷ Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів України. Державне агентство водних ресурсів України. Режим доступу: <http://monitoring.davr.gov.ua/EcoWaterMon/GDKMap/Index>

⁸ Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Херсонській області у 2019 році. Херсон: 2020 рік.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Починаючи з березня 2023 року на території Новорайської сільської територіальної громади групами розмінування розпочато гуманітарне розмінування (очищення територій від вибухонебезпечних предметів).

В результаті станом на 25 червня 2023 розмінувано невелику частину земель в Новорайській СТГ всього 3525,50 га., або 10% від загальної площі земель громади.

За результатами проведеного аналізу на території ТГ присутні території засмічені вибухонебезпечними предметами (ВНП), що потребують проведення стандартної операційної процедури (СОП) 08.20/ДСНС, СОП 08.40/ДСНС, СОП 09.10/ДСНС, СОП 09.11/ДСНС та СОП 10.10-40/ДСНС. Загальна орієнтовна площа територій засмічених вибухонебезпечними предметами в межах ТГ складає 18436 га (табл. 44):

Таблиця 44. Перелік територій потенційно засмічених вибухонебезпечними предметами

№ з/п	Найменування	Орієнтовна площа, га	Примітка
1	с-ще Новорайськ, с. Заможне, с. Червоний Маяк, с. Костирка, с. Крупиця, с. Монастирське	18436	території в межах населених пунктів та за межами населених пунктів

4.10. Висновки

- Новорайська територіальна громада розташована у степовій зоні у південній частині України, у Бериславському районі Херсонської області, на північ від нової Каховки та Берислава, і складається із 9 населених пунктів (3 старостинських округи).
- Клімат громади помірно-континентальний. Для громади характерна коротка, холодна й малосніжна зима з частими відлигами і незначним сніговим покривом, жарке й посушливе літо. Наявні тенденції змін клімату свідчать про те, що в подальшому умови у громаді будуть більш посушливими, провадження сільського господарства вимагатиме більше заходів щодо зрошування.
- Територія громади була заселена ще в часи неоліту та бронзи, на її території знаходяться численні археологічні пам'ятки скіфів. Нинішні населені пункти засновані у XIX столітті, і впродовж своєї 200-літньої історії зазнавали окупації у 1918-1921 роках, у 1941-1944 роках та у 2022 році.
- Громада протягом більше 7 місяців перебувала у тимчасовій окупації, за період окупації та обстрілів після звільнення загинуло 21 особа, знищено та пошкоджено майже 45% житлових будинків, об'єктів соціальної та критичної інфраструктури, було пошкоджено 3 заклади повної загальної середньої освіти із них Новорайський опорний заклад із трьома філіями (2 філії знищено на 90%), 4 дошкільні заклади освіти, 10 закладів культури, адмінбудівлі у Степнянському старостинському окрузі (у с. Степне, с. Максима Горького). Знищено аграрний ліцей у селищі Червоний Маяк. Зазнали пошкоджень 53,29 % приватних будинків (817 із 1533) та 60,62 % квартир у громаді (137

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

- із 226). Залишається проблема із забезпеченням мешканців та мешканок електроенергією, питною водою.
5. На сьогоднішній день в Новорайській громаді залишається загроза загострення військової агресії, продовжуються обстріли населених пунктів, приватних будинків та об'єктів інфраструктури. Відповідно до Наказу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України сім населених пунктів Новорайської сільської територіальної громади віднесено до зони можливих бойових дій, а с-ще Червоний Маяк та с. Крупиця віднесено до зони активних бойових дій.
 6. Населення громади внаслідок війни скоротилося із 6123 людей до 2,4 тис. (динаміка постійно змінюється)
 7. Майже 75% підприємств втратили можливість здійснювати діяльність на території громади (розграбована техніка, заміновані поля, відсутня можливість придбати ПММ, придбати посівний матеріал), як результат значно знизилась надходження до бюджету.
 8. Проблемаю залишається розмінування сільськогосподарських угідь, що не дає змогу аграрним підприємствам громади провести весняно польові роботи на площі 27105 га.
 9. На період дії воєнного стану діяльність місцевої ради як представницького, а її виконавчого комітету – як головного виконавчого колегіального органів обмежилась, а їхні повноваження на цей період передались військовій адміністрації, зокрема, начальнику такої адміністрації, яку очолив обраний до повномасштабного вторгнення голова громади – О. Шокуров. Повноваження депутатів і депутаток сільської ради не припинялися, але на період дії режиму воєнного стану засідання сесій не проводяться.
 10. На території громади зареєстрована одна громадська організація – «Спільна турбота плюс», яка продовжує свою діяльність та активно співпрацює із військовою адміністрацією та структурними підрозділами виконавчого апарату. Створено Раду з питань ВПО. Органи самоорганізації населення та місцеві ЗМІ відсутні.
 11. Серед земель за межами населених пунктів 81% займають землі сільськогосподарського призначення, водні об'єкти – займають 8% території; озеленені території 5%, землі лісового фонду – 4%, а виробничих територій менше 1%. Більшість земель сільськогосподарського використання призначені для ведення товарного сільськогосподарського виробництва (майже 23 тис га), для ведення особистого селянського господарства 9,6 тис га), для ведення фермерського господарства (1 тис га). Землі, призначені для сінокосіння і випасання худоби - 74 га, городництва – 38 га, садівництва – 120 га.
 12. На території громади є родючі землі (серед ґрунтів переважають південні чорноземи), що дає можливість стверджувати про значний потенціал у сфері рослинництва. Також в громаді значна частина території відноситься до земель природно-заповідного фонду.
 13. Територія Новорайської громади належить до басейну річки Дніпро. Східна частина громади мала вихід до Дніпра – Каховського водосховища (це мало стратегічне значення для громади, планувалось використати даний фактор для розвитку річкового судноплавства). Після знищення росіянами Каховської ГЕС, Каховське водосховище було осушене, річка Дніпро повернулась у своє природне русло.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

14. На території Новорайської громади наявний один об'єкт природно-заповідного фонду – Національний природний парк загальнодержавного значення «Кам'янська Січ». У межах громади розміщена частина цієї природоохоронної території.
15. Війна дуже суттєво позначалася на економіці та інвестиційному кліматі громади - негативними викликами є руйнація виробничого потенціалу, зростання безробіття, зниження платоспроможного споживчого попиту та його деформація, міграція трудового потенціалу, зниження рівня інвестиційної привабливості.
16. Основний напрямок діяльності сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств – вирощування зернових та технічних культур. До початку російської агресії 24.02.2022, на території Новорайської ТГ функціонувало - 35 сільськогосподарських підприємств та інших орендарів, які здійснювали діяльність у галузі рослинництва та тваринництва, в галузі сільського господарства працювали 495 сільгоспвиробників-одноосібників та особисті селянські (підсобні) господарства. В галузевій структурі сільського господарства рослинництво становило 96%, тваринництво – 4%. Станом на 01.12.2023 року на території Новорайської ТГ також обліковуються усі вищезгадані 35 сільськогосподарських підприємств, але перебуваючи в окупації, більша частина із них була розграбована, пошкоджена та зруйнована, а їх земельні ділянки забруднені, або потенційно забруднені, вибухонебезпечними предметами і потребують обстеження та, за необхідності, очищення від вибухонебезпечних предметів. Відразу після деокупації деякі сільгосппідприємства почали відновлювати свою роботу, але основну діяльність переважній більшості відновити поки що так і не вдалося. Також земельні ділянки багатьох сільгосппідприємств опинилися в 20-ти кілометровій зоні від лінії бойових дій.
17. Внаслідок війни, окупації, змін у законодавстві, припинення господарської діяльності та відтоку населення дохідна частина бюджету суттєво скоротилася. Обсяг власних доходів бюджету громади у 2024 році (прогноз) порівняно із 2021 роком скоротився на 81% (6,1 млн грн проти 32,2 млн грн у 2021 році). Зокрема, обсяг ПДФО скоротився у понад 3 рази, єдиного податку – у понад 5 разів, плата за землю склала всього 20 тис грн (проти 5,2 млн грн у 2021 році).
18. Основне падіння сплати податків відбулося у сільськогосподарських підприємств. Враховуючи, що вони є основними платниками податків у громаді, відновлення економічної діяльності сільськогосподарських підприємств напряму пов'язано із розмінуванням території громади та поверненням жителів і жительок після підвищення рівня безпеки в громаді.
19. У громаді відсутня можливість здійснювати капітальні видатки на заходи, спрямовані на подолання наслідків збройної агресії РФ та відновлення території громади у повному обсязі, що обумовлене відсутністю потенціалу формування достатньої суми доходів бюджету. Складно оптимізувати поточні видатки, оскільки майже 90% видатків становить заробітна плата та оплата енергоносіїв у бюджетній сфері.
20. Станом на кінець 2023 року кількість суб'єктів ЄДРПОУ у громаді, порівняно із 2021 роком, скоротилася із 113 до 52, зокрема, кількість малих підприємств скоротилася із 82 до 31.
21. Кількість зайнятих осіб у 2023 році порівняно із 2021 роком скоротилася із 2274 до 637. Найбільше скорочення спостерігається у сфері сільського господарства (із 1600 до 250), сфері торгівлі та ремонту (із 50 до 20), державному управлінні (із 74 до 26), зайнятості в особистих селянських господарствах (із 319 до 180).

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

22. З території громади офіційно релоковані два підприємства, які намагаються продовжувати свою діяльність на території громади і за попередньою інформацією в разі покращення безпекової ситуації повернуться у громаду (загальна кількість працюючих до повномасштабного вторгнення – понад 350).
23. До початку військової агресії на території громади здійснювали свою діяльність 37 магазинів змішаної форми, 3 салони краси, 2 аптеки, 1 АЗС. Станом на 2024 рік працюють лише 14 закладів торгівлі, 2 аптеки, 1 салон краси.
24. Загальна площа житлового фонду, придатного для проживання, внаслідок війни скоротилася із 120 тис м² до 69 тис м². 85% житлового фонду підключено до комунального водопостачання, проте відсутнє підключення до централізованого водовідведення і до газопостачання.
25. Пасажирські перевезення з огляду на безпекову ситуацію здійснюються по Новорайській сільській територіальній громаді завдяки роботі соціального пасажирського транспорту зі сполученням Новорайськ – Велика Олександрівка з періодичністю один раз на тиждень. Також, працює приватний автоперевізник зі сполученням Новорайськ – Широке раз на тиждень.
26. Відновлено роботу відділень «Укрпошти» та «Нової пошти» у Новорайську. Відновлено роботу двох станцій мобільного зв'язку у Новорайську).
27. Значна частина доріг комунальної форми власності пошкоджена внаслідок бойових дій. Частина із них підсипана щебенем. Дороги за межами населених пунктів також потребують ремонту.
28. Залізничне сполучення на території громади відсутнє (до повномасштабного вторгнення також).
29. Після деокупації у 6 населених пунктах із 9 відновлено електропостачання. Населені пункти Червоний Маяк, Крупиця, Монастирське знаходяться без світла, оскільки безпекова ситуація не дозволяє проводити ремонтні роботи.
30. Внаслідок підриву Каховської ГЕС та знищення Каховського водосховища впав рівень води в артезіанських свердловинах, які забезпечують громаду водою. Внаслідок цього з'явилася потреба у бурінні 9 нових артезіанських свердловин (наразі функціонує 17).
31. Споживання природного газу у громаді відсутнє. Основні види палива, споживання яких здійснюється на території громади, - кам'яне вугілля, бензин, дизельне паливо, дрова.
32. У сфері поводження із твердими побутовими відходами першочерговими заходами є розмінування ділянок, відведених для складання ТПВ та ремонт пошкодженої техніки.
33. Усі об'єкти соціальної інфраструктури зазнали пошкоджень, частина – зруйнована повністю (знищено заклад професійно-технічної освіти, 3 школи, фельдшерсько-акушерський пункт, адміністративну будівлю).
34. У громаді організовано роботу 5 «пунктів незламності», два з яких під'єднано до оптико-волоконної мережі Інтернет.
35. Значна кількість мешканців та мешканок не має можливості обігрівати будинки (відсутні дрова в необхідній кількості)
36. З містобудівної документації наявні розроблені генеральні плани двох із 9 населених пунктів громади – селищ Новорайськ і Червоний Маяк, та схема планування Новорайської громади.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

37. Вікова структура населення територіальної громади є відмінною як від загальноукраїнських, так і регіональних тенденцій. Спостерігається менший рівень народжуваності, менша частина активно працездатного населення та істотно більша частина населення поважного віку, особливо з урахуванням довоєнної динаміки у регіоні. Така динаміка свідчить про необхідність вжиття заходів, які б сприяли омолодженню населення громади для запобігання остаточного збезлюднення території та підтримки спроможності громади вже у середньостроковій перспективі.
38. Переважання кількості померлих над кількістю народжених спостерігалось як до повномасштабного вторгнення так і після. Впродовж 2020-2023 років кількість померлих на 206 осіб переважила кількість народжених.
39. Навчання у закладах середньої загальної освіти здійснюється дистанційно (кількість учнів та учениць скоротилася із 550 у 2021 році до 357 у 2023 році), дошкільні навчальні заклади не працюють з міркувань безпеки.
40. Заклади позашкільної освіти (ДЮСШ, музичні школи, школи мистецтв) на території громади відсутні (до повномасштабного вторгнення також).
41. Внаслідок війни мережа закладів охорони здоров'я громади скоротилася із 5 закладів (2 амбулаторії та 3 ФАП) до 2 закладів (1 амбулаторія, 1 ФАП). Інші три заклади суттєво пошкоджені обстрілами (один повністю зруйновано) та розграбовані окупантами. У громаді працює 2 сімейних лікарів та 4 медсестри. Медичні заклади громади забезпечені ліками першої необхідності.
42. У зв'язку із війною туристична галузь у громаді повністю відсутня, немає закладів готельного типу, пляжні місця, які застосовувалися для відпочинку жителів і жительок та гостей громади, було заміновано. Після підриву Каховської ГЕС місця відпочинку, які використовувалися як туристичні локації, були знищені. Проте територія громади має певний туристичний потенціал на майбутнє (Національний природний парк «Кам'янська Січ»; монастир у с. Червоний Маяк, археологічне городище, могильник, кургани).
43. Усі будівлі закладів культури було пошкоджено/зруйновано. Заклади культури сьогодні не надають культурних послуг, не працюють через безпекову ситуацію сьогодні і бібліотеки.
44. Під опікою Центру надання соціальних послуг перебувають 25 осіб поважного віку, які проживають самотньо. Працівники і працівниці забезпечені велосипедним транспортом. Підопічні соціальної допомоги вдома отримують всі необхідні соціальні послуги вчасно, постійно забезпечуються товарами першої необхідності (гуманітарна допомога, продукти харчування, питна вода, засоби особистої гігієни, ліки).
45. Значну роль у сфері соціальної допомоги населенню відіграють благодійні організації та фонди, волонтери/волонтерки.
46. У громаді здійснює свою діяльність Центр надання адміністративних послуг, який відновив свою роботу 1 січня 2023 року. В ЦНАПі забезпечується робота щодо надання адміністративних послуг за принципом «єдиного вікна» та «єдиного офісу». Для забезпечення належної взаємодії всіх учасників та учасниць у ЦНАПі працювало 2 адміністратори/адміністраторки. Працівники і працівниці ЦНАПу здійснюють виїзні прийоми громадян і громадянок ще у 5 населених пунктах громади.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

47. У громаді працює поліцейський офіцер громади, створена «Поліцейська станція», яка обладнана меблями, комп'ютерною технікою. Відновила свою діяльність місцева пожежна охорона. Під'їзні дороги до сіл громади розміновані.
48. Рільництво є основним чинником впливу на навколишнє середовище у громаді. Прямий негативний вплив на екологічну ситуацію – через посилення деградації ґрунтів на сільськогосподарських землях. Вітрова і водна ерозія – головні чинники деградації земель.
49. Ризики забруднення компонентів навколишнього середовища пов'язані із відсутністю каналізації; системи централізованого вивозу та сортування відходів.
50. Починаючи з березня 2023 року на території Новорайської сільської територіальної громади групами розмінування розпочато гуманітарне розмінування (очищення територій від вибухонебезпечних предметів). В результаті станом на 05 вересня 2024 розміновано значну частину земель в Новорайській СТГ близько 14300,50 га., або 43% від загальної площі земель громади. Замінованою залишається територія площею 7840 га.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

5. Результати опитування мешканців та мешканок

Під час підготовки Стратегії розвитку Новорайської громади було проведене опитування мешканців та мешканок, яке здійснювалося в електронному режимі. Анкету могли заповнити усі бажаючі мешканці та мешканки громади, вона була розміщена на офіційному веб-сайті та офіційній facebook-сторінці Новорайської ТГ, а також поширювалася у групах та спільнотах у соціальних мережах, у яких об'єднані мешканці та мешканки громади.

Портрет респондентів і респонденток

Опитування проводилось у достатньо складних умовах через близькість громади до зони бойових дій, обстріли та проблеми зі зв'язком і доступом до Інтернету. В опитуванні взяв участь 81 респондент і респондентка – 65 жінок і 16 чоловіків. Віковий розподіл респондентів/респонденток:

- До 18 років – 0%
- 19 – 25 років – 16%
- 26 – 35 років – 14%
- 36 – 45 років – 18%
- 46 – 55 років – 24%
- 56 – 65 років – 16%
- Понад 65 років – 13%.

Таким чином опитуванням були охоплені усі вікові групи мешканців та мешканок громади, крім осіб, віком до 18 років.

Освітній рівень опитаних:

- Мають науковий ступінь – 0%
- Повна вища освіта – 48%
- Неповна вища освіта – 14%
- Професійно-технічна – 19%
- Повна середня освіта – 16%
- Неповна середня освіта – 4%.

Серед опитаних 36% респондентів/респонденток вказали, що вони є найманими працівниками і працівницями на території громади, 21% – пенсіонери/пенсіонерки 9% - домогосподині/домогосподарі, 7% - безробітні, 7% - студенти/студентки, 6% - займаються особистим селянським господарством, 5% - наймані працівники/працівниці за межами громади.

На запитання **для кого громада є хорошим місцем для життя та розвитку** (можна було обирати кілька відповідей) 55,6% респондентів/респонденток відповіли, що для людей похилого віку, 32,1% - для людей із робітничими професіями, стільки ж – для ВПО. Найменш сприятливою громаду мешканці та мешканки вважають для студентів і студенток, людей з

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

інвалідністю, для людей із вищою освітою. Важливо відзначити, що лише один варіант – для людей похилого віку – обрало більше 50% опитаних.

Якщо оцінити громаду як місце для життя та розвитку за 5-бальною шкалою, де 5 – дуже добре, 1 – дуже погано, то в середньому мешканці та мешканки оцінили Новорайську громаду на рівні 3,17 бали, зокрема, найбільше респондентів/респонденток обрали відповідь «середньо» - 46,3%. Натомість відповідь «дуже добре» обрало менше 6% опитаних, «дуже погано» - менше 4%.

Так само респондентам та респонденткам було запропоновано оцінити за 5-бальною шкалою **стан інфраструктури та якість послуг** у громаді, де 5 – дуже добре, 1 – дуже погано. **Найвище** мешканці та мешканки оцінили доступність пунктів незламності, доступ до електропостачання, доступність та якість адміністративних послуг, доступ до мережі водопостачання, громадську безпеку, доступність та якість соціальних послуг. **Найнижче** мешканці та мешканки оцінили: різноманітність та доступність спортивних гуртків та секцій, доступність культурних заходів та гуртків, роботу громадського транспорт у межах громади та сполучення з іншими громадами, наявність каналізації, доступність спортивної інфраструктури, стан доріг. Якщо враховувати лише оцінки «дуже погано», то так мешканці та мешканки оцінили:

- Доступність спортивних гуртків та секцій – 30 оцінок «дуже погано»
- Різноманітність та якість культурно-розважальних послуг – 29 оцінок «дуже погано»
- Наявність каналізації – 29 оцінки «дуже погано»
- Транспортне сполучення у межах громади – 23 оцінки «дуже погано»
- Доступність спортивної інфраструктури – 22 оцінки «дуже погано»
- Транспортне сполучення із іншими громадами – 21 оцінка «дуже погано»

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Communities
Ukraine

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

- Доступність дитячих садків – 20 оцінок «дуже погано»
- Технічний стан і оснащення закладів освіти – 19 оцінок «дуже погано».

Респондентам та респонденткам було запропоновано описати трьома прикметниками, **якою б вони хотіли бачити свою громаду** через 10 років. Зведено за умовними категоріями відповіді виглядають наступним чином:

- Квітує, процвітаюча, успішна, розвинута, багата, перспективна – 46
- Вільна, безпечна, мирна, спокійна – 29

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

- Гарна, охайна – 5
- Справедлива, без корупції – 4
- З якісною освітою – 3
- Сучасна – 2
- Спортивна – 2
- З якісними комунальними послугами – 2.

Також респондентам і респонденткам було запропоновано перелічити **три найбільш позитивні моменти із життя громади**. Серед відповідей озвучено наступні:

- Деокупація – 20
- Відновлення електропостачання – 15
- День села, інші свята, які проводились до війни – 11
- Гуманітарна, соціальна допомога – 10
- Відновлення водопостачання – 8
- Наявність роботи – 4
- Проведення спортивних змагань – 2
- Навчання – 2.

Ще одне відкрите запитання в анкеті – які три **найбільш негативні сторони** або проблеми у житті громади. Найбільше відповідей стосувалося: війна, окупація, обстріли, руйнування – 34, стан доріг – 20, відсутність роботи – 16, доступність водопостачання – 12, транспортне сполучення – 9, повільне розмінування – 6, корупція, бездіяльність влади – 6, екологія – 2, медицина – 2.

Найбільш **пріоритетними об'єктами для інвестицій** опитані мешканці та мешканки вказали: школи – 34 відповіді, ремонт доріг – 17, будівництво укриттів, центру безпеки – 11, водопостачання – 7, медичний заклад – 5, дитячі садки – 4, громадський транспорт – 4, дитячі майданчики – 4, газопостачання – 3, магазини, пошта, аптека – 3, житло для ВПО – 2, створення підприємств – 2.

На запитання, **які послуги в першу необхідність покращити** у громаді, опитані відповіли: покращення освітніх послуг – 22, медичних послуг – 15, дороги – 12, громадський транспорт – 12, водопостачання – 9, дитячі садки – 5, газопостачання – 4, послуги міграційної служби – 3, розмінування – 2, психологічна допомога – 2, нотаріальні послуги – 2, адміністративні послуги – 2, діяльність закладів торгівлі – 2.

На запитання, **які потреби слід задовольнити у першу чергу, щоб молодь залишалась** у громаді, переважна більшість опитаних відповіла, що необхідні робочі місця – 50 відповідей, наявність житла – 17 відповідей, покращення роботи шкіл і дитячих садків – 9 відповідей, створення умов для проведення дозвілля – 7.

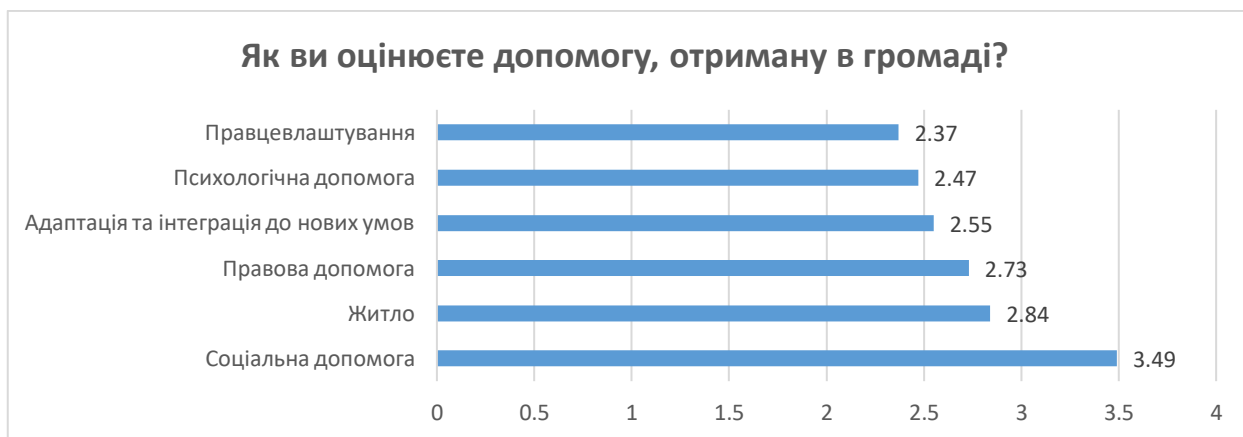
Найсильнішими сторонами громади респонденти/респондентки назвали: згуртованість та активність мешканців та мешканок – 12, хороші умови для розвитку

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

сільського господарства – 9, людські ресурси – 8, керівництво громади – 6, географічне положення – 5, активна молодь – 2.

Найбільшими загрозами для розвитку громади мешканці та мешканки вказали продовження війни – 41 відповідь, виїзд молоді з громади – 10, байдужість – 5, корупцію – 4, пасивність мешканців та мешканок – 4, дії керівництва громади – 3, стан доріг – 2.

Респондентам та респонденткам було запропоновано оцінити за 5-бальною шкалою **допомогу, отриману у громаді**, де 5 – «дуже добре», 1 – «дуже погано». Найвище мешканці та мешканки оцінили соціальну допомогу (середній бал 3,49) та допомогу з житлом (середній бал – 2,84). Найгірше мешканці та мешканки оцінили допомогу із працевлаштуванням (середній бал 2,37) та психологічною допомогою (середній бал 2,47).

На запитання, **чи планують мешканці та мешканки виїхати із громади**, найбільше респондентів та респонденток обрали варіант «не знаю» – 44,4%, не планують виїжджати 38,3%, планують – 17,3%.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

6. SWOT-аналіз сильних і слабких сторін

Аналіз SWOT є одним з найпопулярніших методів стратегічного діагнозу ситуації, в якій знаходиться Громада. Він служить для впорядкування та сортування інформації, завдяки чому є корисною допомогою при здійсненні оцінки ресурсів та оточення Громади, полегшує ідентифікацію проблем та визначення пріоритетів розвитку. Його назва – це скорочення перших літер англійських слів, які одночасно є полями підпорядкування факторів, які можуть мати вплив на успіх стратегічного плану – сильні сторони (strenghts), слабкі сторони (weaknesses), шанси (opportunities) та загрози (threats).

S -> STRENGHTS, тобто сильні сторони

W -> WEAKNESSES, тобто слабкі сторони

O -> OPPORTUNITIES, тобто можливості

T -> THREATS, тобто загрози

Відповідно до вищенаведеного, фактори розвитку можна поділити на внутрішні, на які місцева спільнота має вплив (сильні та слабкі сторони), та на зовнішні фактори – які знаходяться в ближньому та дальньому оточенні Громади (шанси і загрози). Цей поділ можна зробити і по-іншому, а саме: позитивні фактори, тобто переваги та шанси, і негативні фактори, тобто недоліки і загрози. Аналіз SWOT був розроблений у двох етапах. На першому етапі – в межах розробки діагностики соціально-економічної ситуації громади здійснено попереднє порівняння факторів у п'яти сферах: економіка, адміністрація самоврядування, інфраструктура та благоустрій територій, навколишнє середовище і туризм, суспільство та людський капітал. На другому етапі, на підставі попереднього порівняння та результатів соціологічних досліджень проведено один аналіз SWOT для усієї громади, здійснюючи ієрархізацію факторів, що впливають на розвиток громади.

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Дуже хороша якість землі для сільськогосподарського виробництва. 2. Географічне розташування. 3. Великий рівень суспільної довіри мешканців та мешканок громади до діяльності керівництва громади – великим авторитетом в громаді користується голова ТГ. 4. Надання належного значення соціальній комунікації, активізації та інтеграції мешканців та мешканок. 5. Розгалужена мережа навчально-освітніх закладів, закладів культури та охорони здоров'я. 6. Функціонування ЦНАПу 7. Впровадження «єдиного вікна ветерана» для надання адміністративних послуг	1. Окупація громади, руйнування, жертви 2. Значне скорочення кількості населення 3. Високий рівень засмічення вибухонебезпечними предметами, у тому числі сільськогосподарських угідь 4. Низька купівельна спроможність мешканців та мешканок громади, причиною якої є низький рівень заробітної плати та мала кількість робочих місць з високим рівнем заробітної плати, трудова міграція. 5. Суттєве скорочення дохідної частини бюджету громади 6. Стара водопровідна інфраструктура. 7. Відсутнє центральне газопостачання. 8. Знищення Каховської ГЕС вплинуло на водні ресурси громади

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Communities
Ukraine

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

ветеранам і ветеранкам війни, членам їх родин та сімей загиблих військовослужбовців. 8. Будівництво та ремонт укриттів 9. Відновлення зруйнованої та пошкодженої інфраструктури 10. Бажання сільгоспвиробників відновлювати діяльність у громаді 11. Мережа фермерських господарств 12. Значна частина території відноситься до земель природно-заповідного фонду. 13. Відновлено роботу відділень «Укрпошти» та «Нової пошти» у с-щі Новорайськ. Відновлено роботу двох станцій мобільного зв'язку у с-щі Новорайськ. 14. У громаді організовано роботу 6 «пунктів незламності», чотири з яких під'єднано до оптико-волоконної мережі Інтернет. 15. Значну роль у сфері соціальної допомоги населенню відіграють благодійні організації, фонди та волонтери/волонтерки. 16. Наявність кадрового потенціалу у сфері освіти. 17. Тенденція до повернення родин з дітьми. 18. Діяльність місцевої пожежної охорони, наявність автомобільної техніки. 19. Покращення технічно-транспортного забезпечення комунальних підприємств 20. Наявність об'єктів культурної спадщини. 21. Відновлення діяльності молодіжної ради. 22. Діюча громадська організація. 23. Збільшення кількості мешканців та мешканок громади за рахунок ВПО.	9. Частина підприємств зареєстрована і платять податки в інших населених пунктах. 10. Відсутність плану просторового розвитку. 11. Нестача обладнання в комунальних службах. 12. Обмежені кошти громади на реалізацію власних завдань, низький рівень заробітної плати. 13. Слабка реклама і маркетинг ТГ в середовищі місцевої спільноти, слабкий рівень комунікації між адміністрацією і мешканцями та мешканками. 14. Відсутність консультативно-дорадчих органів (Громадської ради, Ради підприємців), недостатня співпраця між адміністрацією та мешканцями та мешканками. 15. Відсутність місцевого транспорту. Громадський транспорт курсує дуже рідко. 16. Відсутність каналізаційної системи. 17. Навчання у закладах середньої загальної освіти здійснюється дистанційно, дошкільні навчальні заклади не працюють 18. З містобудівної документації наявні розроблені генеральні плани лише двох із 9 населених пунктів громади. 19. Відсутність нотаріальних послуг та міграційних послуг (виготовлення та видача паспортів). 20. Відсутність в достатній кількості громадських просторів в т.ч. спортивних майданчиків та паркових зон. 21. Нерозвинена позашкільна освіта і відсутня мережа гуртків. 22. Надто мала кількість і поганий стан спортивних і рекреаційних об'єктів. 23. Мала кількість точок освітлення в громаді. 24. Відсутність системи роздільного збирання та централізованого вивезення сміття. Невпорядковані питання щодо паспортизації сміттєзвалищ.
---	--

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

	25. Поганий стан дорожньої і придорожньої інфраструктури. 26. Низький рівень екологічної свідомості мешканців та мешканок, а також відсутність екологічних організацій. 27. Нестача лісів у регіоні. 28. Проблеми зі спеціалістами. Відсутність комунальних квартир для молодих спеціалістів та спеціалісток.
Шанси (Можливості)	Загрози
1. Використання потенціалу землі, розвиток городництва, створення кооперації в галузі агро-продовольчої переробки (великий потенціал вирощування винограду, традиції у галузі виноробства). 2. Використання досвіду вітчизняних та зарубіжних партнерів, співпраця з іншими ТГ, участь в програмах розвитку. 3. Постійне підвищення кваліфікації працівників і працівниць громади. 4. Запровадження додаткових інструментів комунікації з мешканцями та мешканками, в т.ч. через місцеву пресу та розширення комунікації шляхом надання електронних послуг. Запровадження громадського бюджету. 5. Діджиталізація громади. 6. Підготовка генерального плану просторового розвитку. 7. Просування сучасних, відновлювальних джерел енергії. 8. Використання коштів з інвестиційних дотацій для ремонту доріг, шкіл та інших об'єктів комунальної власності. 9. Зростання попиту на туристичні послуги, потреба в рекреаційних територіях. 10. Зміцнення громадянського суспільства, зростання активності мешканців та мешканок 11. Реформування системи закладів освіти та культури 12. Створення Центру безпеки 13. Буріння артезіанських свердловин	1. Близкість та розширення зони бойових дій 2. Нестабільна економічна політика уряду, надмірний податковий тиск держави, бюрократія, труднощі формально-правового характеру в ході здійснення господарської діяльності, відсутність кредитів для підприємців і підприємниць. 3. Необхідність пошуку роботи, міграція працездатного населення. 4. Велика частка тіньової економіки в місцевій економіці. Нестача робочих рук для місцевої економіки, низький рівень послуг. 5. Високі ціни електроенергії (для фірм та населення), що пояснюється пануванням монополії в енергетичній сфері. 6. Обмежені власні кошти та доступ до джерел фінансування інфраструктури. 7. Ментальність мешканців та мешканок у питаннях дбання про публічну сферу. 8. Труднощі в залученні коштів із зовнішніх джерел фінансування – високий рівень затрат на опрацювання документації, непевність щодо результатів. 9. Недовіра суспільства щодо змін і інтеграції, що виникає в умовах функціонування попередньої політичної системи країни. 10. Великий рівень хімізації сільського господарства на землях, що обробляються великими сільськогосподарськими підприємствами (засоби захисту рослин,

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**Global
Communities**
Ukraine

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

14. Прокладання системи газопостачання. 15. Впровадження у ЦНАПі комунікаційних систем для осіб з вадами слуху. 16. Удосконалення стандартів адаптації об'єктів інфраструктури до потреб осіб з інвалідністю. 17. Розвиток туризму (в т.ч. релігійного, винного, спортивного) і бізнесу в селищі Червоний Маяк 18. Поява молодих кваліфікованих кадрів. 19. Розширення мережі малого бізнесу за рахунок ВПО (сільськогосподарського напрямку).	мінеральні добрива, і т.п.), що спричиняє значний вплив хімічного забруднення водотоків в результаті атмосферних опадів. 11. Низький рівень суспільної свідомості щодо розвитку громади (активність, співпраця, екологічна свідомість). 12. Погіршення кліматичних умов (посуха), зменшення підземних вод.
---	--

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

7. Сценарії розвитку

Першим кроком на шляху стратегування є розуміння наявного ландшафту території, який змінюється з часом під впливом різних чинників та може по-різному формувати тренди змін. Загалом можна розглядати три можливих тренди – оптимістичний, песимістичний і реалістичний.

Прогноз за оптимістичним сценарієм

За оптимістичним сценарієм громада швидко відновлюється після закінчення військових дій, отримуючи вигоду від інтенсивної міжнародної підтримки та інвестицій. Економіка та суспільство динамічно розвиваються, а громада стає прикладом успіху для своїх сусідів.

Економіка: Протягом наступних 5-10 років економіка громади переживає інтенсивну реконструкцію. Сільське господарство стрімко розвивається, підкріплюючись сучасними технологіями та інноваціями. З'являються нові сектори, такі як агротуризм, відновлювана енергетика та екологічне виробництво. Будуються нові переробні підприємства. Іноземні інвестори визнають потенціал регіону та громади, що сприяє динамічному економічному зростанню.

Громада: міграція припиняється, і деякі мешканці та мешканки повертаються до громади, бачачи нові перспективи. Завдяки покращенню якості життя, інфраструктури та доступності соціальних послуг відбувається стабілізація чисельності населення. Інтеграція переміщених осіб є ефективною, а громада стає дружнім місцем для життя.

Інфраструктура: Реконструкція інфраструктури відбувається швидко та ефективно завдяки зовнішній підтримці. Модернізуються та будуються нові дороги, а також телекомунікаційні та цифрові системи. Громада стає прикладом селищної громади, яка використовує сучасні технологічні та екологічні рішення. За кілька років інфраструктура досягає рівня, порівнянного з більш розвиненими регіонами України.

Політика та міжнародна співпраця: Громада стає зразком міжнародної співпраці та якості доброго місцевого врядування, використовує кошти ЄС та міжнародних інституцій, які підтримують її розвиток. Місцева влада ефективно управляє ресурсами та залучає подальші іноземні інвестиції. Новорайська громада стає важливою точкою в регіоні, надаючи послуги сусіднім органам місцевого самоврядування, тимчасово окупованим тощо.

Прогноз за песимістичним сценарієм

Громада стикається з величезними проблемами, які серйозно гальмують її розвиток. Воєнний конфлікт продовжується, а відсутність інвестицій та відтік населення погіршують соціально-економічну ситуацію.

Економіка: Економіка громади залишається на місці протягом наступних 5-10 років. Сільське господарство, яке є основою економіки, не може відновитися через брак ресурсів, засмічення земель вибухонебезпечними предметами. Відсутність інвестицій та обмежена зовнішня підтримка призводять до подальшого падіння економічної активності. Громада бореться з високим рівнем безробіття, а місцеві підприємства банкрутують.

Громада: процес міграції посилюється, жителі і жительки покидають громаду в пошуках кращих умов життя. У громаді залишаються переважно літні люди, що призводить до серйозних демографічних проблем. Старіння населення та брак молоді призводять до того,

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

що демографічна структура громади з року в рік погіршується, що призводить до подальшого ослаблення місцевої економіки та браку робочої сили.

Інфраструктура: Відбудова інфраструктури не просувається через брак фінансових ресурсів. Пошкоджені дороги та відсутність доступу до основних послуг, таких як вода та енергія, змушують жителів і жительок щодня боротися із труднощами. Інвестиції в телекомунікаційну та енергетичну інфраструктуру обмежені, що ускладнює функціонування громади в сучасному світі.

Міжнародна політика та співпраця: відсутність інтересу з боку міжнародних партнерів та інвесторів призводить до того, що громада залишається ізольованою та не отримує значної підтримки. Місцева влада, незважаючи на децентралізацію, не має достатніх ресурсів чи автономії для ефективного управління громадою. Невизначеність ситуації означає, що підтримка центрального уряду обмежена.

Прогноз за реалістичним сценарієм

Громада повільно відновлюється після війни, хоча цей процес повний випробувань. Економічна та соціальна стабілізація відбувається помірними темпами, жителям і жителькам доводиться стикатися з численними труднощами.

Економіка: Сільськогосподарське виробництво починає відновлюватися, але економічний розвиток обмежений фінансовими та матеріально-технічними труднощами. Малі та середні підприємства намагаються відновити розвиток, але відсутність великих інвестицій заважає їх розширенню. Протягом наступних 5-10 років економіка розвиватиметься помірними темпами, з акцентом на сільському господарстві.

Громада: Міграція населення продовжує залишатися проблемою. Процес інтеграції переміщених осіб поступово покращується. У найближчі роки кількість жителів і жительок стабілізується.

Інфраструктура: Модернізація інфраструктури прогресує, але затримується через брак коштів і ресурсів. Основні інвестиції спрямовані на дороги та основні комунальні послуги. Протягом наступних років відбуватиметься поступове помірне покращення стану дорожньої та водної інфраструктури, але модернізація цифрової та енергетичної інфраструктури залишатиметься на низькому рівні.

Міжнародна політика та співпраця: Громада отримує вигоди від міжнародних програм, але їх вплив обмежений труднощами розвитку управління та бюрократії. Міжнародна підтримка допомагає повільному зростанню в довгостроковій перспективі, але не вирішує багатьох проблем громади. Новорайська громада стає важливою точкою в регіоні, надаючи послуги сусіднім органам місцевого самоврядування, тимчасово окупованим тощо.

Резюме:

Оптимістичний прогноз: громада динамічно відбудовується, залучаючи інвестиції та нових резидентів. Вона стає зразком регіонального успіху з добре розвиненою інфраструктурою, сучасними технологіями та сильною економікою, що базується на сільському господарстві та туризмі. Швидке економічне зростання і якість життя жителів і жительок значно покращується.

Песимістичний прогноз: громада залишається у стагнації, борючись із відтоком населення, браком інвестицій та серйозними економічними проблемами. Демографічна структура

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

погіршується, місцева економіка не може відновитися. Інфраструктура залишається в поганому стані, і громада поступово втрачає роль активного регіонального центру.

Реалістичний прогноз: громада поступово відбудовується, але процес повільний і стикається з багатьма проблемами, такими як брак коштів, демографічні проблеми та труднощі з відновленням інфраструктури. Протягом наступних 5-10 років очікується помірне зростання.

Незалежно від зовнішніх факторів, які визначають параметри сценарію, громада може обрати три типи поведінки:

- Нульовий тип – жодних осмислених дій для розвитку, виконання покладених законом повноважень.
- Інертний (пасивний) – реагування на виклики по мірі їх наростання («латання дірок»).
- Активний – дії на упередження. Використання сильних сторін, зосередження зусиль на подоланні найбільш гострих слабких сторін, вміле використання шансів та запобігання негативному впливові загроз.

За умови стратегічного вибору активного типу поведінки громада може трансформувати реалістичний сценарій у бік стримано-оптимістичного.

Базове припущення

Під час стратегічного планування громада виходила із базового припущення, що із найбільшою ймовірністю події розвиватимуться за реалістичним сценарієм, при цьому сама громада обере активний тип поведінки – дії на випередження із використанням сильних сторін та наявних зовнішніх шансів. За таких умов події розгортатимуться за стримано-оптимістичним сценарієм.

Стримано-оптимістичний сценарій

Конфлікт в Україні затягнеться, але лінія фронту стабілізується і територія громади не зазнає прямого впливу бойових дій чи окупації. Громада отримуватиме міжнародну та державну підтримку для модернізації та розвитку, але сам процес відновлення та трансформації відбуватиметься складно. Громада та мешканці і мешканки докладатимуть великих зусиль для подолання слабких сторін та бар'єрів, намагаючись використати сильні сторони та шанси, але процес гальмуватиметься через обмежені фінансові ресурси, відсутність інвестицій.

Відновлення сільського господарства на обмеженій основі: Громада розмінує територію та поступово починає розвивати сільське господарство та галузь переробки сільськогосподарської продукції. Цей процес підтримують місцеві підприємці і підприємці та міжнародні фонди, які допомагають фінансувати реконструкцію. Сільськогосподарське виробництво поступово розвивається, хоча багато господарств борються з нестачею обладнання, людських ресурсів, інвестицій, кредитних коштів та негативними кліматичними факторами.

Поступовий розвиток малого та середнього бізнесу: Місцеві підприємці та підприємці за підтримки міжнародних програм (наприклад, програми DOBRE) починають розвивати свій бізнес, хоча страх перед інвестиціями обмежує їхнє розширення. Економічна активність в основному зосереджена в агропродовольчому секторі. З'являються перші спроби підприємців

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

і підприємців інвестувати кошти в створення нових суб'єктів господарювання в несільськогосподарській сфері.

Проблеми з диверсифікацією економіки: Громада намагається розвивати інші сектори економіки, такі як сфера послуг або туризм, але через обмежені ресурси та складну економічну ситуацію в Україні диверсифікація відбувається повільно. Інвестори обережні через близькість регіону до лінії фронту.

Явище міграції продовжує спостерігатися, але сповільнюється. Деякі молоді люди залишають громаду у пошуках кращих умов життя у великих містах або за кордоном, але багато мешканців та мешканок вирішують залишитися, сподіваючись на поступове покращення свого становища. Деякі сім'ї, які втекли від війни, починають повертатися, хоча темпи цього процесу повільні і залежать від соціальної та економічної стабільності і безпеки.

Підтримка переселенців і переселенок: Громада вживає заходів для підтримки внутрішньо переміщених осіб та інтеграції нових мешканців та мешканок. Впроваджуються програми з реінтеграції та допомоги у працевлаштуванні, але їх ефективність обмежена складною економічною ситуацією. Частково вирішуються проблеми із забезпеченням ВПО житлом.

Публічні послуги: Громада впроваджує заходи щодо покращення рівня надання освітніх, медичних, культурних послуг, але ці заходи обмежуються відсутністю достатніх фінансових ресурсів.

Інфраструктура

Відновлення дорожньої та соціальної інфраструктури: Процес відновлення інфраструктури відбувається повільно, але прогресує. Пріоритет надається ключовим дорогам, що з'єднують громаду з великими містами, а також основним об'єктам комунальної інфраструктури, таким як водопостачання, водовідведення, поводження з твердими побутовими відходами. За підтримки міжнародних та національних фондів громада відновлює пошкоджені внаслідок бойових дій об'єкти інфраструктури. Здійснюються заходи із термомодернізації громадських будівель.

Цифровізація: Попри брак фінансових ресурсів громада поступово впроваджує заходи щодо цифровізації, покращення електронних сервісів. Електронне урядування та оцифрування публічних послуг впроваджується хоч і не достатньо швидко, але підвищує якість публічних послуг.

Ініціативи з розвитку місцевої інфраструктури: Там, де це можливо, громадськість здійснює ініціативи з розвитку місцевої інфраструктури, такі як модернізація рекреаційних зон, парків, але вони обмежені в масштабах через брак фінансування.

Міжнародне співробітництво

Громада користується перевагами міжнародних програм, таких як програма DOBRE, але масштаби співпраці обмежені загальною нестабільністю в регіоні. Громада докладает зусиль для пошуку подальшої міжнародної підтримки, але цей процес ускладнюється відсутністю великих іноземних інвестицій.

Децентралізація: місцеві органи влади отримують вигоду від реформи децентралізації, яка надає їм більшу автономію в управлінні фінансовими ресурсами. Незважаючи на фінансові

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

обмеження, місцева влада здійснює заходи з місцевого розвитку, хоча їхній масштаб обмежений кадровим та фінансовим дефіцитом.

Геополітичні виклики: Близькість до лінії фронту продовжує становити загрозу безпеці громади, що ускладнює повну політичну та економічну стабілізацію. Громада прагне підготуватися до різних сценаріїв розвитку подій, приділяючи, у тому числі, увагу облаштуванню нових укриттів, пунктів незламності, спираючись на довгострокову стратегію, яка також враховує управління ризиками потенційних зовнішніх загроз.

Підсумок:

За реалістичним сценарієм, Новорайська громада повільно оговтується від кризи, спричиненої війною, але процес відновлення та розвитку стикається з численними викликами. Економіка поступово починає відновлюватися, але в обмежених масштабах, а зовнішня підтримка дозволяє відновити лише ключові об'єкти інфраструктури. Громада намагається адаптуватися до нової реальності, хоча міграція та обмежений доступ до соціальних послуг залишаються проблемою. Місцева влада намагається впоратися з труднощами, використовуючи переваги реформи децентралізації, але відсутність великих інвестицій і складна геополітична ситуація обмежують можливості для повноцінного розвитку.

Новорайська громада залишається у стані повільного розвитку, з шансом на поступове покращення в довгостроковій перспективі, за умови подальшої міжнародної підтримки та політичної стабільності в регіоні.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

8. Стратегічне Бачення розвитку громади

Стратегічне бачення розвитку Новорайської ТГ - це проекція, опис бажаного стану громади в перспективі до 2034 року. Воно визначає результат, до якого прагне вся спільнота громади, тобто органи місцевого самоврядування та їх партнери (місцеві та регіональні), мешканці та мешканки громади, використовуючи можливості, які виникають з власних сильних сторін та спричинені зовнішніми факторами шанси. Це спільне, погоджене на основі консенсусу уявлення членів і членкинь громади про те, якою громада має стати в майбутньому, на які системи діяльності спирається її функціонування та розвиток. Стратегічне бачення спрямоване прогностично, визначає мету, до якої рухається громада. Воно визначає основний напрям діяльностей, які дозволять досягнути цієї мети.

Формулювання стратегічного бачення Стратегії відбувалось у два етапи. На першому етапі, учасники та учасниці Робочої групи обговорили проєкт стратегічного бачення, сформульований до проєкту Стратегії. На другому етапі, було сформульовано остаточний варіант стратегічного Бачення до Стратегії та затверджено його на засіданні Робочої групи.

Стратегічне бачення Новорайської територіальної громади до 2034 року:

Новорайська ТГ має дуже добре розвинену соціальну інфраструктуру, що гарантує високу якість життя своїм жителям і жителькам. Є безпечною, мирною та безбар'єрною територією привабливою інвестиційно і туристично, що дбає про навколишнє середовище, на якій живуть інтегровані, підприємливі і здорові мешканці та мешканки

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

9. Структура цілей розвитку громади

Стратегічне бачення розвитку громади досягається шляхом реалізації стратегічних цілей. На основі проведеного дослідження соціально-економічного становища громади, SWOT-аналізу слабких та сильних сторін, зовнішніх шансів та загроз розвитку громади, опитування мешканців та мешканок, яке проводилося у рамках підготовки Стратегії, було сформовано 4 стратегічні цілі.

Стратегічна ціль 1. Відродження та розвиток економіки громади

Аналітичне дослідження соціально-економічного стану громади демонструє, що громада більше 7 місяців перебувала в окупації, бойові дії призвели до загибелі мешканців та мешканок та значних руйнувань. Станом на кінець 2024 року ворожі обстріли території громади продовжуються, у тому числі й адміністративного центру громади – селища Новорайськ. Засмічення території вибухонебезпечними предметами – значний виклик для місцевих фермерів і фермерок та розвитку сільського господарства в цілому. Відповідно до Наказу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України сім населених пунктів Новорайської сільської територіальної громади віднесено до зони можливих бойових дій, а с-ще Червоний Маяк та с. Крупиця віднесено до зони активних бойових дій. Населення громади скоротилося у 2,5 рази.

Майже 75% підприємств втратили можливість здійснювати діяльність на території громади (розграбована техніка, заміновані поля, відсутня можливість придбати ПММ, придбати посівний матеріал), як результат значно знизилась надходження до бюджету.

Наявні тенденції змін клімату свідчать про те, що в подальшому умови у громаді будуть більш посушливими, провадження сільського господарства вимагатиме більше заходів щодо зрошування.

На території громади є родючі землі (серед ґрунтів переважають південні чорноземи), що дає можливість стверджувати про значний потенціал у сфері рослинництва. Також в громаді значна частина території відноситься до земель природно-заповідного фонду. Основний напрямок діяльності сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств – вирощування зернових та технічних культур.

Війна дуже суттєво позначалася на економіці та інвестиційному кліматі громади - негативними викликами є руйнація виробничого потенціалу, зростання безробіття, зниження платоспроможного споживчого попиту та його деформація, міграція трудового потенціалу, зниження рівня інвестиційної привабливості. Станом на кінець 2023 року кількість суб'єктів ЄДРПОУ у громаді, порівняно із 2021 роком, скоротилася із 113 до 52, зокрема, кількість малих підприємств скоротилася із 82 до 31. До початку військової агресії на території громади здійснювали свою діяльність 37 магазинів змішаної форми, 3 салони краси, 2 аптеки, 1 АЗС. Станом на 2024 рік працюють лише 14 закладів торгівлі, 2 аптеки, 1 салон краси.

З містобудівної документації наявні розроблені генеральні плани двох із 9 населених пунктів громади – селищ Новорайськ і Червоний Маяк, та схема планування Новорайської громади.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

У зв'язку із війною туристична галузь у громаді повністю відсутня, немає закладів готельного типу, пляжні місця, які застосовувалися для відпочинку жителів і жительок та гостей громади, було заміновано.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що до найбільш вагомих сильних сторін громади можна віднести: наявність родючих ґрунтів, розвинена мережа фермерських господарств та бажання сільськогосподарських виробників відновлювати свою діяльність. Найбільш негативними факторами можна назвати: наслідки війни та окупації, відтік населення, засмічення земель вибухонебезпечними предметами, незадовільний інвестиційний клімат, відсутність документів просторового планування.

Окремою болючою проблемою громади є працевлаштування ВПО. Наявні пропозиції на ринку праці не можуть повністю задовольнити попит на робочі місця, а заробітні плати не завжди є конкурентними.

Опитування мешканців і мешканок, яке проводилося в рамках підготовки Стратегії, засвідчило, що головною проблемою у сфері економіки мешканці та мешканки бачать наслідки війни, відсутність робочих місць, замінування території. Водночас сильними сторонами громади мешканці та мешканки вважають наявність людського капіталу та наявні умови для розвитку сільського господарства.

Стратегічна ціль «Відродження та розвиток економіки громади» покликана вирішити зазначені проблеми, опираючись на сильні сторони та наявний потенціал громади. Для її реалізації було обрано три напрямки:

- Покращення інвестиційного клімату для економічного відродження громади
- Диверсифікація економіки.

Таблиця 44. Оперативні цілі та завдання Стратегічної цілі. 1. «Відродження та розвиток економіки громади»

Оперативна ціль	Завдання
1.1. Покращення інвестиційного клімату для економічного відродження громади	1.1.1. Просторовий розвиток громади
	1.1.2. Промоція громади
1.2. Диверсифікація економіки	1.2.1. Підтримка місцевого бізнесу та фермерства
	1.2.2. Сприяння створенню нових суб'єктів господарювання

Стратегічна ціль 2. Сучасна інфраструктура, якісні послуги та захист довкілля

Аналіз соціально-економічного стану громади продемонстрував, що у сфері якості публічних послуг та стану інфраструктури громади можна відзначити наступні важливі моменти.

Інфраструктура громади зазнала дуже суттєвих руйнувань внаслідок бойових дій. Значна частина доріг комунальної форми власності пошкоджена внаслідок бойових дій. Частина із них підсипана щебенем. Дороги за межами населених пунктів також потребують ремонту. Пасажирські перевезення з огляду на безпекову ситуацію здійснюються по Новорайській сільській територіальній громаді завдяки роботі соціального пасажирського транспорту зі

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

сполученням Новорайськ – Велика Олександрівка з періодичністю один раз на тиждень. Також, працює приватний автоперевізник зі сполученням Новорайськ – Широке раз на тиждень.

Після деокупації у 6 населених пунктах із 9 відновлено електропостачання. Населені пункти Червоний Маяк, Крупиця, Монастирське знаходяться без світла, оскільки безпекова ситуація не дозволяє проводити ремонтні роботи.

Внаслідок підриву Каховської ГЕС та знищення Каховського водосховища впав рівень води в артезіанських свердловинах, які забезпечують громаду водою. Внаслідок цього з'явилася потреба у бурінні 9 нових артезіанських свердловин (наразі функціонує 17).

Споживання природного газу у громаді відсутнє. Основні види палива, споживання яких здійснюється на території громади, - кам'яне вугілля, бензин, дизельне паливо, дрова.

У сфері поводження із твердими побутовими відходами першочерговими заходами є розмінування ділянок, відведених для складання ТПВ та ремонт пошкодженої техніки.

Усі об'єкти соціальної інфраструктури зазнали пошкоджень, частина – зруйнована повністю (знищено заклад професійно-технічної освіти, 3 школи, фельдшерсько-акушерський пункт, адміністративну будівлю).

Навчання у закладах середньої загальної освіти здійснюється дистанційно (кількість учнів та учениць скоротилася із 550 у 2021 році до 357 у 2023 році), дошкільні навчальні заклади не працюють з міркувань безпеки.

Зклади позашкільної освіти (ДЮСШ, музичні школи, школи мистецтв) на території громади відсутні (до повномасштабного вторгнення також).

Внаслідок війни мережа закладів охорони здоров'я громади скоротилася із 5 закладів (2 амбулаторії та 3 ФАП) до 2 закладів (1 амбулаторія, 1 ФАП). Інші три заклади суттєво пошкоджені обстрілами (один повністю зруйновано) та розграбовані окупантами. У громаді працює 2 сімейних лікарів та 4 медсестри. Медичні заклади громади забезпечені ліками першої необхідності.

Усі будівлі закладів культури було пошкоджено/зруйновано. Заклади культури сьогодні не надають культурних послуг, не працюють через безпекову ситуацію сьогодні і бібліотеки.

У громаді здійснює свою діяльність Центр надання адміністративних послуг, який відновив свою роботу 1 січня 2023 року. В ЦНАПі забезпечується робота щодо надання адміністративних послуг за принципом «єдиного вікна» та «єдиного офісу».

SWOT-аналіз демонструє, що сильними сторонами громади у сфері якості послуг та стану інфраструктури є: розгалужена мережа навчально-освітніх закладів, закладів культури та охорони здоров'я (втім, як вже було зазначено, вони значною мірою зруйновані або пошкоджені), функціонування ЦНАПу, активні дії щодо відбудови зруйнованої та пошкодженої інфраструктури, співпраця з міжнародними фондами, покращення технічно-транспортного забезпечення комунальних підприємств. Натомість до найбільш вагомих слабких сторін можна віднести: наслідки окупації та бойових дій, стара водопровідна інфраструктура, відсутнє центральне газопостачання, знищення Каховської ГЕС вплинуло на водні ресурси

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

громади, відсутність місцевого транспорту, громадський транспорт курсує дуже рідко, відсутність каналізаційної системи, навчання у закладах середньої загальної освіти здійснюється дистанційно, дошкільні навчальні заклади не працюють, відсутність в достатній кількості громадських просторів в т.ч. спортивних майданчиків та паркових зон, нерозвинена позашкільна освіта і відсутня мережа гуртків, мала кількість точок освітлення в громаді, відсутність системи роздільного збирання та централізованого вивезення сміття, невпорядковані питання щодо паспортизації сміттєзвалищ, поганий стан дорожньої і придорожньої інфраструктури.

Під час опитування, яке проводилось у рамках підготовки Стратегії, мешканці та мешканки зазначили, що найбільш негативними сторонами громади є поганий стан доріг, доступність водопостачання, відсутність громадського транспорту, проблеми із сміттям і сміттєзвалищами. Натомість до сильних сторін громади мешканці та мешканки віднесли наявність кадрового потенціалу та ефективний менеджмент громади.

Вирішити зазначені проблеми з використанням наявних сильних сторін покликана стратегічна ціль «Сучасна інфраструктура, якісні послуги та захист довкілля». Для її реалізації було обрано чотири напрямки:

- Розвиток дорожньої та транспортної інфраструктури
- Покращення екологічної ситуації в громаді
- Покращення умов надання послуг ЖКГ, культури та благоустрою території
- Розвиток культурного та освітнього середовища

Таблиця 45. Оперативні цілі та завдання Стратегічної цілі 2. Сучасна інфраструктура, якісні послуги та захист довкілля

Оперативна ціль	Завдання
2.1. Розвиток дорожньої та транспортної інфраструктури	2.1.1. Модернізація транспортної інфраструктури
	2.1.2. Налагодження роботи громадського транспорту
2.2. Покращення екологічної ситуації в громаді	2.2.1. Покращення естетичного вигляду території громади
	2.2.2. Покращення функціонування системи поводження із твердими побутовими відходами
2.3. Покращення умов надання послуг ЖКГ, культури та благоустрою території	2.3.1. Модернізація комунальної інфраструктури
	2.3.2. Покращення умов функціонування об'єктів соціальної інфраструктури
2.4. Розвиток культурного та освітнього середовища	2.4.1. Створення умов для змістовного дозвілля
	2.4.2. Вшанування пам'яті загиблих у війні мешканців та мешканок

Стратегічна ціль 3. Соціально орієнтована громада, згуртованість та людський капітал

У сфері якості соціальних послуг, згуртованості та розвитку людського капіталу аналіз соціально-економічного стану громади засвідчив наступне.

На період дії воєнного стану діяльність місцевої ради як представницького, а її виконавчого комітету – як головного виконавчого колегіального органів обмежилась, а їхні повноваження

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

на цей період передались військовій адміністрації, зокрема, начальнику такої адміністрації. Повноваження депутатів і депутаток сільської ради не припинялися, але на період дії режиму воєнного стану засідання сесій не проводяться.

На території громади зареєстрована одна громадська організація – «Спільна турбота плюс», яка продовжує свою діяльність та активно співпрацює із військовою адміністрацією та структурними підрозділами виконавчого апарату. Створено Раду з питань ВПО. Органи самоорганізації населення та місцеві ЗМІ відсутні.

Вікова структура населення територіальної громади є відмінною як від загальноукраїнських, так і регіональних тенденцій. Спостерігається менший рівень народжуваності, менша частина активно працездатного населення та істотно більша частина населення поважного віку, особливо з урахуванням довоєнної динаміки у регіоні. Така динаміка свідчить про необхідність вжиття заходів, які б сприяли омолодженню населення громади для запобігання остаточного збезлюднення території та підтримки спроможності громади вже у середньостроковій перспективі.

Під опікою Центру надання соціальних послуг перебувають 25 осіб поважного віку, які проживають самотньо. Працівники та працівниці забезпечені велосипедним транспортом. Підопічні соціальної допомоги вдома отримують всі необхідні соціальні послуги вчасно, постійно забезпечуються товарами першої необхідності (гуманітарна допомога, продукти харчування, питна вода, засоби особистої гігієни, ліки).

Значну роль у сфері соціальної допомоги населенню відіграють благодійні організації та фонди, волонтери і волонтерки.

SWOT-аналіз демонструє, що сильними сторонами громади у зазначеній сфері є великий рівень суспільної довіри мешканців та мешканок громади до діяльності керівництва громади, керівництво громади надає належне значення соціальній комунікації, активізації та інтеграції мешканців та мешканок, значну роль у сфері соціальної допомоги населенню відіграють благодійні організації, фонди та волонтери і волонтерки, відновлена діяльність Молодіжної ради, наявність активно діючої громадської організації.

Водночас до слабких сторін можна віднести: значне скорочення кількості населення, відсутність консультативно-дорадчих органів (Громадської ради, Ради підприємців), недостатня співпраця між адміністрацією та мешканцями і мешканками, відсутність громадських просторів, низький рівень екологічної свідомості мешканців та мешканок, а також відсутність екологічних організацій.

Мешканці та мешканки, які взяли участь в опитуванні у рамках підготовки Стратегії до сильних сторін віднесли згуртованість та активність мешканців і мешканок, керівництво громади, активність молоді, натомість певна частина опитаних мешканців і мешканок вважає активність місцевої влади недостатньою.

Використати наявні сильні сторони та вирішити зазначені проблеми покликана Стратегічна ціль «Соціально орієнтована громада, згуртованість та людський капітал», яка передбачає три напрямки діяльності (оперативні цілі):

- Надання якісних медичних послуг

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

- Розвиток громадянської активності
- Зміцнення людського та соціального капіталу

Таблиця 46 Оперативні цілі та завдання Стратегічної цілі 3. «Соціально орієнтована громада, згуртованість та людський капітал»

Оперативна ціль	Завдання
3.1. Надання якісних медичних послуг	3.1.1. Модернізація медичної інфраструктури
	3.1.2. Посилення кадрового потенціалу закладів охорони здоров'я
3.2. Розвиток громадянської активності	3.2.1. Підтримка молодіжної активності
	3.2.2. Покращення психо-емоційного стану мешканців і мешканок громади
3.3. Зміцнення людського та соціального капіталу	3.3.1. Розвиток кадрового потенціалу громади

Стратегічна ціль 4. Безпека мешканців і мешканок та подолання наслідків окупації

Новорайська громада більше 7 місяців перебувала під окупацією. За період окупації та обстрілів після звільнення загинуло 21 особа, знищено та пошкоджено майже 45% житлових будинків, об'єктів соціальної та критичної інфраструктури, було пошкоджено 3 заклади повної загальної середньої освіти із них Новорайський опорний заклад із трьома філіями (2 філії знищено на 90%), 4 дошкільні заклади освіти, 10 закладів культури, адмінбудівлі у Степнянському старостинському окрузі (у с. Степне, с. Максима Горького). Знищено аграрний ліцей у селищі Червоний Маяк. Зазнали пошкоджень 53,29 % приватних будинків (817 із 1533) та 60,62 % квартир у громаді (137 із 226). Залишається проблема із забезпеченням мешканців і мешканок електроенергією, питною водою.

На сьогоднішній день в Новорайській громаді залишається загроза загострення військової агресії, продовжуються обстріли населених пунктів, приватних будинків та об'єктів інфраструктури. Відповідно до Наказу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України сім населених пунктів Новорайської сільської територіальної громади віднесено до зони можливих бойових дій, а с-ще Червоний Маяк та с. Крупиця віднесено до зони активних бойових дій.

Після деокупації у 6 населених пунктах із 9 відновлено електропостачання. Населені пункти Червоний Маяк, Крупиця, Монастирське знаходяться без світла, оскільки безпекова ситуація не дозволяє проводити ремонтні роботи.

У громаді організовано роботу 5 «пунктів незламності», два з яких під'єднано до оптико-волоконної мережі Інтернет. Залишається проблема із доступністю укріплень.

У громаді працює поліцейський офіцер громади, створена «Поліцейська станція», яка обладнана меблями, комп'ютерною технікою. Відновила свою діяльність місцева пожежна охорона. Під'їзні дороги до сіл громади розміновані.

SWOT-аналіз засвідчив, що сильними сторонами у сфері безпеки та відновлення громади є: провадження робіт щодо будівництва та ремонту укріплень, у громаді організовано роботу 6

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

«пунктів незламності», чотири з яких під'єднано до оптико-волоконної мережі Інтернет. Натомість слабкими сторонами є: наслідки окупації та бойових дій, руйнування, близькість до зони бойових дій, регулярні обстріли.

Мешканці та мешканки, які взяли участь в опитуванні, до слабких сторін віднесли наслідки війни та окупації, повільне розмінування.

На вирішення зазначених проблем орієнтована Стратегічна ціль 4 «Безпека мешканців і мешканок та подолання наслідків окупації», яка буде досягатися шляхом реалізації двох оперативних цілей:

- Підвищення рівня безпеки мешканців і мешканок
- Цивільний захист населення

Таблиця 47. Оперативні цілі та завдання Стратегічної цілі 4. Безпека мешканців і мешканок та подолання наслідків окупації

Оперативна ціль	Завдання
4.1. Соціальне житло та вирішення житлових проблем ВПО	4.2.1.1. Сприяння в організації заходів щодо гуманітарного розмінування території громади, визначення пріоритетів розмінування
	4.2.1.2. Спорудження, облаштування капітальних укриттів та тимчасових укриттів (на час воєнного стану та загрози артилерійських обстрілів)
4.2. Подолання наслідків бойових дій	4.2.2.1. Будівництво центру безпеки на території с-ще Новорайськ
	4.2.2.2. Створення системи моніторингу громадського порядку в громадах

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

10. Взаємозв'язок цілей Стратегії розвитку Новорайської ТГ зі стратегічними цілями документів вищого рівня

Головні положення, стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку громади повинні узгоджуватися із стратегічними та оперативними цілями документів державного планування вищого рівня.

Після затвердження 13 серпня 2024 року оновленої версії Державної стратегії регіонального розвитку до 2027 року, розпочався процес розробки регіональної Стратегії Херсонщини. На момент розробки Стратегії розвитку Новорайської громади документ ще не був розроблений, тому проаналізовано узгодження Стратегії розвитку Новорайської громади із Стратегією розвитку Херсонської області у варіанті, який був розроблений ще до повномасштабного вторгнення.

Таблиця 48. Узгодженість Стратегії розвитку Новорайської ТГ до 2027 року (з перспективою до 2034 року) та Стратегії розвитку Херсонської області до 2027 року (версія до 24.02.2022)

Стратегічні цілі Стратегії розвитку Херсонської області до 2027 року	Стратегічні цілі Стратегії розвитку Новорайської громади до 2034 року	Операційні цілі Стратегії розвитку Херсонської області до 2027 року	Операційні цілі/Завдання Стратегії розвитку Новорайської громади до 2034 року
1. Регіональний економічний розвиток з урахуванням діджиталізації та інноваційноінвестиційних процесів	1. Відродження та розвиток економіки громади	1. Розвиток інноваційних секторів економіки та діджиталізації	1.2.Диверсифікація економіки
		2. Розвиток зрошення, органічного сільськогосподарського виробництва та рибного господарства	Завдання 1.2.1. Підтримка місцевого бізнесу та фермерства Завдання 1.2.2. Сприяння створенню нових суб'єктів господарювання
		3. Туристично-рекреаційна індустрія для відпочинку та інтелектуально-духовного збагачення людей	1.2.Диверсифікація економіки
		4. Розвиток транспортної інфраструктури та сполучення	2.1. Розвиток дорожньої та транспортної інфраструктури
2. Демографічний та просторовий розвиток	1. Відродження та розвиток економіки громади (Завдання 1.1.1. Просторовий розвиток громади) 3. Соціально орієнтована громада, згуртованість та людський капітал	1. Херсонщина – територія здорового життя	3.1. Надання якісних медичних послуг
		2. Розвиток людського капіталу для забезпечення продуктивної зайнятості населення	3.3. Зміцнення людського та соціального капіталу
		3. Створення комфортних умов для проживання (життєзабезпечення, безпека, просторове планування, соціальний захист)	Завдання 1.1.1. Просторовий розвиток громади 4.2. Підвищення рівня громадської безпеки на території громади

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

		4. Збереження та розвиток культурного простору	2.4. Розвиток культурного та освітнього середовища
		5. Кожна дитина у щасливій родині	-
3. Екологічна безпека та ресурсозбереження	2. Сучасна інфраструктура, якісні послуги та захист довкілля	1. Забезпечення загальнонаціональних інтересів у сфері захисту довкілля	2.2. Покращення екологічної ситуації в громаді
		2. Покращення управління відходами	Завдання 2.2.2. Покращення функціонування системи поводження із твердими побутовими відходами
		3. Енергетично безпечна територія	2.3. Покращення умов надання послуг ЖКГ, культури та благоустрою території
4. Посилення конкурентних переваг області на основі смарт-спеціалізації	1. Відродження та розвиток економіки громади	1. Збільшення доданої вартості агровиробництва, розвиток сільських територій	1.2. Диверсифікація економіки
		2. Розвиток медичного туризму	Не застосовується для громади

Стратегія розвитку Новорайської громади до 2027 року (з перспективою до 2034 року) узгоджується в частині стратегічних та оперативних цілей із Державною Стратегією регіонального розвитку на період до 2027 року.

Таблиця 49. Узгодженість Стратегії розвитку Новорайської ТГ до 2027 року (з перспективою до 2034 року) та Державної стратегії регіонального розвитку до 2027 року (ДСРР-2027) у редакції від 13.08.2024 року

Стратегічні цілі ДСРР-2027	Стратегічні цілі Стратегії розвитку Новорайської громади (2025-2034)	Оперативні цілі ДСРР-2027	Оперативні цілі Стратегії розвитку Новорайської громади (2025-2034)
Стратегічна ціль «Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, кліматичному, екологічному, безпековому та	1. «Відродження та розвиток економіки громади» 2. Сучасна інфраструктура, якісні послуги та захист довкілля	Оперативна ціль 1. Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь	1.1. Покращення інвестиційного клімату для економічного відродження громади 1.2. Диверсифікація економіки
		Оперативна ціль 2. Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах	2.3. Покращення умов надання послуг ЖКГ, культури та благоустрою території 2.4. Розвиток культурного та освітнього середовища

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

просторовому вимірах			3.1. Надання якісних медичних послуг
		Оперативна ціль 3. Соціальний захист ветеранів і ветеранок війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення	3.3. Зміцнення людського та соціального капіталу
Стратегічна ціль “Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”	1. «Відродження та розвиток економіки громади»	Оперативна ціль 1. Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів	4.2. Подолання наслідків бойових дій
		Оперативна ціль 2. Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка	1.2. Диверсифікація економіки
Стратегічна ціль “Розбудова ефективного багаторівневого врядування”	3. «Соціально орієнтована громада, згуртованість та людський капітал»	Оперативна ціль 1. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахування кращих практик ЄС	3.3. Зміцнення людського та соціального капіталу (Завдання 3.3.1. Розвиток кадрового потенціалу громади)
		Оперативна ціль 2. Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями	3.2. Розвиток громадянської активності

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

11. Моніторинг та оцінка реалізації Стратегії

Впровадження Стратегії розвитку Новорайської громади на період до 2027 року (з перспективою до 2034 року), досягнення її цілей та виконання завдань, передбачає реалізацію проєктів та заходів, наведених у Розділі План заходів для реалізації Стратегії.

Цей процес потребує виконання одночасно багатьох завдань різними структурами виконавчого комітету ради, бізнесом, громадським активом та мешканцями і мешканками, що ставить перед керівництвом громади питання раціонального та ефективного управління.

Координацію дій щодо впровадження Стратегії здійснюватиме Робоча група з управління реалізацією Стратегії та моніторингу, яка утворюється розпорядженням голови як постійно діючий консультативно-дорадчий орган (далі – Робоча група).

Робочу групу очолює міський голова. Склад Робочої групи визначається розпорядженням міського голови. До її складу входять особи, які представляють найважливіших учасників та учасниць процесу планування й реалізації Стратегії: керівники та керівниці структурних підрозділів виконавчого комітету ради та комунальних підприємств, відповідальні за виконання завдань Стратегії, інші представники та представниці селищної ради, представники та представниці бізнесу, установ, організацій, громадських організацій, активні мешканці та мешканки, зокрема ті, що брали участь у її розробці.

Робоча група збирається не рідше одного разу на півріччя та виконує наступні функції:

- координує дії підрозділів, комунальних установ селищної ради, старост громади, територіальних підрозділів органів державної влади, підприємств та установ в процесі реалізації Стратегії, проєктів місцевого розвитку, заходів місцевих цільових програм;
- розглядає звіти про результати проведення моніторингу впровадження Стратегії та оцінює результати її впровадження;
- готує пропозиції селищній раді щодо перегляду і коригування Стратегії.

Контроль за цільовим використанням коштів в ході реалізації визначених у Плані заходів для реалізації Стратегії проєктів та заходів місцевих цільових програм здійснюється головними розпорядниками коштів, які надають необхідну інформацію Робочій групі.

За організацію роботи Робочої групи, узагальнення інформації та формування щорічних звітів про результати проведення моніторингу впровадження Стратегії та стан досягнення визначених індикаторів, а також узагальнення пропозицій щодо перегляду і коригування Стратегії відповідає голова Робочої заступник голови, заступник голови та секретар Робочої групи з моніторингу реалізації Стратегії.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюється за рахунок:

- коштів бюджету територіальної громади;
- коштів державного бюджету, в тому числі міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- коштів обласного (районного) бюджету;

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

- коштів, які надходять до бюджетів в рамках програм допомоги і грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ;
- інших джерел, не заборонених законодавством.

Для відстеження та аналізу динаміки і структурних змін, що відбуваються у громаді, досягнення визначених у Стратегії стратегічних, оперативних цілей та завдань проводиться моніторинг впровадження Стратегії.

Моніторинг є сукупністю заходів із обліку, збору, аналізу та узагальнення інформації про стан впровадження Стратегії. Результати моніторингу є основою для здійснення висновків про необхідність перегляду і коригування Стратегії та стимулювання його реалізації.

Узагальнення та формування тексту Звіту про результати проведення моніторингу впровадження Стратегії здійснює Робоча група. Інформацію до Звіту про стан реалізації визначених у Стратегії проєктів та заходів місцевих цільових програм подають Робочій групі головні розпорядники коштів. Повний текст Звіту підлягає обов'язковому розміщенню на офіційному веб-сайті селищної ради.

Звіт про результати проведення моніторингу впровадження Стратегії включає узагальнену таблицю щодо досягнення визначених індикаторів та висновки у вигляді аналітичної довідки.

Моніторинг впровадження Стратегії здійснюється щорічно шляхом аналізу кількісних та якісних індикаторів, що демонструють рівень досягнення стратегічних та оперативних цілей.

Система індикаторів для моніторингу впровадження Стратегії подана у Розділі 12. Індикатори досягнення цілей.

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

12. Індикатори досягнення цілей

Важливим елементом процесу моніторингу та оцінювання є відповідний підбір показників та мірил, які обумовлюють ефективний моніторинг Стратегії та дають змогу проводити порівняльний аналіз, надають достовірну інформацію про рівень соціально-економічного розвитку громади. Підставою для розробленої системи показників повинен бути каталог офіційних статистичних даних, доступних на рівні громади. В ситуації, коли неможливо підібрати один показник, який вимірює мету (оскільки його реалізація складається, наприклад, з кількох оперативних цілей чи дій), можуть бути сформульовані синтетичні показники. У процесі моніторингу та оцінювання показники повинні підбиратись відповідно до визначених стратегічних і операційних цілей Стратегії та завдань таким чином, щоб вони ілюстрували вплив реалізації Стратегії на розвиток громади та показували конкретні результати.

Підбір кількісних індикаторів для моніторингу стану реалізації Стратегії ускладнюється кількома факторами, кінцевою причиною яких є повномасштабна агресія проти України. По-перше, ситуація у громаді, яка раніше перебувала в окупації, а після деокупації продовжує перебувати у безпосередній близькості до зони бойових дій і піддаватися постійним обстрілам, більшість найбільш вагомих показників та індикаторів динамічно змінюються, у залежності від ситуації, яка складається на полі бою, та не піддається об'єктивному прогнозуванню. По-друге, сам збір таких статистичних даних ускладнений через бойові дії та безпекову ситуацію. Тому система індикаторів для моніторингу стану реалізації Стратегії складається із двох рівнів – рівень абсолютних значень основних показників соціально-економічного стану громаду та рівень суб'єктивної оцінки мешканцями та мешканками громади послуг, які вони отримують у громаді. На другому рівні в якості базового значення бралися результати опитування, проведеного серед мешканців та мешканок громади у рамках підготовки Стратегії розвитку громади у 2024 році. Для своєчасного якісного моніторингу стану реалізації Стратегії пропонується проводити такі опитування мешканців та мешканок на початку кожного року, починаючи із 2026 року, щоб оцінити прогрес у реалізації Стратегії.

Таблиця 50. Індикатори для моніторингу стану реалізації Стратегії

Показник	Значення по роках		
	2024	2027	2034
Обсяг власних доходів у структурі дохідної частини бюджету громади, млн грн	11,26	13,00	18,00
Обсяг сплати єдиного податку (крім с/г виробників), млн грн	0,64	0,74	1,00
Обсяг сплати єдиного податку с/г виробниками, млн грн	0,22	0,40	1,50
Обсяг капітальних видатків у структурі видаткової частини бюджету, млн грн	2,60	3,00	4,00
Кількість зареєстрованих у громаді суб'єктів господарювання, ЄДРПОУ, одиниць	52	60	81
Кількість фізичних осіб-підприємців, зареєстрованих у громаді, одиниць	31	38	59
Кількість зайнятих осіб усього по громаді, осіб	637	828	1292
Річний обсяг приватних інвестицій у розвиток бізнесу, млн грн	0	1,00	2,00
Наявність комплексного плану просторового розвитку громади, одиниць	0	1	1
Наявність інвестиційного паспорту громади, одиниць	0	1	1
Кількість діючих кооперативів, одиниць	0	1	2
Кількість діючих індустріальних парків, одиниць	0	1	1
Кількість закладів торгівлі, одиниць	14	21	30
Кількість АЗС, одиниць	0	0	1
Частка площі дорожнього полотна на території громади у незадовільному стані, %	100%	70%	30%
Кількість облаштованих зупинок громадського транспорту, одиниць	0	2	5

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

Кількість артезіанських свердловин для забезпечення населення питною водою, одиниць	17	22	26
Частка протяжності водопроводів, які потребують ремонту, %			
Частка пошкоджених приватних будинків, які потребують відновлення, %	53%	25%	0%
Частка пошкоджених приватних квартир, які потребують відновлення, %	60%	30%	0%
Кількість населення громади, тис. осіб	2,4	3,0	4,5
Кількість діючих закладів охорони здоров'я, одиниць	2	3	4
Кількість відновлених і придатних для навчання закладів середньої освіти, одиниць	0	4	6
Кількість діючих дошкільних навчальних закладів, одиниць	0	2	3
Кількість діючих закладів культури, одиниць	0	4	8
Кількість дітей, охоплених секціями, гуртками, осіб	0	80	150
Частка домогосподарств, охоплених централізованим збором сміття, %	?	50%	90%
Протяжність мереж освітлення, км			
Кількість функціонуючих адміністративних будівель, одиниць	1	2	4
Частка території, яка потребує розмінування, %	?	20%	0%
Задоволення потреб мешканців за результатами опитування, середній бал (де 1 – «дуже погано», 5 – «дуже добре»)			
Доступ до мережі водопостачання	3,43	3,80	4,00
Громадська безпека (правопорядок)	3,40	3,65	3,90
Доступність та якість соціальних послуг	3,31	3,60	4,10
Доброзичливість мешканців та добросусідські стосунки	3,16	3,60	4,00
Наявність зелених зон, парків	3,13	3,30	3,50
Якість освітніх послуг	3,07	3,50	4,20
Можливість відкрити бізнес на території громади	3,04	3,60	4,30
Благоустрій та естетика	2,93	3,15	3,80
Якість води з водопровідної мережі, свердловин	2,89	3,15	3,70
Доступність базових медичних послуг	2,87	3,40	4,10
Стан екології	2,78	3,30	3,90
Доступність дитячих садків	2,48	3,30	4,10
Технічний стан та оснащення закладів освіти	2,47	3,10	4,00
Стан доріг	2,39	2,80	3,50
Доступність спортивної інфраструктури	2,22	2,50	3,50
Транспортне сполучення (громадський транспорт)	2,06	2,45	3,20
Різноманітність та якість культурно-розважальних заходів	1,98	2,50	3,60

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Communities
Ukraine

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

План заходів для реалізації Стратегії

№	Оперативна ціль, яка реалізовується проектом	Завдання Стратегії	Назва проекту місцевого розвитку	Термін реалізації	Виконавець (якщо визначено))	Показники результату реалізації проекту
Стратегічна ціль 1. Відродження та розвиток економіки громади						
1.	1.1.Покращення інвестиційного клімату для економічного відродження громади	1.1.1. Просторовий розвиток громади	1.1.1.1. Виготовлення комплексного просторового плану території Новорайської територіальної громади	2025	Новорайська СВА Новорайська сільська рада	визначення меж території громади Комфортні умови використання наявних об'єктів нерухомості та земельних ділянок для довгострокового інвестування
2.		1.1.2. Промоція громади	1.1.2.1. Формування брендингу громади	2026	Новорайська СВА Новорайська сільська рада	Сформований та відомий на Херсонщині бренд «Новорайська СТГ», як територія з комфортними умовами для життя, прогресивними та ефективними органами самоврядування, зручними умовами для ведення підприємницької діяльності. Розробка сувенірної продукції
3.			1.1.2.2. Створення нового інвестиційного паспорту громади «Інвестиційно-приваблива Новорайська СТГ, ресурси та можливості»	2025	Новорайська СВА Новорайська сільська рада	Розроблений та оприлюднений на офіційному веб-сайті, в місцевих ЗМІ інвестиційний паспорт Новорайської СТГ з банком даних інвестиційних ресурсів
4.	1.2.Диверсифікація економіки	1.2.1. Підтримка місцевого бізнесу та фермерства	1.2.1.1. Розробка програми підтримки малого підприємництва на території Громади	2025	Новорайська СВА Новорайська сільська рада	Підтримка підприємництва, сприятливі умови й належні гарантії започаткування та здійснення підприємницької діяльності, Забезпечення зайнятості населення, створення робочих місць
5.			1.2.1.2. Підтримка створення	2025-2027	Новорайська СВА	Створення умов для збуту власної продукції виробниками

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

			сільськогосподарських кооперативів (плодоовочівництво, виноградарство)		Новорайська сільська рада	сільськогосподарської продукції у Новорайській СТГ Створення робочих місць, наповнення місцевого бюджету. Задоволення потреб установ громади та домогосподарств
6.		1.2.2. Сприяння створенню нових суб'єктів господарювання	1.2.2.1. Створення індустріального парку «Агропорт «Червоний маяк» в Новорайській сільській територіальній громаді	2027 до 2034	Новорайська СВА Новорайська сільська рада	Індустріальний парк буде включати в себе ряд заходів: комплексне приймання, переробка, відвантаження зернових та олійних культур. Це дасть змогу створити нові робочі місця, покращить інвестиційний клімат не тільки громади а й регіону, забезпечить з економічний розвиток Новорайської ТГ і як наслідок підвищить якість життя місцевих мешканців та мешканок.
7.			1.2.2.2. Сприяння в будівництві млина, пекарні та кулінарного хабу з місцем розташування: с.Новорайськ	2025-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада КП «Комунальник»	Будівництво об'єктів створить умови для переробки та збуту власної продукції сільськогосподарських виробників, задоволення потреб підприємств громади та домогосподарств Новорайської сільської територіальної громади. Будуть створені додаткові робочі місця, що в подальшому забезпечить наповнення місцевого бюджету
Стратегічна ціль 2. Сучасна інфраструктура, якісні послуги та захист довкілля						
8.	2.1. Розвиток дорожньої та транспортної інфраструктури	2.1.1. Модернізація транспортної інфраструктури	2.1.1.1. Покращення дорожньої інфраструктури (ремонт та утримання доріг комунальної власності)	2025-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада КП «Комунальник»	Покращення стану доріг на території Новорайської СТГ. Економічний розвиток, підвищення конкурентоспроможності. Задоволення мешканців та мешканок громади, покращення якості надання транспортних послуг

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

9.		2.1.2. Налагодження роботи громадського транспорту	2.1.2.1. Встановлення та облаштування зупинок громадського транспорту	2026-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада КП «Комунальник»	Облаштовані навісами для зручних подорожей у будь-яку пору року зупинки та місця очікування громадського транспорту по всіх населених пунктах громади
10.			2.1.2.2. Забезпечення транспортного автобусного сполучення між населеними пунктами та центром громади	2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада КП «Комунальник»	Впровадження системи транспортного сполучення
11.	2.2. Покращення екологічної ситуації в громаді	2.2.1. Покращення естетичного вигляду території громади	2.2.1.1. Облаштування, впорядкування кладовищ населених пунктів територіальної громади	2025-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада КП «Комунальник»	Покращення естетичного вигляду та екологічної ситуації
12.		2.2.2. Покращення функціонування системи поводження із твердими побутовими відходами	2.2.2.1. Упорядкування збирання та вивезення твердих побутових відходів на спеціально відведені та облаштовані місця	2025-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада КП «Комунальник»	Встановлення контейнерів для роздільного збору сміття та впровадження централізованого збору вивозу сміття. Виготовлення паспортів під ділянки сміттєзвалищ. Виділення 15 місць для збору сміття в населених пунктах ТГ
13.	2.3. Покращення умов надання послуг ЖКГ, культури та благоустрою території	2.3.1. Модернізація комунальної інфраструктури	2.3.1.1. Забезпечення населення якісною питною водою (ремонт/реконструкція мереж водопостачання, буріння нових свердловин)	2025-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада КП «Комунальник»	Буріння 9-х артезіанських свердловин для сталого забезпечення питною водою с-ще Червоний Маяк, с-ще. Новорайськ, с.Крупниця, с.Костирка, с-ще Монастирське Забезпечення якісною питною водою

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

14.			2.3.1.2. Придбання спеціальної техніки для потреб громади, а саме: екскаватор навантажувач з челюсним ковшем, автовишка, автокран, самоскид, роторний екскаватор.	2025-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада КП «Комунальник»	Робота спеціальної техніки в населених пунктах громади
15.			2.3.1.3. Інсталяція нових та модернізація існуючих мереж зовнішнього освітлення населених пунктів громади	2025— 2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада КП «Комунальник»	Встановлення мереж освітлення в населених пунктах громади. Енергозбереження за рахунок використання енергоефективних приладів, зменшення криміногенної ситуації та аварій
16.		2.3.2. Покращення умов функціонування об'єктів соціальної інфраструктури	2.3.2.1. Технічне переоснащення та модернізація закладів культури та бібліотек	2026 рік	Відділ освіти, молоді, спорту, культури та туризму Новорайської сільської ради (далі ВОМСКТ)	Забезпечення повноцінного функціонування закладів культури, покращення матеріально – технічного забезпечення. Розвиток інформаційно-технологічної інфраструктури бібліотек.
17.			2.3.2.2. Створення умов проведення спортивно-масових заходів, створення «Активних парків»	2026 рік	Новорайська СВА Новорайська сільська рада ВОМСКТ	Створення «Активних парків», спортивних майданчиків для залучення різних груп населення до систематичних тренувальних занять спрямованих на розвиток основних рухових якостей
18.			2.3.2.3. Облаштування сучасного спортивного стадіону	2026-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада ВОМСКТ	Проведення спортивних змагань, зайнятість в спортивних секціях
19.	2.4. Розвиток культурного та	2.4.1. Створення умов для змістовного дозвілля	2.4.1.1. Створення єдиного центру Культурних послуг		Новорайська СВА	Створено Центр, який централізовано буде забезпечувати надання базових

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

	освітнього середовища		з філіями з місцем розташування с-ще Новорайськ		Новорайська сільська рада ВОРМСТ	культурних послуг, консультаційної, інформаційної, допомоги, доступ до користування приміщеннями та обладнанням для творчості, неформального навчання та спілкування жителів і жительок територіальної громади, а також задоволення культурних потреб громадян і громадянок
20.		2.4.2. Вшанування пам'яті загиблих у війні мешканців та мешканок	2.4.2.1. Створення меморіалів, пам'яток загиблим у війні з російською федерацією	2025	Новорайська СВА Новорайська сільська рада ВОРМСТ	Створено меморіал для вшанування пам'яті загиблих
Стратегічна ціль 3. Соціально орієнтована громада, згуртованість та людський капітал						
21.	3.1. Надання якісних медичних послуг	3.1.1. Модернізація медичної інфраструктури	3.1.1.1. Приведення закладів охорони здоров'я до відповідності сучасним вимогам.	2026-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада	1.Покращення здоров'я мешканців та мешканок громади. 2. Забезпечення якісних медичних та соціальних послуг.
22.		3.1.2. Посилення кадрового потенціалу закладів охорони здоров'я	3.1.2.1. Створення умов для залучення працівників і працівниць медичної сфери у громаду		Новорайська СВА Новорайська сільська рада	Надання якісних медичних послуг. Закупка медичного обладнання. Покращення здоров'я мешканців та мешканок громади.
23.	3.2. Розвиток громадянської активності	3.2.1. Підтримка молодіжної активності	3.2.1.1. Створення молодіжного простору в укріпті «Кавун House»	2025	Новорайська СВА Новорайська сільська рада Молодіжна Рада	Створено молодіжний простір на базі укріптя площею 72 кв.м Розпорядження голови щодо створення молодіжного простору на базі укріптя Порядок функціонування молодіжного простору на базі укріптя(години роботи та діяльність МП). Закуплено меблі та комп'ютерне обладнання для облаштування простору. Вивчено потреби молоді ТГ - анкетовано до 100 осіб.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

						Проведено 20 заходів 100 осіб віком 14-17 років та 100 осіб віком від 18 до 35 відвідали заходи протягом проєкту. Проведено 12 кінопоказів, 80 осіб віком 14-35 років відвідали кінопокази Залучення до 40 відвідувачів та відвідувачок щомісяця Молоддю ініційовано і організовано не менше 5 заходів у молодіжного просторі протягом терміну реалізації проєкту.
24.		3.2.2. Покращення психо-емоційного стану мешканців та мешканок громади	3.2.2.1. Підтримка та відновлення психоемоційного стану жителів і жительок громади	2025	ГО «Спільна турбота Плюс»	Проведено ряд заходів та зустрічі з психологом/психологинею для покращення психоемоційного стану громадян і громадянок
25.	3.3. Зміцнення людського та соціального капіталу	3.3.1. Розвиток кадрового потенціалу громади	3.3.1.1. Залучення молодих спеціалістів і спеціалісток у різні сфери діяльності СТГ	2025-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада ВОМСКТ	Залучення кваліфікованих кадрів для роботи в громаді
26.			3.3.1.2. Підвищення рівня кваліфікації адміністративного персоналу	2025-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада ВОМСКТ	Підвищення кваліфікації та рівня знань працівників і працівниць служби у справах дітей, відділу соціального захисту населення та КУ «Центр надання соціальних послуг» шляхом навчання, відвідування різних семінарів та тренінгів
Стратегічна ціль 4. Безпека мешканців і мешканок та подолання наслідків окупації						
27.	4.1. Відновлення пошкодженого/знищеного майна внаслідок збройної агресії	4.1.1. Підготовка до відновлення інфраструктури	4.1.1.1. Виготовлення проектно-кошторисної документації по об'єктам, які потребують відновлення	2025-2026	Новорайська СВА Новорайська сільська рада ВОМСКТ	Виготовлено ПКД для відновлення об'єктів

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

28.			4.1.2.1. Капітальний ремонт/реконструкція шкіл (Новорайська I-III ст., Червоний Маяк)	2025-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада ВОМСКТ Заклади освіти	Проведено капітальний ремонт Нооврайського та Червономаяцького закладів освіти
29.		4.1.2. Відбудова освітніх закладів	4.1.2.2. Капітальний ремонт/реконструкція закладів дошкільної освіти (Новорайський ЗДО, Костиркий ЗДО, Червономаяцький ЗДО, Степнянський ЗДО)	2025-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада ВОМСКТ Заклади освіти	Проведено капітальні ремонти ЗДО для створення комфортних умов перебування дошкільнят
30.			4.1.3.1. Капітальний ремонт/реконструкція адміністративних будівель (Максима Горького, Степне, Червоний Маяк)	2025-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада	Проведено реконструкції адміністративних будівель громади
31.		4.1.3. Відбудова об'єктів соціальної інфраструктури	4.1.3.2. Капітальний ремонт/реконструкція закладів культури (сільський клуб Костирка, СБК Степне, Максима Горького)	2025-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада ВОМСКТ Заклади культури	Проведено реконструкції закладів культури
32.			4.1.3.3. Капітальний ремонт/реконструкція закладів медицини (амбулаторія Новорайськ)	2025-2027	Новорайська СВА Новорайська сільська рада	Проведення капітального ремонту закладу медицини
33.			4.2.1.1. Сприяння в організації заходів щодо	2025-2027	Новорайська СВА	Звільнення території громади від мінно-вибухового засмічення надасть

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)

			гуманітарного розмінування території громади, визначення пріоритетів розмінування		Новорайська сільська рада	можливість відновити економічне та культурне життя в громаді. Зробить громаду більш конкурентно привабливою як для повернення жителів і жительок так і для відновлення діяльності
34.	4.2. Підвищення рівня громадської безпеки на території громади	4.2.1. Підвищення рівня безпеки мешканців і мешканок	4.2.1.2. Спорудження , облаштування капітальних укриттів та тимчасових укриттів (на час воєнного стану та загрози артилерійських обстрілів)	2025-2024	Новорайська СВА Новорайська сільська рада ВОМСКТ	Облаштовано укриттів населених пунктах громади для безпечного перебування громадян і громадянок
35.		4.2.2. Цивільний захист населення	4.2.2.1. Будівництво центру безпеки на території с-ще Новорайськ	2025	Новорайська СВА Новорайська сільська рада	Будівництво забезпечить покращення умов безпеки мешканців і мешканок громади, підвищить контроль дотримання законодавства у всіх сферах на території громади та зменшить криміногенну ситуацію
36.			4.2.2.2. Створення системи моніторингу громадського порядку в громадах	2026	Новорайська СВА Новорайська сільська рада	Встановлення камер спостереження на базі станції безпеки в с-щі. Новорайськ